

Mari Jäntti

Osakeyhtiön varojenjako

Kirjanpitäjän opas

Opinnäytetyö

Kevät 2020

SeAMK Liiketoiminta ja kulttuuri

Tradenomi (AMK, Liiketalous)

SeAMK

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Liiketoiminta ja kulttuuri

Tutkinto-ohjelma: Liiketalouden koulutusohjelma

Tekijä: Mari Jännti

Työn nimi: Osakeyhtiön varojenjako: Kirjanpitäjän opas

Ohjaaja: Tuulia Potka-Soininen

Vuosi: 2020

Sivumäärä: 46

Liitteiden lukumäärä: 2

Opinnäytetyön aiheena oli osakeyhtiön varojenjako. Työn toimeksiantaja oli etelä-pohjalainen tilitoimisto, jonka toiveena oli saada yhtiön kirjanpitäjien käyttöön osakeyhtiön varojenjako koskeva opas.

Opinnäytetyön taustalla oli toimeksiantajaorganisaatiossa havaittu osakeyhtiön varojenjakkoon liittyvän tietotaidon keskittyminen vain muutamille kirjanpitäjille. Työn päätavoitteena oli laatia yhtiölle osakeyhtiön varojenjakkoon liittyvistä perustiedoista ja haasteista opas, jolla voidaan kasvattaa tietotaitoa laajemmalle alueelle eli kaikille työyhteisön kirjanpitäjille. Välitavoitteina pyrittiin kartoittamaan organisaation kirjanpitäjien aiheeseen liittyvää osaamista ja selvittää, mitä ovat varojenjaon haasteet.

Tässä opinnäytetyössä käytettiin kvantitatiivista tutkimusmenetelmää ja aineisto kerättiin kyselytutkimuksen avulla. Linkki kyselyyn lähetettiin sähköpostilla toimeksiantajaorganisaation kaikille kirjanpitäjille. Kysely toteutettiin huhtikuussa 2020.

Työn tuloksena syntyi kirjanpitäjän opas, jossa käsitellään aihetta osakeyhtiö- ja verolainsäädännön näkökulmista erilaisia esimerkkejä hyödyntäen.

Avainsanat: varojenjako, verosuunnittelu, osakeyhtiö

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Business and Culture

Degree programme: Business Management

Author: Mari Jäntti

Title of thesis: Distribution of assets at a limited company: a bookkeeper's guidebook

Supervisor: Tuulia Potka-Soininen

Year: 2020

Number of pages: 46

Number of appendices: 2

The subject of this thesis was the distribution of assets at a limited company. The thesis was commissioned by an accounting firm that operates in South Ostrobothnia, Finland. The wish of the commissioner was to receive a guidebook to the subject for use by the bookkeepers of the organization.

The motive for the thesis arose from the observed concentration of the know-how of the subject among only a few bookkeepers. The main aim was to compile a guidebook to the basics and challenges of the distribution of assets at a limited company, which could facilitate the dissemination of the know-how amongst all the bookkeepers in the organization. The intermediate goals were to survey the bookkeepers' knowledge of the topic and to establish the possible challenges.

The research method used was quantitative. The data was collected using a questionnaire survey. A link to the questionnaire was sent to all the bookkeepers of the organization by email. The survey was carried out in April 2020.

As a result of the thesis, a bookkeeper's guidebook to the topic was made.

Keywords: distribution of assets, limited company, tax planning

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	4
Kuva-, kuvio- ja taulukkoluettelo.....	6
Käytetyt termit ja lyhenteet.....	7
1 JOHDANTO.....	9
1.1 Työn taustaa.....	9
1.2 Aikaisempia tutkimuksia.....	9
1.3 Opinnäytetyön tavoitteet ja rakenne.....	11
2 VAROJENJAKO OSAKEYHTIÖSSÄ.....	12
2.1 Osakeyhtiölain sallimat varojenjakoavat ja päätöksenteko.....	12
2.2 Yleiset varojenjaon edellytykset.....	13
2.3 Osingonjako.....	16
2.3.1 Vähemmistöosinko.....	16
2.3.2 Osingonjakovelan syntyminen ja vanhentuminen.....	17
2.4 Varojen jakaminen vapaan oman pääoman rahastosta.....	17
2.5 Osakepääoman alentaminen.....	18
2.6 Omien osakkeiden hankkiminen ja lunastaminen.....	19
2.7 Yhtiön purkaminen ja rekisteristä poistaminen.....	21
2.8 Laiton varojenjako.....	23
3 VAROJENJAON VEROTUS.....	24
3.1 Osingon verotus.....	24
3.2 Osingonjakopäätöksen peruuttaminen.....	27
3.3 Palkkaa vai osinkoa?.....	27
3.4 Vapaan oman pääoman rahastosta jaettavien varojen verotus.....	29
3.5 Luovutusvoittoverotuksen piiriin kuuluvat tapahtumat.....	30
3.6 Osakas- ja lähipiirilainat.....	31
3.7 Peitelty osinko.....	32
4 OPPAAN LAATIMISEN TAUSTATYÖ.....	34
4.1 Toimeksiantaja ja toimeksiannon kuvaus.....	34

4.2 Tutkimusmenetelmä- ja aineisto.....	34
4.3 Kyselytutkimuksen tulokset	36
4.3.1 Taustatiedot	36
4.3.2 Tutkimuskysymykset.....	37
4.3.3 Tarvitaanko opasta?	38
4.4 Johtopäätökset.....	39
5 YHTEENVETO.....	41
LÄHTEET	42
LIITTEET	46

Kuva-, kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuvio 1 Yhtiön oman pääoman jakautuminen.....	14
Kuvio 2 Osingon verotus.....	26
Kuvio 3 Palkkana vai osinkona?	28

Käytetyt termit ja lyhenteet

Ansiotulo	Kaikki muu tulo, joka ei ole pääomatuloa, esim. palkka
Käypä arvo	Todellinen arvo, joka kohteesta saataisiin myytäessä
Listaamaton osakeyhtiö	Yksityinen osakeyhtiö, jonka osakkeilla ei käydä julkista arvopaperikauppaa pörssissä
Listattu osakeyhtiö	Julkinen eli pörssilistautunut osakeyhtiö, jonka osakkeilla voidaan käydä julkista arvopaperikauppaa pörssissä
Maksukykytesti	Varoja ei saa jakaa, mikäli päätöksentekohetkellä tiedetään tai pitäisi tietää, että yhtiö on maksukyvytön tai jako aiheuttaa yhtiön maksukyvyttömyyden
Nettovarallisuus	Rahasumma, joka jää jäljelle, kun yhtiön varoista vähennetään sen velat
Osakkeen matemaattinen arvo	Arvo, joka saadaan jakamalla yhtiön nettovarallisuus ulkona olevien osakkeiden määrällä
OYL	Osakeyhtiölaki
PRH	Patentti- ja rekisterihallitus
Pääomatulo	Varallisuuden tuottama tulo, esim. omaisuuden luovutuksesta saatu voitto
SVOP-rahasto	Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto
Tasetesti	Yhtiö saa jakaa vapaan oman pääoman, josta on vähennetty yhtiöjärjestyksessä määrätyt jakamatta jätettävät varat

TyEL	Työntekijän eläkevakuutus
Verosuunnittelu	Laillista, suunnitelmallista veroseuraamusten minimointia
Verovuosi	Yleensä kalenterivuosi, jonka aikana saaduista tuloista veroja maksetaan
YEL	Yrittäjän eläkevakuutus

1 JOHDANTO

1.1 Työn taustaa

Opinnäytetyön toimeksiantajaorganisaatio havaitsi kehityskohteekseen osakeyhtiön varojenjakoon liittyvän osaamisen jakamisen ja uuden tiedon, kuten lakimuu-
tosten, kulkeutumisen jokaiselle kirjanpitäjälle. Toimeksiantajan toiveena oli levit-
tää tietoa kirjanpitäjille suunnatulla oppaalla, joka sisältää varojenjaon perusteet
sekä ongelmakohdat yksien kansien sisällä.

Jos tietotaito on keskittynyt vain muutamalle kirjanpitäjälle, voi mahdollisten pul-
matilanteiden selvittely kollegan kanssa aiheuttaa tarpeetonta töiden viivästymistä.
Oppaan avulla voidaan mahdollisesti edesauttaa tiedon tasaamista työyhteisössä.

Aihe pysyy ajankohtaisena vuodesta toiseen, sillä kirjanpitäjät kohtaavat osakeyh-
tiön varojen jakamiseen liittyviä tilanteita ainakin vuositason tilinpäätöksien yhtey-
dessä. Tilinpäätöksen valmistumisen aikaan käsitellään yleisimmin osingonjakoa
yhtiön voittovaroista. Kirjanpitäjän tulee tällaisissa tilanteissa osata neuvoa asia-
kasta löytämään toimivin ja ennen kaikkea edullisin tapa jakaa yhtiön varoja. Voi-
tonjaon kustannuksissa voi olla suurikin ero siinä, jaetaanko varat osinkona vai
palkkana. Lisäksi kirjanpitäjän pitää hallita osakeyhtiö- ja verolainsäädännön yh-
teensovittaminen.

1.2 Aikaisempia tutkimuksia

Lipsanen ja Niittylahti (2010) ovat tutkineet opinnäytetyössään varojen nostoa pie-
nen ja keskisuuren osakeyhtiön osakkaan näkökulmasta. Työn tavoitteena oli löy-
tää edullisin vaihtoehto osakkaan varojen nostoon. Tutkimuksesta ilmeni, että
edullisimman vaihtoehdon löytäminen verotuksen näkökulmasta on aina tapaus-
kohtaista, sillä yritykset ja yrittäjien tarpeet ovat erilaisia. Toisaalta päädyttiin myös
siihen tulokseen, että verovapaan pääomaosingon nostaminen on aina kannatta-
vaa, mikäli yhtiön maksukyky sen sallii.

Karinkanta ja Ahtimaa (2014) ovat opinnäytetyönään laatineet tilitoimiston asiakkaille osingonjako-oppaan. Työn tavoitteena oli laatia opas, jossa osingonjaon tapahtumat sekä vuoden 2014 osinkoverotuksen lakimuutoksen vaikutukset osakkaan verotukseen kuvataan käytännönläheisesti. Tutkimuksen tuloksena päädyttiin muun muassa siihen, että muutokset osinkoverotuksessa vaikuttivat osingonsaajan verotuksessa olevan verovapaan ja veronalaisen osingon määrään. Lakimuutoksen myötä täysin verovapaat osingot poistuivat. Suurimmat muutokset verorasituksessa todettiin kohdistuvan pienten osakeyhtiöiden osakkeenomistajiin.

Kantola (2018) on pro gradu -tutkielmassaan keskittynyt varojenjako sijoitetun vapaan oman pääoman rahastosta vero- ja yhtiöoikeuden rajapinnassa. Työssä tarkastellaan varojenjako tilanteissa esiin nousevia kolmea vero- ja yhtiöoikeuden rajapintaan sijoittuvaa teemaa: kenelle voidaan jakaa varoja luovutusvoittoverotuksen piirissä, mitä tarkoitetaan varojenjaon yhteydessä pääomasijoituksella sekä syvennyttään osakeomistuksen suhteesta poikkeavan SVOP-rahastosta tapahtuvan varojenjaon verokohteluun. Tutkimuksen tarkoituksena oli analysoida erityisesti vero- ja yhtiöoikeuden vuorovaikutusta tulkintatilanteisiin. Johtopäätöksenä todettiin muun muassa, että luovutusvoittoverotusta koskevien edellytysten arviointi vero-oikeudellisesti seuraa melko pitkälle yhtiöoikeudellisten käsitteiden merkityssisältöjä sekä taloudellisten ilmiöiden siviilioikeudellista taustaa.

Vilen (2007) on pro gradu -tutkielmassaan analysoinut, työn tekoaikaan hyvinkin ajankohtaista, uuden osakeyhtiölain tuomien muutosten vaikutusta osakeyhtiön pääomanrakenteeseen ja varojenjako verotusnäkökulma huomioiden. Työn tavoitteena oli selvittää, minkälaisia mahdollisuuksia uusi osakeyhtiölaki tarjoaa varojen jakamiseen ja oman pääoman rakenteen järjestämiseen. Tutkimuksen lopputulena todettiin, että merkittävin uudistus oli uusi sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto. Haasteeksi, erityisesti pienille yhtiöille, nähtiin maksukykytesti sekä negatiivisen oman pääoman rekisteröintivelvollisuus. Kaiken kaikkiaan uusi osakeyhtiölaki koettiin hyvin liberaaliksi ja moderniksi, mutta aukkoja jäi vielä verotuksellisiin kysymyksiin.

1.3 Opinnäytetyön tavoitteet ja rakenne

Opinnäytetyön tutkimusongelmana oli osakeyhtiön varojenjakoan liittyvän tiedon ja osaamisen epätasainen jakautuminen yhtiön sisällä. Toimeksiantajaorganisaatiossa oli havaittu kehityskohteena se, että kaikilla kirjanpitäjille pitäisi olla aiheeseen liittyvää tietotaitoa, eikä osaamisen tulisi olla keskittynyt vain muutamille kirjanpitäjille. Tässä opinnäytetyössä ei käsitellä yhtiön tiedonjakamisen tapaa eikä siihen liittyvää viestinnän näkökulmaa. Työ pyrkii vastaamaan seuraaviin tutkimuskysymyksiin: *Mikä on toimeksiantajaorganisaation kirjanpitäjien tietämys osakeyhtiön varojenjaosta ennen tutkimusta? Mitkä ovat osakeyhtiön varojenjaon haasteet?*

Työn päätavoitteena oli laatia yhtiölle osakeyhtiön varojenjakoan liittyvistä perustiedoista ja haasteista opas, jolla voidaan kasvattaa tietotaitoa laajemmalle alueelle eli kaikille työyhteisön kirjanpitäjille. Oppaasta he voivat tarvittaessa tarkistaa tietoja asiakkaiden varojenjakoan liittyviin tilanteisiin tai opiskella asioita, joita he eivät välttämättä vielä tiedä. Välitavoitteina pyrittiin saamaan vastaukset aikaisemmin mainittuihin tutkimuskysymyksiin kyselylomakkeen avulla.

Tässä työssä käsitellään ensimmäiseksi osakeyhtiön varojenjakoan liittyvää teoriaa. Teoriaa tarkastellaan aluksi osakeyhtiölain näkökulmasta, jonka jälkeen siirrytään verotukselliseen näkökulmaan. Seuraavaksi esitellään työssä käytetty tutkimusmenetelmä ja kerrotaan, kuinka tutkimukseen on kerätty aineistoa. Tämän jälkeen käydään läpi tutkimuksen tuloksia ja tehdään johtopäätöksiä. Työn loppuun on tehty yhteenveto koko opinnäytetyöstä. Opinnäytetyön tuloksena syntynyt opas sijaitsee työn lopussa liitteenä.

2 VAROJENJAKO OSAKEYHTIÖSSÄ

Toisessa luvussa käsitellään osakeyhtiön varojenjaon teoriaa osakeyhtiölain näkökulmasta. Luvussa esitellään osakeyhtiölain sallimat varojenjakoavat, joita ovat voiton jakaminen osinkona, varojen jakaminen vapaan oman pääoman rahastosta, osakepääoman alentaminen, omien osakkeiden hankkiminen ja lunastaminen sekä yhtiön purkaminen ja rekisteristä poistaminen. Esiin tuodaan myös laitton varojenjako.

2.1 Osakeyhtiölain sallimat varojenjakoavat ja päätöksenteko

Osakeyhtiölain (L 21.7.2006/624) 13. luvun 1 §:ssä säädetään, kuinka yhtiön varoja voidaan jakaa osakkeenomistajille.

Sallitut varojenjakoavat ovat:

- voiton jakaminen osinkona ja varojen jakaminen vapaan oman pääoman rahastosta
- osakepääoman alentaminen
- omien osakkeiden hankkiminen ja lunastaminen sekä
- yhtiön purkaminen ja rekisteristä poistaminen.

Sellaiset liiketapahtumat, jotka vähentävät yhtiön varoja tai lisäävät sen velkoja ilman liiketaloudellista perustetta, katsotaan laittomaksi varojen jakamiseksi (L 21.7.2006/624).

Varojenjakoamisesta päätetään yrityksen kotipaikassa järjestettävässä yhtiökokouksessa, jossa osakkeenomistajat käyttävät päätösvaltaansa (L 21.7.2006/624). Yhtiökokouksen koollekutsumisesta vastaa hallitus. Listaamattomassa yhtiössä kokouskutsu pitää toimittaa kirjallisena aikaisintaan kaksi kuukautta ja viimeistään viikkoa ennen yhtiökokousta, kokouksen ilmoittautumispäivää tai arvosuusjärjestelmään liittyneitä yhtiöitä koskevaa täsmäytyspäivää. Listatussa osakeyhtiössä kutsuaika on aikaisintaan kolme kuukautta ennen kyseistä päivää. Kokouskutsussa pitää mainita yhtiön nimi, kokouspaikka ja -aika sekä käsiteltävät asiat.

Varojenjako koskevat päätökset tehdään pääsääntöisesti yksinkertaisella ään-
tenenemmistöllä, eli kun yli puolet annetuista äänistä kannattaa päätösehdotusta
(Blomqvist & Malmivaara 2016, 52, 99). Osa päätöksistä vaatii kuitenkin määrä-
enemmistön eli vähintään kaksi kolmasosaa äänistä. Jollei yhtiöjärjestyksessä toi-
sin määrätä, yksi osake tuottaa jokaisessa yhtiökokouksessa käsiteltävässä asias-
sa yhden äänen. Osakkeiden yhtäläisyys pätee myös yhtiön varojenjaossa, eli
kaikki osakkeet tuottavat samat oikeudet esimerkiksi osingonjaossa (Lahtinen
2018). Erilajisia osakkeita ovat osakkeet, jotka poikkeavat toisistaan oikeuksiltaan
tai velvollisuuksiltaan.

2.2 Yleiset varojenjaon edellytykset

Osakeyhtiön oma pääoma jaetaan sidottuun omaan pääomaan ja vapaaseen
omaan pääomaan (Blomqvist & Malmivaara 2016, 28–30). Sidottua omaa pää-
omaa ovat yhtiön osakepääoma, käyvän arvon rahasto, kirjanpitolain mukainen
arvonkorotusrahasto, uudelleenarvostusrahasto sekä mahdolliset vanhan osake-
yhtiölain aikaiset ylikurssi- ja vararahastot, joita ei enää voi kerryttää. Edellä luetel-
lut varat eivät ole jakokelpoisia. Tilikauden ja edellisten tilikausien voitto sekä muut
rahastot, jotka eivät kuulu sidottuun omaan pääomaan, kuten sijoitetun vapaan
oman pääoman rahasto, ovat vapaata omaa pääomaa. Vapaa oma pääoma, josta
on vähennetty yhtiöjärjestyksessä määrätyt jakamatta jätettävät varat ja määrä,
joka on merkitty kirjanpitolain (L 30.12.1997/1336) mukaisesti taseeseen kehitys-
menona, on jakokelpoista. Huomioitavaa on, että yhtiön tuotekehitykseen panos-
taessa syntyvät kehittämismenot vähentävät yhtiön jakokelpoisia varoja. Alla on
havainnollistettu kuvion 1. avulla yhtiön oman pääoman jakautumista.

Kuvio 1. Yhtiön oman pääoman jakautuminen.

Yhtiö pitää rekisteröidä ennen kuin varoja saadaan jakaa (L 21.7.2006/624). Blomqvistin ja Malmivaaran (2016, 28) mukaan ei riitä, että yhtiön perustussopimus on allekirjoitettu sekä yhtiön osakkeet merkitty ja maksettu, jos yhtiötä ei ole vielä rekisteröity kaupparekisteriin. Varojenjakopäätös on kuitenkin mahdollista tehdä jo ennen rekisteröimistä, mutta päätöstä ei saa panna täytäntöön ennen yhtiön rekisteröimistä.

Osakeyhtiölain (L 21.7.2006/624) 13. luvun 2 §:n mukaan varoja ei saa jakaa, mikäli päätöksentekohetkellä tiedetään tai pitäisi tietää, että yhtiö on maksukyvytön tai jako aiheuttaa yhtiön maksukyvyttömyyden. Tällä niin sanotulla maksukykytestillä varmistetaan, että yhtiö kykenee suoriutumaan velvoitteistaan varojenjaon jälkeenkin (Welling 2016). Sen tehtävänä on myös suojella velkojia, sillä he ovat

maksunsaantijärjestyksessä osakkeenomistajien edellä. Varojen jakaminen maksukykyvaatimusta laiminlyömällä on laitonta varojenjako, josta voi seurata varojen palauttamisvelvollisuus, vahingonkorvausvastuu tai nimenomaiseen kriminalisointiin perustuva vastuu.

Kaikenlaisen yhtiössä tapahtuvan varojen jakamisen perustana on aina viimeksi vahvistettu tilinpäätös (L 21.7.2006/624). Mikäli kyseessä on tilintarkastuksen kohteena oleva yhtiö, on tilinpäätös oltava tilintarkastettu. Lisäksi huomioon on otettava tilinpäätöksen laatimisen jälkeiset yhtiön taloudellisessa asemassa tapahtuneet olennaiset muutokset. Kisanlahti ja Leppiniemi (2017, 57) huomauttavat, että jaon perustana ei ole pelkkä tase, vaan koko tilinpäätös, joten varojenjakomahdollisuuden arvioinnissa korostuu kaikkien tilinpäätöstietojen merkitys. Lisäksi perustana on nimenomaan viimeksi vahvistettu tilinpäätös, eikä viimeksi päättyneeltä tilikaudelta laadittu tilinpäätös. Varoja voidaan jakaa myös kesken tilikauden tilikaudella ansaitusta voitosta, jolloin varojenjaon perustana on tilikautta lyhyemmältä ajanjaksolta laadittu välitilinpäätös (Leppiniemi 2011). Välitilinpäätöksenkin tulee olla vahvistettu ja mahdollisesti tilintarkastettu.

Osakeyhtiölain (L 21.7.2006/624) 13. luvun 6 §:n mukaan yhtiökokous päättää varojen jakamisesta. Päätös perustuu hallituksen ehdottamaan varojenjaon määrään (PwC 2015). Mikäli osakkeenomistajat vaativat ehdotettua määrää suurempaa osinkoa ennen yhtiökokousta tai yhtiökokouksen aikana, voi päätösvaltainen hallitus antaa erillisellä päätöksellään hyväksyntänsä ehdotettua suuremmalle osingonjaolle. Hallituksen ehdottamaa tai hyväksymää määrää ylittävää määrää saadaan jakaa vain, jos yhtiökokous on vähemmistöosinkoa koskevan OYL 13:7:n tai yhtiöjärjestyksen mukaan velvollinen siihen. Yksinkertaisella ääntenemmistöllä yhtiökokous voi valtuuttaa hallituksen päättämään osingonjaosta tai varojen jakamisesta vapaan oman pääoman rahastosta. Blomqvistin ja Malmivaaran (2016, 54) mukaan sekä yhtiökokouksen varojenjako koskevassa päätöksessä että valtuutuksen nojalla tehtävässä päätöksessä on ilmoitettava jaettava määrä sekä mitä varoja jaossa käytetään.

2.3 Osingonjako

Osingonjaolla tarkoitetaan yhtiön liiketoiminnasta syntyneiden voittovarojen jakamista yhtiön osakkeenomistajille (Blomqvist & Malmivaara 2016, 52–56). Osinko jaetaan pääsääntöisesti rahana, mutta se voidaan maksaa myös muuna yhtiön omaisuutena. Tällaisia niin sanottuja in natura -osinkoja ovat esimerkiksi yhtiön omistamat arvopaperit. Osingonjako voidaan toteuttaa kokonaisuudessaan in natura -osingonjakona, mutta myös muun omaisuuden kuin rahan ja rahamaksun yhdistelmänä. Tällaista varojenjakoja pidetään ongelmallisena muun muassa jaettavan omaisuuden arvostuksen ja mahdollisten arvonmuutosten kannalta. Myös muissa varojenjakotilanteissa varat voidaan jakaa muuna omaisuutena kuin rahana.

2.3.1 Vähemmistöosinko

Osakkeenomistajat, jotka omistavat vähintään yksi kymmenesosan kaikista yhtiön osakkeista, voivat vaatia varsinaisessa yhtiökokouksessa ainakin puolet tilikauden voitosta jaettavaksi osinkona, mikäli voiton käyttämisestä koskevaa päätöstä ei ole vielä tehty (L 21.7.2006/624). Tilikauden voitosta on kuitenkin ensin vähennettävä yhtiöjärjestyksen määräämät jakamatta jätettävät määrät. Jaettavan vähemmistöosingon määrää rajoittaa lisäksi se, että vähimmäisosinkona voidaan jakaa korkeintaan kahdeksan prosenttia yhtiön omasta pääomasta, ja siitä pitää vähentää kuluvalle tilikaudella jo mahdollisesti jaetut osingot. Yhtiöjärjestyksessä voidaan määrätä vähemmistöosingosta myös toisin. Mikäli yhtiöllä ei ole voitonjakokelpoista vapaata omaa pääomaa tai jakaminen aiheuttaisi maksukyvyttömyyttä, ei vähemmistöosinkoa ole mahdollista jakaa (Blomqvist & Malmivaara 2016, 200). Aikaisempien tilikausien voittovaroja tai muuta vapaata omaa pääomaa ei oteta huomioon laskettaessa vähemmistöosingon määrää, vaan sen määrä lasketaan viimeksi päättyneen tilikauden voitosta.

2.3.2 Osingonjakovelan syntyminen ja vanhentuminen

Osingonjakovelka tarkoittaa osinkoa jakavan yhtiön velkaa osakkaalle (PwC 2014b). Velka syntyy osingonjakopäätöksen perusteella. Mikäli yhtiökokouksessa ei mainita osingon maksuajankohdasta mitään, varat maksetaan yleensä päätöksen jälkeen. Osingonjakovelka voi muiden velkojen tapaan myös vanhentua. Velkaan sovelletaan velan vanhentumisesta annettua lakia, sillä osakeyhtiölaissa ei ole erikoissäännöksiä koskien osingonjakovelan vanhentumista. Osingonjakovelan vanhentumisaika riippuu siitä, onko yhtiökokouksessa määrätty osingon maksulle eräpäivä vai ei. Velan vanhentumista koskevan lain (L 15.8.2003/728) 4 §:n mukaan yleinen velan vanhentumisaika on kolme vuotta eräpäivästä. Mikäli osingonjakopäätöksessä on määrätty tietty maksuajankohta, velka vanhenee kolmen vuoden kuluttua kyseisestä päivästä. Lain 8 §:ssä säädetään, että muissa tapauksissa velalla on osingonjakopäätöksen ajankohdasta lähtien kymmenen vuoden vanhentumisaika, ellei vanhentumista katkaista ennen sitä.

2.4 Varojen jakaminen vapaan oman pääoman rahastosta

Vapaasta omasta pääomasta jaettavat varat voidaan jakaa SVOP-rahastosta eli sijoitetun vapaan oman pääoman rahastosta tai jostain toisesta, yhtiöjärjestysmääräykseen tai yhtiökokouksen päätökseen perustuvasta, vapaan oman pääoman rahastosta (Blomqvist & Malmivaara 2016, 52). Kun varoja jaetaan SVOP-rahastosta, puhutaan SVOP-rahaston palautuksesta. SVOP-rahastoon on mahdollista merkitä varoja erilaisista lähteistä. Rahastoon on voitu merkitä se osa osakkeiden merkintähinnasta, jota ei merkitä perustamissopimuksen tai osakeantipäätöksen mukaan osakepääomaan eikä kirjanpitolain mukaan vieraaseen pääomaan (L 21.7.2006/624). SVOP-rahastoon on voitu merkitä myös se määrä, jolla alennetaan osakepääomaa ja jota ei käytetä tappion kattamiseen tai varojenjako. Lisäksi rahastoon on voitu merkitä muu oman pääoman sijoitus.

2.5 Osakepääoman alentaminen

Osakeyhtiölain (L 21.7.2006/624) 14. luvun 1 §:n mukaan osakepääomaa alentamalla voidaan jakaa osakkeenomistajille osakepääomaa, siirtää varoja vapaan oman pääoman rahastoon tai kattaa välittömästi sellaiset tappiot, joihin vapaa oma pääoma ei riitä. Osakepääoman alentamisesta päättää yhtiökokous. Päätöksessä ilmoitetaan alentamismäärä tai sen enimmäismäärä, sekä mihin edellä mainittuun tarkoitukseen alentamismäärä käytetään.

Jos kyseessä on listattu osakeyhtiö, osakepääoman pitää säilyä alentamisen jälkeen vähintään osakeyhtiölaissa määritellyn vähimmäisosakepääomaan, 80 000 euron, tasolla (L 21.7.2006/624). Mikäli osakepääomaa alennetaan 80 000 euroa pienemmäksi, joudutaan listattu osakeyhtiö muuttamaan listaamattomaksi osakeyhtiöksi. Listaamattoman osakeyhtiön osakepääoman 2 500 euron vähimmäisvaatimus poistui vuonna 2019. Tämän seurauksena osakeyhtiö voidaan perustaa ilman omaa pääomaa ja ennen lakimuutosta perustetut listaamattomat osakeyhtiötkin voivat halutessaan alentaa osakepääomansa nolnaan (Yrittäjät [viitattu 21.2.2020]). Listaamattomat osakeyhtiöt ovat kuitenkin saaneet säilyttää yhtiötä perustettaessa maksamansa oman pääoman, jolloin osakepääoma myös pysyy yhtiön sidottuna omana pääomana.

Yhtiöön sijoitettuja varoja voidaan palauttaa suoraan osakkeenomistajille jakamalla osakepääoman alentamista vastaava määrä, kunhan yhtiön maksukyky ei vaarannu. Mikäli osakepääoman alentaminen tapahtuu varojen siirtämiseksi vapaan oman pääoman rahastoon, merkitään varat yleensä SVOP-rahastoon. Osakepääoman alentamisen käyttäminen tappioiden välittömään kattamiseen eliminoi yhtiön taseeseen sisältyvän tappion. Ensisijaisesti tappion kattamiseen käytetään vapaa omaa pääomaa ja vasta tämän jälkeen osakepääomaa siltä osin, mihin vapaa oma pääoma ei riitä. Tappion osittainkin kattaminen on mahdollista. (L 21.7.2006/624; Blomqvist & Malmivaara 2016, 97–107.)

Velkojalla on oikeus vastustaa osakepääoman alentamista, mikäli velkojan saatava on syntynyt ennen velkojille tarkoitetun kuulutuksen antamista (L 21.7.2006/624). Tätä velkojiensuojamenettelyksi kutsuttua menettelyä ei kuitenkaan sovelleta tilanteissa, joissa alentamismäärä käytetään joko tappion kattami-

seen tai alennettu määrä korvataan samanaikaisesti korottamalla osakepääomaa vähintään samalla määrällä. Kuulutuksella pyritään tiedottamaan mahdollisia tuntemattomia velkoja heidän vastustamisoikeudestaan kolme kuukautta ennen määräpäivää.

Osakepääoman alentamista koskevan päätöksenteon jälkeen yhtiön on kuulutuksen hakemisen lisäksi tehtävä alentamisesta rekisteri-ilmoitus yhden kuukauden kuluessa päätöksenteosta. Mikäli velkoja ei ole kuulutuksessa ilmoitettuun viimeiseen määräpäivään mennessä vastustanut alentamista, tai alentamista vastustanut velkoja on jo saanut maksun tai turvaavan vakuuden saatavastaan, on rekisteriviranomaisen rekisteröitävä osakepääoman alentaminen. Osakepääoman alentamista koskeva päätös raukeaa kuukauden jälkeen rekisteriviranomaisen asettamasta määräpäivästä, jos velkoja vastustaa alentamista. Velkojiensuojamenettelyn ja rekisteröimisen jälkeen osakkaalle syntyy oikeus jaettaviin varoihin. Osakepääoma katsotaan alennetuksi vasta osakepääoman alentamisen rekisteröimisen jälkeen. Tätä ennen yhtiö ei saa kirjata osakepääoman alentamista, jakaa alentamista vastaavaa määrää osakkaille eikä kirjata alentamista vastaavaa määrää vapaan oman pääoman rahastoon. (L 21.7.2006/624; Blomqvist & Malmivaara 2016, 97–107.)

2.6 Omien osakkeiden hankkiminen ja lunastaminen

Osakeyhtiölain (L 21.7.2006/624) 15. luvussa säädetään yhtiön omien osakkeiden hankkimisesta, lunastamisesta sekä pantiksi ottamisesta. Blomqvistin ja Malmivaaran (2016, 112–114) mukaan hankkimisella tarkoitetaan tavanomaista, vapaaehtoisuuteen perustuvaa tilannetta, jossa yhtiö tarjoutuu ostamaan osakkeitaan. Lunastamisessa on sen sijaan kyse osakkeiden ottamisesta yhtiölle pakolla, joko vastikkeellisesti tai vastikkeettomasti. Kyseisiin toimintoihin on käytettävissä yhtiön viimeksi vahvistetun tilinpäätöksen osoittama jakokelpoinen vapaa oma pääoma sekä sidotun oman pääoman erät, jotka voidaan varojen jakamiseksi alentaa. Päätöksen yhtiön omien osakkeiden hankkimisesta ja lunastamisesta tekee yhtiökokous.

Omien osakkeiden hallussapito ei tuota oikeuksia yhtiössä, joten ne voidaan mitätöidä tai luovuttaa edelleen (Blomqvist & Malmivaara 2016, 111–114). Mitätöitävät osakkeet pitää ilmoittaa rekisteröitäväksi. Omat osakkeet voidaan yleisesti ottaen myös pitää yhtiöllä. Listaamaton osakeyhtiö ei voi hankkia, eikä lunastaa kaikkia osakkeitaan, eli ainakin yhden osakkeen pitää olla jonkun muun kuin yhtiön hallussa. Listatut osakeyhtiöt sen sijaan eivät saa tehdä päätöstä koskien omia osakkeitaan siten, että yhtiöllä ja tytäryhtiöllä olisi hallussa yli yksi kymmenesosaa kaikista yhtiön osakkeista. Omien osakkeiden hankinta soveltuu esimerkiksi tilanteisiin, joissa tasetta halutaan niin sanotusti keventää tai muutoin muokata ennen varsinaisen omistusjärjestelyn toteuttamista sekä tilanteisiin, joissa joku yhtiön osakkaista on irtautumassa yhtiön omistuksesta. Osakeyhtiölain (L 21.7.2006/624) 15. luvun 6 §:ssä säädetään, että painavan taloudellisen syyn perusteella omia osakkeita voidaan hankkia muutoin kuin osakkaiden omistusten suhteessa, eli vain tietyiltä osakkeenomistajilta. Tällöin kyseessä on suunnattu hankkiminen, jota voidaan tehdä 2/3-määräenemmistö päätöksellä. Blomqvistin ja Malmivaaran (2016, 116–117) mukaan osakkaiden eriarvoiseen kohteluun liittyvän riskin välttämiseksi suunnattua hankintaa voidaan tehdä vain, mikäli siitä syntyy kaikille osakkeille suurempi hyöty, kuin mitä osakkaan yhdenvertaisuuden syrjäyttämistä aiheutuu haittaa.

Omien osakkeiden ostaminen perustuu monesti yhtiöjärjestyksen lunastuslausekkeeseen (Tuokko [viitattu 29.2.2020]). Lunastuslausekkeella voidaan tarvittaessa hillitä yhtiön ulkopuolisten tahojen päätösvaltaa yhtiössä (Lindblad 2017). Osakeyhtiölain (L 21.7.2006/624) 3. luvun 7 §:n mukaan lunastuslausekkeella määrätään, että yhtiöllä, osakkaalla tai muulla henkilöllä on oikeus lunastaa muulta omistajalta, paitsi yhtiöltä, toiselle siirtyvä osake. Lunastuslausekkeesta täytyy ilmetä, kenellä on lunastusoikeus ja kuinka useiden lunastukseen oikeutettujen keskinäinen etuoikeus määräytyy. Toinen mahdollinen yhtiön omistusrakenteen hallintakeino on suostumuslauseke. Mikäli yhtiöjärjestyksessä on päätetty suostumuslausekkeesta, tarvitaan osakkeen hankkimiseen luovutustoimin yhtiön suostumus, jonka antamisesta päättää yhtiön hallitus. Yhtiön omia osakkeita voidaan lunastaa muutoin kuin osakkaiden omistusten suhteessa vain kaikkien osakkaiden suostumuksella. Tällöin kyse on suunnatusta lunastamisesta.

2.7 Yhtiön purkaminen ja rekisteristä poistaminen

Varojenjaon menettelytapa yhtiön purkamisessa riippuu siitä, mikä on purkamisen peruste (Blomqvist & Malmivaara 2016). Mikäli yhtiö puretaan vapaaehtoisesti, voidaan varat jakaa vasta, kun yhtiö on käynyt läpi selvitysmenettelyn, jolla selvitetään muun muassa yhtiön varallisuusasema ja realisoidaan tarpeelliset omaisuusmäärät. Yhtiön selvitystilaan asettamisesta päätetään yhtiökokouksessa määränemmistöllä, ja selvitystilaa katsotaan pääsääntöisesti alkaneeksi silloin, kun kyseinen päätös on tehty. Samalla yhtiökokous valitsee vähintään yhden selvitysmiehen vastaamaan yhtiön johdon tehtävistä sekä muista yhtiön asioista selvitystilaa ajaksi. Selvitystila ja selvitysmiehet ilmoitetaan rekisteröitäväksi kaupparekisteriin.

Selvitysmiehen tehtävänä on hakea rekisteriviranomaiselta velkojille julkinen haaste, jonka tarkoituksena on selvittää yhtiön velat ja velkojat. Kun kaikki tiedossa olevat velat on maksettu, voi selvitysmies jakaa yhtiön omaisuuden osakkaille. Osakkeenomistajien saama jako-osuus voidaan maksaa rahan lisäksi myös yhtiön muuna omaisuutena. Mikäli yhtiöjärjestyksessä ei toisin määrätä, on osakkaalla oikeus saada osakkeilleen tuleva osuus yhtiön netto-omaisuudesta. Joissain tilanteissa osakkeenomistajalle voidaan maksaa turvaavaa vakuutta vastaan ennakkoa hänen jako-osuudestaan eli ennakkojako-osuutta. (Blomqvist & Malmivaara 2016, 134–140; L 21.7.2006/624.)

Varojenjaon jälkeen selvitysmiehen tehtävänä on viipymättä antaa lopputilitys, joka on kertomus selvitysmenettelystä. Kertomuksen pitää sisältää selostus omaisuuden jaosta sekä liitteenä mahdolliset selvitystilaa aikaiset tilinpäätökset, toimintakertomukset ja tilintarkastuskertomukset. Mikäli yhtiö on ollut velvollinen tilintarkastajan valintaan, pitää kertomus liitteineen antaa tilintarkastajalle, jonka tehtävänä on kuukauden kuluessa laatia selvitystilaa aikaista hallintoa ja lopputilitystä koskeva tilintarkastuskertomus. Lopputilityksestä on tultava esiin kaikki olennaiset selvitystilaa aikaiset toimenpiteet ja selvitystilaa koskevat seikat, jaettavat nettovarot, jako-osuudet ja maksetut ennakkojako-osuudet sekä mahdolliset erilleen laitettavat varat, esimerkiksi riitaisat varat. Yhtiökokouksessa osakkeenomistajat tarkistavat lopputilityksen. Yhtiö purkautuu, kun selvitysmies on esittänyt lopputilityksen yhtiökokouksessa. Tällöin yhtiö ei voi enää tehdä sitoumuksia eikä hankkia oikeuksia.

Selvitysmies ilmoittaa purkautumisen sekä lopputilityksen rekisteröitäväksi. (Blomqvist & Malmivaara 2016, 134–140; L 21.7.2006/624.)

Yhtiö voi purkautua myös osakeyhtiölain (L 21.7.2006/624) 16. luvun mukaisen sulautumismenettelyn, tai osakeyhtiölain (L 21.7.2006/624) 17. luvun mukaisen jakautumismenettelyn myötä. Sekä sulautumisesta että jakautumisesta päättää yhtiökokous. Sulautumisessa kaksi yhtiötä yhdistyy siten, että sulautuvan yhtiön varat ja velat siirretään vastaanottavalle yhtiölle sulautuvan yhtiön osakkaiden saadessa vastaanottavan yhtiön osakkeita sulautumisvastikkeena. Sulautuminen voi tapahtua myös vähintään kahden yhtiön perustaessa uuden, yhteisen yhtiön. Jakautuminen voi tapahtua siten, että jakautuvan yhtiön varat ja velat siirretään kahdelle tai useammalle vastaanottavalle yhtiölle, jolloin jakautuva yhtiö purkautuu. Myös osittaisjakautuminen on mahdollista. Tällöin vain osa yhtiön varoista ja veloista siirretään yhdelle tai useammalle vastaanottavalle yhtiölle. Jakautuvan yhtiön osakkaat saavat jakautumisvastikkeena vastaanottavan yhtiön osakkeita.

Sekä sulautumisesta että jakautumisesta pitää laatia suunnitelma, joka rekisteröidään kuukauden kuluttua sen allekirjoittamisesta (L 21.7.2006/624). Molemmat yhtiön purkautumisen menettelytavat vaativat selvitysmenettelyn tavoin kuulutus-hakemuksen velkojille. Yhtiökokous koskien sulautumista tai jakautumista on pidettävä viimeistään neljän kuukauden kuluttua suunnitelman rekisteröimisestä, muutoin sulautuminen/jakautuminen raukeaa. Sulautumisen ja jakautumisen täytäntöönpanosta tehdään ilmoitus rekisteriviranomaiselle puolen vuoden kuluessa päätöksenteosta. Rekisteröintihetkellä sulautuvan/jakautuvan yhtiön osakkaille syntyy oikeus suunnitelman mukaiseen sulautumis-/jakautumisvastikkeeseen, ja pääsääntöisesti uudet osakkeet tuottavat osakkeenomistajan oikeudet siitä hetkestä lähtien. Varat ja velat siirtyvät sulautuvalta/jakautuvalta yhtiöltä vastaanottavalle yhtiölle täytäntöönpanon rekisteröitymisen jälkeen ilman selvitysmenettelyä. Täytäntöönpanon jälkeen yhtiön hallituksen ja toimitusjohtajan pitää viipymättä laatia lopputilitys, eli tilinpäätös ja toimintakertomus, minkä jälkeen mahdollinen tilintarkastaja laatii tilintarkastuskertomuksen. Lopputilitys vahvistetaan yhtiökokouksessa ja ilmoitetaan rekisteröitäväksi.

Maksukyvytön yhtiö voi purkautua konkurssilain mukaisen konkurssimenettelyn seurauksena. Tuomioistuin päättää yhtiön konkurssiin asettamisesta joko velalli-

sen tai velkojen hakemuksesta. Konkurssin myötä velallisen omaisuus siirtyy velkojien määräysvaltaan ja pesänhoitaja huolehtii, että omaisuus käytetään konkurssisaatavien maksuun. Mikäli konkurssin päättyessä yhtiöllä ei ole omaisuutta jäljellä tai konkurssissa on määrätty sen käytöstä, katsotaan konkurssiin asetettu yhtiö purkautuneeksi. (Blomqvist & Malmivaara 2016, 134; L 20.2.2004/120.)

2.8 Laiton varojenjakko

Laitonta varojenjakoja ovat liiketapahtumat, jotka vähentävät yhtiön varoja tai lisäävät sen velkoja ilman liiketaloudellista perustetta, eikä niitä katsota tämän luvun aikaisemmissa kappaleissa esitellyiksi sallituiksi varojenjaketavoiksi (L 21.7.2006/624). Liiketaloudellinen peruste tarkoittaa sitä, että toimitaan yhtiön tarkoituksen mukaisesti (Mähönen 2014). Jollei yhtiöjärjestyksessä toisin määrätä, yhtiön toiminnan tarkoituksena on tuottaa voittoa osakkailleen (L 21.7.2006/624). Käytännössä laittomaksi varojenjaoksi voidaan tulkita tilanteet, joissa yhtiö on ottanut velkaa liian korkealla tai alhaisella korolla markkinoiden tilanteeseen nähden, yhtiön omaisuutta myydään alihintaan tai ostetaan ylihintaan sekä palkkaa maksetaan perusteettomasti tai kohtuuttomasti tehtyyn työhön nähden (Laaka Oy 2019).

Blomqvistin ja Malmivaaran (2016, 208-210, 217) mukaan varojenjaon laillisuutta voidaan joutua arvioimaan erikseen yksittäisissä tapauksissa, sillä kirjanpitolain mukainen määritelmä liiketapahtumalle on laaja. Sallittujakaan varojenjaketapoja ei katsota lailliseksi, mikäli ne laiminlyövät maksukykykriteeriä, osakkeenomistajien yhdenvertaisuutta tai ovat muuten vastoin osakeyhtiölain yleisiä periaatteita tai yhtiöjärjestyttä. Laitonta varojenjakoja koskevassa päätöksenteossa mukana olleet tai sen täytäntöönpanoon osallistuneet yhtiön toimielimiin kuuluvat henkilöt katsotaan vastuullisiksi laittomasta varojenjaosta. Seuraamuksena laittomasta varojenjaosta voi olla saatujen varojen palautus korkoineen, vahingonkorvausvastuu sekä rikosoikeudelliset seuraamukset.

3 VAROJENJAON VEROTUS

Kolmannessa luvussa käsitellään osakeyhtiön varojenjaon teoriaa verotuksen näkökulmasta. Luvussa käydään läpi, kuinka osakeyhtiölain sallimia varojenjakotapoja käsitellään verotuksessa esimerkiksi tuloverolain mukaan. Verosuunnitteluun liittyen luvussa käsitellään sitä, tulisiko varoja nostaa osinkona vai palkkana tai kenties näiden yhdistelmänä. Tarkastelun kohteena on myös osakeyhtiölain ulkopuolelle jäävien osakas- ja lähipiirilainojen verotus. Lisäksi käydään läpi peitellyn osingon riski ja verotus. Tekstin ymmärtämisen helpottamiseksi on laadittu pari aiheeseen liittyvää esimerkkilaskelmaa.

3.1 Osingon verotus

Yhtiön osakkaille jakaman osingon verotukseen vaikuttaa, onko kyseessä listaamaton vai listattu yhtiö (Verohallinto 2020). Tuloverolain (L 30.12.1992/1535) 3:2:33 a:n mukaan listatusta yhtiöstä saatu osinko on kokonaisuudessaan pääomatulo-osinkoa siten, että 85 prosenttia on veronalaista pääomatuloa ja 15 prosenttia verovapaata tuloa. Vuonna 2020 listattu yhtiö pidättää osakkeenomistajalle maksamastaan osingosta 25,5 prosenttia ja tilittää sen Verohallinnolle (Verohallinto 2020).

Yrityksen nettovarallisuudella on vaikutus listaamattoman yhtiön osingonjaon verotukseen (Yrityksen perustaminen.net [viitattu 20.2.2020]). Nettovarallisuus laskeaan vähentämällä yhtiön varoista sen velat. Siihen vaikuttaa elinkeinotoiminnan tulonlähteen lisäksi myös mahdolliset maatalouden tulonlähteet sekä henkilökohtaiset tulonlähteet, kuten vuokratulo. Nettovarallisuus toimii perustana yhtiön matemaattiselle arvolle, joka taas määrittää osingon verotuksen.

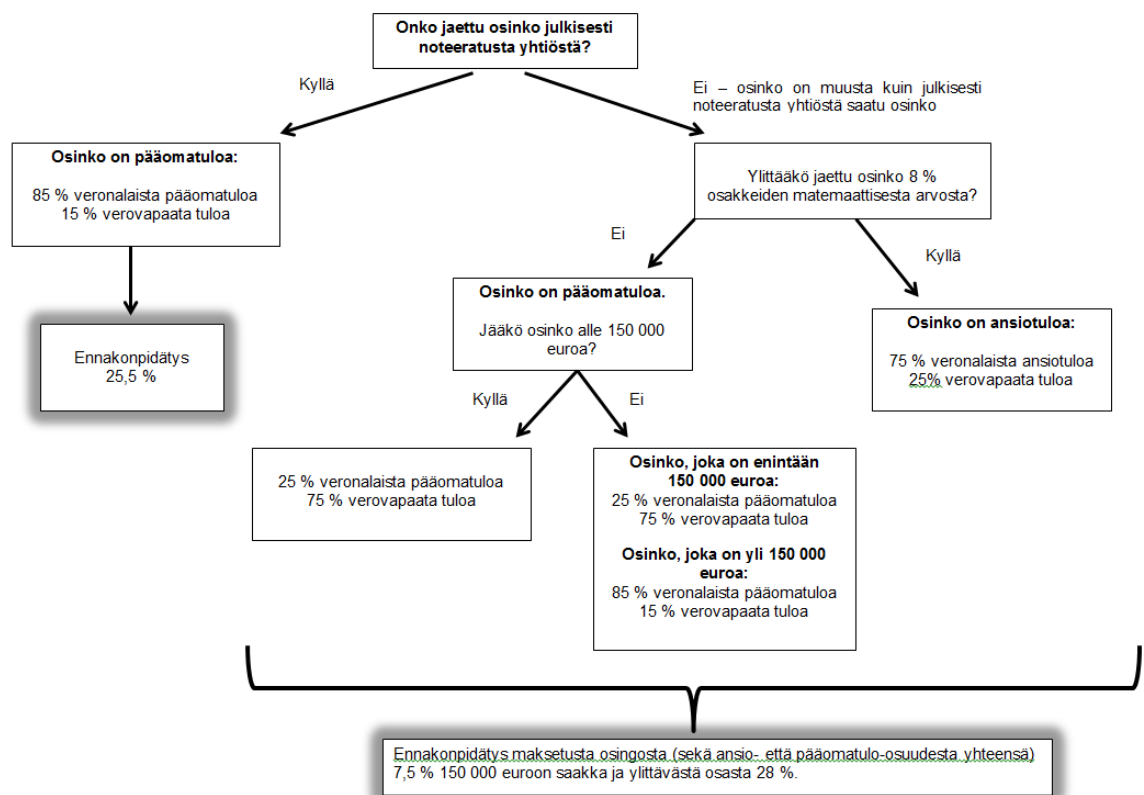
Listaaamattomasta yhtiöstä saatu osinko voidaan verottaa pääomatulona tai ansiotulona riippuen siitä, ylittääkö jaettu osinko kahdeksan prosenttia osakkeiden matemaattisesta arvosta (Verohallinto 2018). Osakkeen matemaattinen arvo laskeaan yhtiön verovuotta edeltäneen vuoden nettovarallisuudesta siten, että tilinpäätöshetken nettovarallisuus, eli varat – velat, jaetaan ulkona olevien osakkeiden lukumäärällä. Huomioitavaa on, että ennen kuin osinko jaetaan pääomatulo- ja

ansiotulo-osinkoon, osakkaiden matemaattisesta arvosta vähennetään osakaskoh-
taiset vähennykset. Näitä ovat alaluvussa *2.2.5 Osakas- ja lähipiirilainat* käsiteltävä
osakkaan tai tämän perheenjäsenen ottama osakaslaina sekä verovuonna yrittä-
jäosakkaan omana tai perheensä asuntona käyttämän yhtiön omaisuuteen kuulu-
van asunnon arvo.

Listaamattomasta yhtiöstä saadusta osingosta veronalaista pääomatuloa on 25
prosenttia ja 75 prosenttia verotonta tuloa 150 000 euroon asti, mikäli osinko on
korkeintaan kahdeksan prosenttia osakkeen matemaattisesta arvosta. 150 000
euron ylittävästä osasta veronalaista pääomatuloa on 85 prosenttia ja verovapaata
tuloa 15 prosenttia. Mikäli osinko on yli kahdeksan prosenttia matemaattisesta ar-
vosta, ylimenevästä osasta 75 prosenttia on ansiotuloa ja verovapaata tuloa on 25
prosenttia. Pääomatuloveroa maksetaan 30 prosenttia 30 000 euroon asti, ja sen
ylittävästä osuudesta 34 prosenttia. Ansiotulo-osingosta maksetaan veroa muiden
ansiotulojen, kuten palkan, lailla. Tällöin veron määrä muodostuu progressiivisen
valtiontuloveroasteikon mukaan ja verotuksessa huomioidaan myös kunnallis- ja
kirkollisveroprosentti. Vuonna 2020 listaamattomasta yhtiöstä saadun osingon en-
nakonpidätysprosentti on 7,5 prosenttia 150 000 euroon asti ja siitä ylimenevästä
osasta 28 prosenttia. (L 30.12.1992/1535; Verohallinto 2018.)

Esimerkki. Jos yhtiön nettovarallisuus on 20 000 euroa ja osakkeita
on 5 kappaletta, muodostuu yhden osakkeen matemaattiseksi arvoksi
4 000 euroa. Verovuoden päättyessä yrittäjällä on vielä maksettavana
aikaisemmin nostamastansa osakaslainasta 5 000 euroa. Matemaat-
tista arvoa oikaistaan vähentämällä siitä kyseinen osakaslaina, jolloin
yrittäjän osakkeiden yhteenlasketuksi matemaattiseksi arvoksi jää
15 000 euroa. Tällöin huojennettua osinkoa voidaan maksaa 8 prosen-
tin mukaan kaikkiansa 1 200 euron verran. Yrittäjä haluaa nostaa
osinkoja 4 000 eurolla. Hän pystyy nostamaan 1 200 euroa huojennet-
tuna ja loput, 2 800 euroa, verotetaan toisin. Huojennetun osingon ve-
rotettava osuus on 25-prosenttisen pääomatulo -säännön mukaan 300
euroa. Tästä summasta yrittäjä maksaa pääomatuloveroprosentin, eli
30 prosentin, mukaan 90 euroa veroa. Jäljelle jäävä 75 prosenttia eli
900 euroa on verovapaata osuutta. Huojennetun osingon ylittävä

osuus, 2 800 euroa, verotetaan 75-prosenttisesti ansiotulona ja loput 25 prosenttia on verovapaata. Tällöin siis 2 100 euroa verotetaan yrittäjän veroprosentin mukaan ja 700 euroa on verotonta. Mikäli yrittäjän ansiotulot olisivat vuodessa 30 000 euron luokkaa, ansiotuloveroprosentti olisi noin 21 prosenttia ja veroa menisi tällöin, suuntaa antavasti, noin 440 euroa. Täten yrittäjä maksaisi saamastaan osingosta veroa kaikkinsa suunnilleen 530 euroa. (Mukailtu Yrityksen perustaminen.net [viitattu 20.2.2020]; Talous Suomi 2020.)

Kuvio 2. Osingon verotus. (Verohallinto 2018).

In natura -osingon, esimerkiksi yhtiön omistaman osakkeen, osinkotulon määrä on verotuksessa saadun omaisuuden käypä, eli todellinen arvo sinä päivänä, kun osinko on nostettavissa. Osakkaan verotuksessa osinko in natura verotetaan muuten kuten rahana maksettava osinko, mutta siihen voi liittyä kysymyksiä liittyen arvostukseen. (Viitala 2018, 61.)

3.2 Osingonjakopäätöksen peruuttaminen

Osingonjakopäätös voidaan joissain tapauksissa joutua peruuttamaan (Viitala 2018, 65–66). Päätös osingonjaon peruuttamisesta voidaan hyväksyä verotuksessa silloin, jos päätös on tehty ennen kuin osinko on nostettavissa. Jos osinko on ollut jo nostettavissa, mutta myöhemmin ilmenee, että päätöksen peruuttamiselle on oikeudellinen syy, voidaan osingonjakopäätöksen peruuttaminen hyväksyä verotuksessa. Esimerkiksi tuloksen tai maksukyvyn heikkeneminen eivät riitä perusteeksi. Mikäli osingonjakopäätös myöhemmin peruutettaisiin osingon ollessa jo nostettavissa eikä peruuttamiselle ole laista johtuvaa perustetta, verotetaan jaettavaksi päätetty osinko kuitenkin sen saajan tulona, sillä osinko on ollut saajan valinnassa tämän ajan.

3.3 Palkkaa vai osinkoa?

Yrittäjä voi optimoida verotustaan palkan ja osinkojen osalta, arvioimalla millä tavalla ja missä suhteessa varoja kannattaa nostaa listaamattomasta yhtiöstä (Viitala 2018, 139). Koska palkan ja osinkojen verokohtelu on erilainen sekä osakkaan että yhtiön kannalta, voi verosuunnittelu olla hieman haastavaa.

Optimoinnissa kannattaa huomioida osakkaan näkökulmasta seuraavat asiat:

- pääomatulo-osinko on joko 85-prosenttisesti tai 25-prosenttisesti veronalaista pääomatuloa
- ansiotulo-osinko on 75-prosenttisesti veronalaista ansiotuloa, kun taas palkka on kokonaisuudessaan veronalaista ansiotuloa
- ansiotuloveroprosentti muodostuu kunnallis-, valtio- ja kirkollisverosta sekä sairausvakuutusmaksusta ja
- YEL-maksuihin ei vaikuta palkka, mutta TyEL-vakuutetun osakkaan eläketurva kertyy palkan mukaan.

Optimoinnissa kannattaa huomioida yhtiön näkökulmasta seuraavat asiat:

- palkkaan liittyy sivukulujen suorittamisvelvollisuus, mutta osinkoon ei liity
- palkka sivukuluineen on verotuksessa vähennyskelpoista, kun taas osinko ei ole

- yhtiön on suoritettava YEL-vakuutetulle osakkaalle maksetun palkan osalta sosiaaliturvamaksu ja
- TyEL-vakuutetun osakkaan palkasta pitää suorittaa sosiaaliturvamaksun lisäksi TyEL-maksu.

Tulo euroa per vuosi	Tavoitteena kaikki omaan taskuun heti	Tavoitteena verojen minimointi
0 -25 000	Nostetaan palkkana, koska vero jää alle 26 %, joka menisi osingosta (yhteisövero + osinkovero).	Nostetaan palkkana, koska palkasta maksettava vero jää alle yhtiön tuloksesta maksaman 20 % yhteisöveron.
25 000 – 35 000		
35 000 – 185 000	Nostetaan palkkana 35 000 € ja loput verohuojennettuna osinkona veroasteen ollessa enimmillään 26,4 %.	Jätetään nostamatta, koska sekä palkan että osingon verotus ylittää 20 %. Maksetaan vain yhteisöveroa ja kerrytetään yhtiölle varallisuutta sijoittamalla nettovarallisuudesta 8 % osinko yhtiön kautta esim. osakkeisiin.
185 000 – 250 000	Nostetaan 150 000 € verohuojennettuna osinkona ja loput palkkana, jonka verotusaste on progression vuoksi 43,1 %.	
250 000 -	Nostetaan kuten edellä, mutta ylimenevä nostetaan pääomatulo-osinkona, jonka verotusaste on 43,1 %.	

Kuvio 3. Palkkana vai osinkona? (Mukailtu Tilin Takojat 2019; Accountor 2020).

Accountor (2020) esittää, että oikean varojennostovaihtoehdon löytämiseen vaikuttaa yhtiön taloudellisen tilanteen ja varallisuuden lisäksi yrittäjän oma tavoite: *Onko tavoitteena minimoida pitkällä aikavälillä yhtiön ja osakkaan maksamat verot? Onko tarkoituksena nostaa varat yhtiöstä mahdollisimman nopeasti omaan taskuun?* Pääsääntönä voidaan kuitenkin pitää sitä, että varoja on kannattavaa nostaa yhtiöstä palkkana, jos verotus jää alle 26 prosenttiin. Kun palkkaa nostetaan korkeintaan noin 35 000 euroa vuodessa, pysyy henkilökohtainen verotus maltillisena. Osingon nostamisesta veroa menee sen sijaan aina vähintäänkin 26 prosenttia. Yhtiön edun kannalta on kannattavampaa nostaa palkkaa enemmän kuin osinkoa, sillä palkka on yhtiölle vähennyskelpoista kulua, toisin kuin osinko. Lisäksi maksettu palkka vähentää yhtiön tulosta ja näin ollen myös yhtiön 20 prosentin yhteisöveron määrää. Osinkoina kannattavinta on nostaa enintään kahdeksan prosenttia yhtiön nettovarallisuudesta, jolloin osinko verotetaan huojennetusti. Osinkoa ei kuitenkaan kannata nostaa henkilöä kohden yli 150 000 euroa vuodessa, jottei verotus kiristy.

3.4 Vapaan oman pääoman rahastosta jaettavien varojen verotus

Vapaan oman pääoman rahastosta, yleisimmin SVOP-rahastosta, jaettavat varat verotetaan pääsääntöisesti osinkona (Verohallinto 2018). Tuloverolain (L 30.12.1992/1535) mukaan sekä listattujen että listaamattomien yhtiöiden vapaan oman pääoman rahastosta tapahtuvasta varojenjaon verotuksesta säädetään samoin, kuten tässä luvussa aikaisemmin esitellystä osingon verotuksesta. Listaamattoman yhtiön varojenjako sovelletaan kuitenkin myös poikkeussäännöstä, jonka mukaan varojenjako vapaan oman pääoman rahastosta voidaan pitää veronalaisena luovutuksena, mikäli tietyt ehdot täyttyvät. Näiden ehtojen mukaan verovelvollisen pitää esittää luotettava selvitys siitä, että varoja jaettaessa on kulunut korkeintaan kymmenen vuotta pääomasijoituksen tekemisestä, jaettavien varojen alkuperänä on pääomasijoitus ja pääomasijoitus palautetaan sen tehneelle henkilölle. Listatusta yhtiöstä jaetut varat vapaan oman pääoman rahastosta käsitellään sen sijaan aina osinkona.

Hoffström (2018) selventää, että verotettaessa varoja luovutuksena yksityishenkilön voiton laskennassa vähennetään jaettavasta määrästä aluksi osakkeen poistamaton hankintameno. Tämä eroaa osingon verotukseen verrattuna siinä, että osakkeista poistamaton hankintameno vähennetään vasta silloin, kun osakas myöhemmin luovuttaa omistamansa osakkeet. Luovutuksena verotettavassa varojenjaossa ei synny luovutustappiota, sillä hankintamenona ei voida vähentää enempää kuin luovutuksena pidettävä varojenjaon määrä. Yksityishenkilön saama luovutusvoitto verotetaan pääomatulona.

3.5 Luovutusvoittoverotuksen piiriin kuuluvat tapahtumat

Blomqvistin ja Malmivaaran (2016, 109, 119 & 141) mukaan vapaan oman pääoman rahastosta tapahtuvan varojenjaon lisäksi luovutusvoittoverotuksen piiriin kuuluvat myös osakepääoman alentaminen, omien osakkeiden hankkiminen ja lunastaminen sekä yhtiön purkautuessa tapahtuva varojenjakko. Näistä saatua kauppa-, lunastus- ja luovutushintaa pidetään verotuksessa lähtökohtaisesti veronalaisena luovutuksena. Luovutustilanteessa luonnollisen henkilön saamasta luovutushinnasta voidaan vähentää hankintameno-olettama, jonka määrä määräytyy sen mukaan, kuinka kauan luovutettava omaisuus on ollut osakkeenomistajan omistuksessa (L 30.12.1992/1535). Mikäli omaisuus on ollut sen luovuttajalla vähintään kymmenen vuotta, on hankintameno-olettama vähintään 40 prosenttia luovutushinnasta. Muutoin luovutushinnasta voidaan vähentää 20 prosenttia. Vaihtoehtoisesti verotuksessa voidaan vähentää osakkeen todellisen hankintamenon ja myynnistä syntyvien kulujen yhteissumma (Blomqvist & Malmivaara 2016, 120). Tämä on kannattavaa, jos tällä tavoin vähennettäväksi tuleva määrä on enemmän kuin hankintameno-olettama.

Esimerkki. Osakas on hankkinut osakkeet yli kymmenen vuotta sitten 4 000 eurolla ja myy ne nyt 20 000 eurolla. Myynnistä syntyy kuluja yhteensä 100 euroa. Tällöin osakkeiden hankintamenoksi tulee 4 100 euroa. Jos myyntivoitto lasketaan käyttäen hankintahintaa ja voiton hankkimiskuluja, jää verotettavaksi pääomatuloksi 15 900 euroa. Tästä summasta osakas maksaa luovutusvoittoveroa (30 %) 4 770 euroa.

Mutta, jos osakas hyödyntää hankintameno-olettamaa, muodostuu verotettavaksi pääomatuloksi 12 000 euroa ($20\,000\text{ €} - 40\% \times 20\,000\text{ €}$). Tällöin hän maksaisi veroa 3 600 euroa. Hankintameno-olettaman käyttäminen on osakkaalle siis tässä tilanteessa edullisempaa. (Mukaiu Salkun Rakentaja, 2013)

3.6 Osakas- ja lähipiirilainat

Osakaslaina on osakkaan yhtiöstä nostamaa rahalainaa (Blomqvist & Malmivaara 2016, 247). Tuloverolain (L 30.12.1992/1535) määritelmän mukaan verovuonna nostettu osakaslaina, joka on saman verovuoden päättyessä vielä maksamatta, katsotaan luonnollisen henkilön veronalaiseksi pääomatuloksi, mikäli verovelvollinen, hänen perheenjäsenensä tai he yhdessä omistavat, suoraan tai välillisesti, vähintään 10 prosenttia osakeyhtiön osakkeista tai heillä on vastaava osuus yhtiön osakkeiden tuottamasta äänimäärästä.

Verohallinto (2020) selventää, ettei veronalaiseksi pääomatuloksi laskettava osakaslaina synny pelkästään lainapäätöksen perusteella, vaan pääomatuloksi lasketaan vain verovuonna nostetut rahalainat. Osakaslaina verotetaan edellä mainittujen edellytysten täytyessä pääomatulona. Lainansaaja on oikeutettu vähentämään pääomatulona verotetun takaisin maksamansa osakaslainan pääomatuloistaan tulonhankkimismenona, kunhan takaisinmaksu on suoritettu viiden vuoden kuluessa lainan nostamisvuoden jälkeen. Osakslainasta ei pääsääntöisesti tarvitse periä korkoa. Korkoa on kuitenkin perittävä, mikäli 10 prosentin omistusosuus ei täyty tai jos laina on nostettu ja maksettu takaisin saman verovuoden aikana. Osakslainalle kohtuullinen korko on valtiovarainministeriön vahvistama peruskorko ja sen vähennysoikeutta koskee samat säännökset kuin muita korkomenoja. Poikkeustapauksissa, kuten tilanteessa, jossa laina on annettu ilman takaisinmaksutarkoitusta, osakslaina voi tulla verotetuksi peiteltyä osinkona.

Osakeyhtiö voi antaa lainaa myös lähipiiriin kuuluvalla taholla (PwC 2014a). Osakeyhtiölaki (L 21.7.2006/624) määrittelee listaamattoman yhtiön lähipiiriin kuuluvat tahot seuraavasti:

- yhtiön emoyhtiö tai henkilö, jolla on enemmän kuin 50 prosenttia yhtiön kaikkien osakkeiden tuottamista äänistä tai kirjanpitolain mukainen määräysvalta yhtiössä
- yhtiön hallituksen ja hallintoneuvoston toimitusjohtaja, tämän sijainen, jäsen ja varajäsen
- aikaisemmin mainittujen henkilöiden aviopuoliso, avopuoliso, lapsi, puolison lapsi, lapsenlapsi, vanhempi ja isovanhempi
- oikeushenkilö, jossa jokin ylempänä mainituista henkilöistä on hallituksen tai hallintoneuvoston toimitusjohtaja, tämän sijainen, jäsen, varajäsen tai vastaavassa asemassa
- oikeushenkilö, jossa hallituksen jäsenellä tai muulla edellä mainituista henkilöistä on joko yksin tai yhdessä toisten mainittujen kanssa enemmän kuin 50 prosenttia yhteisön kaikkien osakkaiden tai osuuksien tuottamista äänistä tai kirjanpitolain mukainen määräysvalta ja
- oikeushenkilö, jossa listan ensimmäisessä kohdassa tarkoitettulla taholla on 20-50 prosenttia oikeushenkilön kaikkien osakkeiden tai osuuksien tuottamista äänistä tai taho voi muutoin käyttää huomattavaa vaikutusvaltaa oikeushenkilön liiketoimintaa ja taloutta koskevassa päätöksenteossa.

Osakeyhtiölaissa (L 21.7.2006/624) pörssiyhtiön lähipiirillä tarkoitetaan lähipiiriä sellaisena kuin se on määritelty kansainvälisissä tilinpäätösstandardeissa.

Vaikka osakeyhtiölaissa ei ole säännöksiä liittyen lähipiirilainan antamisen edellytyksiin, pitää osakeyhtiölain yleiset periaatteet, kuten osakkeenomistajien yhdenvertaisuus, kuitenkin huomioida lainaa annettaessa (PwC 2014a). Osakeyhtiön voitontuottotarkoituksen vuoksi lähipiirilainalla pitää olla liiketaloudellinen peruste eli lainan pitää hyödyttää yhtiötä ja kaikkia sen osakkaita jollain tavalla, ettei sitä pidetä laittomana varojenjakona. Tämän vuoksi lähipiirille ei voida antaa yhtiön varoja vastikkeetta eikä alihintaan.

3.7 Peitelty osinko

Verotusmenettelyä käsittelevän lain (L 18.12.1995/1558) 4. luvun 29 §:n perusteella peitelty osinko on osakeyhtiön osakkaalle tai tämän lähipiirille antama rahanar-

voinen etuus, joka poikkeaa tavanomaisesta varojanjaosta olennaisesti sen hinnoittelun johdosta tai vastikkeettomuudesta. Käytännössä peiteltyksi osingoksi voidaan katsoa esimerkiksi yhtiön osakkaalle maksama käypää arvoa korkeampi toimitilavuokra tai kauppahinta osakkaalta hankitusta kiinteistöstä (Yrittäjät [viitattu 6.3.2020]). Myös palkka voidaan käsitellä osakkaan peiteltynä osinkona kokonaan tai osittain, mikäli ilmenee, ettei työtä yhtiön hyväksi ole todellisuudessa tehty tai tehdystä työstä on maksettu kohtuuttoman suuri korvaus (Accountor 2019). Mikäli yhtiön verotarkastuksissa havaitaan, että käteiskassa on ylisuuri tai negatiivinen, tai kirjanpidosta puuttuu yhtiön tuloja, voidaan rahavarojen olettaa olevan osakkaan käytössä. Osakeyhtiöstä ei saa tehdä yksityisottoja, joten selvittämättömät nostot yhtiön kassasta tai pankkitililtä voidaan tulkita peiteltyksi osingoksi. Yhtiön antaessa poikkeavalla hinnoittelulla tai vastikkeettomasti rahanarvoista etuutta osakkaalle osakkuusasemaan perustuen, yhtiön verotuksessa menetellään kuin olisi käytetty käypää hintaa ja osakkaan veronalaiseksi tuloksi katsotaan käyvän ja käytetyn hinnan erotus (L 18.12.1995/1558).

Peiteltyä osinkoa on myös omien osakkeiden hankkiminen ja lunastaminen sekä osakepääoman, vararahaston ja ylikurssirahaston alentaminen silloin, kun kyseessä on pyrkimys välttää osingosta menevä vero (L 18.12.1995/1558). Tällaisessa tapauksessa jaetut varat katsotaan osakkaan veronalaiseksi tuloksi. Tuloverolaisissa (L 30.12.1992/1535) säädetään tarkemmin peitellyn osingon verotusmenettelystä. Lain mukaan 75 prosenttia peitelystä osingosta on ansiotuloa ja 25 prosenttia verovapaata tuloa. Koska säännöksen soveltaminen ei edellytä tahallisuutta, voi peitellyn osingon verotus kohdistua myös tahattomasti tehtyyn toimenpiteeseen (Accountor 2019).

4 OPPAAN LAATIMISEN TAUSTATYÖ

Neljännessä luvussa käsitellään opinnäytetyön empiiristä osuutta. Luku alkaa toimeksiantajan ja toimeksiannon esittelyllä. Myöhemmin luvussa käsitellään oppaan laatimisen tueksi tehtyä tutkimusta. Esiin tuodaan valittu tutkimusmenetelmä sekä kerrotaan, kuinka aineisto on kerätty. Luvun lopussa esitellään tutkimuksen tulokset ja tehdään johtopäätökset.

4.1 Toimeksiantaja ja toimeksiannon kuvaus

Tämän opinnäytetyön toimeksiantajana oli Etelä-Pohjanmaalla toimiva tilitoimisto. Työn tavoitteena oli laatia toimeksiantajaorganisaation kirjanpitäjien käyttöön opas osakeyhtiön varojenjaon perusteista ja haasteista. Oppaan avulla haluttiin tasoittaa yhtiön epätasaisesti jakautunutta aiheeseen liittyvää tietotaitoa. Oppaan laadinnassa on käytetty hyväksi opinnäytetyön teoriaosuuteen kerättyä tietoa ja tutkimuskyselyssä ilmenneitä kirjanpitäjien oppaan sisältöä koskevia toiveita mahdollisuuksien mukaan.

4.2 Tutkimusmenetelmä- ja aineisto

Tutkimusmenetelmäksi valittiin määrällinen eli kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä. Kyseinen tutkimusmenetelmä soveltuu tutkimuksiin, joissa halutaan kuvailla jotain asiaa numeraalisesti tai selittää, kuinka jokin asia vaikuttaa toiseen asiaan tai missä määrin jokin asia on muuttunut (Vilka 2015). Määrällisessä tutkimuksessa pyritään myös löytämään syy-seuraus-suhteita. Heikkilän (2014) mukaan kvantitatiivisessa tutkimuksessa pyritään saamaan numeerisesti mahdollisimman suuri ja edustava otos. Tämän opinnäytetyön empiiriseen tutkimusosuuteen sopi parhaiten määrällinen tutkimusmenetelmä, sillä vastauksia haluttiin saada mahdollisimman suuri määrä. Kokonaistutkimuksessa kohteena on koko perusjoukko eli populaatio (Heikkilä 2014). Kun jokainen perusjoukon jäsen tutkitaan, ei ole tarvetta valita otosta perusjoukosta, kuten otantatutkimuksessa tehdään. Kokonaistutkimukseksi

tämä tutkimus soveltui hyvin, sillä perusjoukko, eli organisaation kirjanpitäjät, pysyi maltillisen kokoisena, jolloin sitä pystyi vielä käsitellä hallitusti.

Vilkan (2015) mukaan määrällisessä tutkimusmenetelmässä käytetään yleisimmin aineiston keräämistapana kyselylomaketta. Riippuen kyselyn toteuttamistavasta, kyselystä voidaan käyttää myös nimeä joukkokysely (gallup), informoitu kysely tai postikysely. Mikäli kysely on vakioitu, eli kaikilta vastaajilta kysytään tismalleen sama asiasisältö samalla tavalla, kyselystä voidaan käyttää nimitystä survey-tutkimus (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, Vilkan 2015 mukaan). Tässä tutkimuksessa jokaiselta kyselyyn vastanneelta kysyttiin täysin samat kysymykset samalla tavalla, joten kyseessä oli survey-tutkimus. Heikkilä (2014) jaottelee menetelytapoja vielä henkilökohtaiseen haastatteluun, puhelinhaastatteluun, postikyselyyn sekä internet-kyselyyn, jossa linkki voidaan lähettää esimerkiksi sähköpostin kautta.

Tämän tutkimuksen aineiston keräystapana käytettiin Webropol-sovellukseen luotua kyselylomaketta (Liite 1.). Kyselyllä pyrittiin kartoittamaan yhtiön kirjanpitäjien osakeyhtiön varojenjakoan liittyvän tietämyksen sen hetkistä tasoa sekä selvittämään, mitä asioita kirjanpitäjät pitivät osakeyhtiön varojenjaossa haasteellisena. Kysely tehtiin internet-kyselynä, sillä linkki kyselylomakkeeseen lähetettiin sähköpostin välityksellä tutkimuksen kohderyhmälle, eli kaikille toimeksiantajaorganisaation kirjanpitäjille. Sähköpostiin kirjoitettiin myös saateviesti, jossa avattiin opinnäytetyön aihetta ja sen merkitystä toimeksiantajalle. Aiheen hahmottamisen tueksi viestiin liitettiin myös opinnäytetyön teoreettisen viitekehityksen sisällysluettelo. Aineistonkeruu sähköpostilla koettiin tehokkaaksi vaihtoehdoksi suhteellisen suurelle kohderyhmälle ja sopivimmaksi tavaksi ottaen huomioon poikkeustilan aiheuttaman lisääntyneen etätyön. Kyselylomake koostui kahdeksasta avoimesta kysymyksestä, joihin ei annettu valmiita vastausvaihtoehtoja. Vilka (2015) huomauttaa, että avoimet kysymykset eivät viittaa siihen, että tutkimuksessa käytettäisiin laadullista tutkimusmenetelmää, vaan tutkimusmenetelmän määrää tutkimuksen tiedonintressi, eli tiedon hankkimisen motivaatioperusta, sekä avoimien kysymysten analysointitapa. Kysely tehtiin nimettömänä, joten vastauksia ei voida yhdistää vastaajiin.

4.3 Kyselytutkimuksen tulokset

Osana opinnäytetyötä toteutettiin kyselytutkimus, sillä tämän työn kirjoittaja halusi saada aihealueesta paremman käsityksen oppaan laatimista varten. Kirjoittaja oli muun muassa kiinnostunut ymmärtämään, kuinka usein kirjanpitäjä käsittelee työssään varojenjakoja ja mitkä tilanteet voivat olla kirjanpitäjille varojenjaossa haastavia. Työn kirjoittaja halusi myös selvittää, millaisena toimeksiantajaorganisaation kirjanpitäjät itse pitivät varojenjakoon liittyvää omaa osaamistaan ja vastasiko se toimeksiantajan ilmaisemaa tilannetta.

Kyselytutkimukseen vastasi 18 yhtiön kirjanpitäjää eli vastausprosentti oli noin 35 %. Vastausprosentti jäi valitettavan pieneksi erityisesti organisaation kirjanpitäjien osakeyhtiön varojenjakoon liittyvän osaamistason luotettavan tutkimustuloksen selvittämisen kannalta.

4.3.1 Taustatiedot

Kyselyyn vastanneilla kirjanpitäjillä oli erilaisia koulutustaustoja. Osa oli merkonomeja/yo-merkonomeja, osa tradenomeja ja osa taas kauppatieteiden maistereita. Jonkin verran oli myös yhdistelmiä kahdesta eri tutkinnosta, kuten tradenomi + kauppatieteiden maisteri. Vastanneiden koulutustaustat jakautuivat hyvin tasaisesti. Vastanneiden kirjanpidon työkokemuksen skaala oli myös laaja. Työkokemus vaihteli 3,5 vuodesta 42 vuoteen. Kyselyyn vastanneiden kirjanpitäjien työkokemuksen keskiarvo oli 14 vuotta ja mediaani 8 vuotta. Taustatietona haluttiin vielä selvittää, minkälainen rooli vastaajalla on työyhteisössään, esimerkiksi onko hänellä erityisiä vastuualueita. Selvä enemmistö vastaajista oli niin sanotusti peruskirjanpitäjiä, joiden työtehtäviin kuului esimerkiksi kuukausikirjanpito, tilinpäätökset, veroilmoitukset sekä reskontranhoito. Vastaajista pari oli tiiminvetäjiä ja pari ohjelmistopää-/varakäyttäjiä.

Kyselyllä haluttiin muun muassa selvittää se, kuinka paljon kirjanpitäjät ylipäätään käsittelevät työssään osakeyhtiön varojen jakamista. Lähestulkoon kaikki vastasivat käsittelevänsä varojenjakoja ainakin vuosittain tilinpäätösten yhteydessä, sillä heidän asiakkainaan oli lähinnä osakeyhtiöitä. Pääsääntöisesti tilinpäätösten val-

mistumisen aikaan varojenjako koski osingonjakoa. Muutama vastaajista ilmaisi käsittelevänsä aihetta *jonkin verran* tai *hyvin vähän*, joten oletettavasti heidänkin kohdallaan on kyseessä tavanomainen osingonjako tilinpäätösaikaan. Yksittäiset vastaajat nostivat esiin myös SVOP-rahaston jakamisen, palkan nostamisen ja osakassaamiset. Eräs vastaaja mainitsi käsittelevänsä varojenjako muissa tilanteissa *jonkin verran* ja toinen kertoi käsittelevänsä harvinaisempia *todella vähän*.

4.3.2 Tutkimuskysymykset

Seuraavaksi kyselyllä haluttiin selvittää vastaus tutkimuskysymyksiksi asetetuille kysymyksille. Kirjanpitäjien varojenjakoan liittyvää osaamisen tasoa haluttiin kartoittaa, joten heiltä kysyttiin, kokivatko he hallitsevansa osakeyhtiön varojenjakoan liittyvät asiat hyvin. Kysymystä täydennettiin jatkokysymyksellä: *Jos et, onko työyhteisössäsi kollegoita, jotka osaavat auttaa sinua näissä asioissa?* Vastaukset jakautuivat vastaajien ilmaisujen pohjalta pitkälti siten, että osa kirjanpitäjistä koki osaavansa *hyvin*, osa *ihan hyvin* ja osa taas *perusasiat*. Käytännössä etenkin kahden viimeisen osaamistason raja on häilyvä, sillä ihan hyvä osaaminen voi tarkoittaa samaa, kuin perusasioiden osaaminen, mutta myös päin vastoin eli oikein hyvää osaamista. Vastausten vertailukelpoisuuden vuoksi tämä osa kyselystä olisi kannattanut toteuttaa valmiiksi laadittujen vastausvaihtoehtojen avulla, eikä avoimena kysymyksenä. Huomioitavaa on myös se, että vastaukset perustuvat kirjanpitäjien itsensä kokemaan osaamiseen eikä välttämättä todelliseen osaamiseen verrattuna toisiin organisaation kirjanpitäjiin.

Vastaajista noin 28 % koki hallitsevansa aihepiirin *hyvin*. Noin 22 % vastaajista vastasi osaavansa asiat yleisesti ottaen *ihan/melko hyvin*. Vastaajista noin 33 % koki hallitsevansa *varojenjaon perusasiat*. Näistä pari tarkensi vastaustaan lisäopin ja käytännön harjoituksen olevan tervetullutta. Loput vastaajista eivät arvioineet osaamistaan tarkemmin, mutta kertoivat saavansa askarruttavissa asioissa apua kollegoiltaan. Valtaosa vastaajista mainitsi, että työyhteisöstä löytyy kollegoita, jotka osaavat auttaa tarvittaessa, esimerkiksi erikoistapauksissa. Eräs vastaaja lisäsi, että heillä, keillä on kokemusta harvinaisemmista tilanteista, on kuitenkin vain rajallisesti aikaa, joten vastaajan mielestä on varmempaa aluksi tarttua lakikir-

jaan, jonka jälkeen tarkistaa kollegalta, etteivät käytännöt ole muuttuneet. Vaikka eräs vastaajista kokikin osaavansa asiat, on hänen mielestään välillä mukava vaihtaa ajatuksia aiheesta kollegoiden kanssa.

Toisena tutkimuskysymyksenä haluttiin selvittää, mitä ovat osakeyhtiön varojenjaon haasteet. Kysymyslomakkeella asiaa kysyttiin seuraavasti: *Oletko kohdannut työssäsi haasteita liittyen osakeyhtiön varojenjakoön? Jos olet, minkälaisia haasteita?* Puolet vastaajista vastasi, etteivät he ole kohdanneet varojenjakoön liittyviä haasteita. Muutama oli kokenut haasteelliseksi edullisimman varojennostomuodon löytämisen, eli onko kannattavampaa nostaa varoja osinkona vai palkkana. Eräs vastaaja kertoi käyttävänsä tällaisessa tilanteessa apuna Profit Hunter –ohjelmaa, joka on verolaskennan apuväline. Parin vastaajan kohtaamat haasteet olivat liittyneet peiteltyyn osinkoon. Esimerkiksi tilanteessa, jossa kirjanpitäjänä ei ole ollut tietoinen verotarkastuksessa ilmenneestä peittelystä osingosta tai tilanteessa, jossa asiakas ei ymmärrä, mikä kulu kuuluu yhtiön kuluksi ja mikä taas yrittäjän henkilökohtaiseksi kuluksi. Myös osingonjaon verotukseen liittyen pari vastaajaa kertoi kohdanneensa haasteita. Ongelmallisena pidettiin muun muassa sitä, minkä vuoden nettovarallisuutta tulisi käyttää.

Kirjanpitäjiltä kysyttiin lisäksi, missä osakeyhtiön varojenjakoön liittyvässä asiassa he haluaisivat vielä kehittyä. Kehityskohteeksi nimettiin muun muassa peitelty osinko sekä laitton varojenjako. Myöskään omien osakkeiden hankkimisesta/lunastamisesta, osakepääoman alentamisesta sekä yhtiön purkamisesta ei kaikilla vastaajilla ollut vielä käytännön kokemusta. Muutamat halusivat kehittyä vielä verotuksen huomioimisessa ja verotuksellisesti tehokkaimman vaihtoehdon löytämisessä.

4.3.3 Tarvitaanko opasta?

Lopulta kirjanpitäjiltä kysyttiin, kuinka hyödyllisenä he näkivät sen, että osakeyhtiön varojenjaon haasteista laaditaan heidän käyttöönsä opas. Vastaajat vastasivat melko yksimielisesti, että opas olisi erittäin hyödyllinen. Kyselylomakkeen loppuun kysyttiin vielä, mitä kirjanpitäjät toivovat oppaan sisältävän. Tiivistäen toiveena oli, että opas sisältäisi varojenjaon perusasioiden lisäksi myös erityistapauksia sekä

esimerkkejä erilaisista tilanteista. Opas on pyritty toteuttamaan kirjanpitäjien toiveita silmällä pitäen.

4.4 Johtopäätökset

Kyselyn vastausten perusteella organisaation kirjanpitäjät kokevat osaavansa osakeyhtiön varojenjakoon liittyvät asiat hyvin - vähintäänkin perusasiat, kuten osingonjaon. Yksikään vastaajista ei ilmaissut osaavansa aihepiirin asioita varsinaisesti huonosti tai heikosti. Huomioon pitää kuitenkin ottaa se, että kyselyn vastausprosentti jäi melko pieneksi. Voidaan kuitenkin todeta, että työyhteisöstä löytyi aihealueen tietotaitoa, kuten toimeksiannon lähtökohtana annettiin ymmärtää. Vastaajat kokivat pääsääntöisesti, että heillä on joku kollega, joka osaisi auttaa pulmatilanteessa. Osa myös koki itse osaavansa aihepiirin hyvin.

Kyselyyn vastanneiden kirjanpitäjien työkokemuksella oli vastauksien perusteella yhteys koettuun osaamistasoon. Vastaajista sellaiset, jotka kokivat osaavansa varojenjakoon liittyvät asiat hyvin, olivat työskennelleet kirjanpitäjinä yli kymmenen vuotta. Vastaavasti sellaiset vastaajat, jotka kokivat osaavansa vain varojenjaon perusasiat, olivat työskennelleet alle kymmenen vuotta. Yksittäistapauksiakin löytyi suuntaan ja toiseen. Sellaisten vastaajien, jotka kokivat osaavansa asiat ihan hyvin, kirjanpidon työkokemus oli pääsääntöisesti alle kymmenen vuotta. Kyselyn perusteella voisi tehdä johtopäätöksen siitä, että työkokemuksen kertyessä myös osaaminen kehittyy, mikä on tietysti luonnollista ja oletettavaa. Sen sijaan erinäisten vastausten perusteella ei voida vetää johtopäätöstä siitä, onko erityisen vastualueen omaavilla kirjanpitäjillä tavallista parempi osaaminen osakeyhtiön varojenjaossa.

Noin puolet kyselyyn vastanneista kirjanpitäjistä ei ole ainakaan toistaiseksi kohdannut työssään haasteita liittyen varojenjakoon. Tämä johtunee siitä, että yleisimmin vuosittainen varojenjako liittyy tavanomaiseen voittovaroista tehtävään osingonjakoon, eikä muita varojenjakotapoja tai erikoisempia tapauksia tarvitse juuri käsitellä. Moni kertoikin kehityskohteekseen hankkimiseen/lunastamiseen, osakepääoman alentamiseen tai yhtiön purkamiseen liittyvät käytännöt, sillä niistä

kaikilla ei ollut kokemusta. Koetut haasteet liittyivät kuitenkin sekä erikoisempiin tapauksiin, mutta myös tavanomaisempaan osinkona jaettavaan voitonjakoon.

5 YHTEENVETO

Aihe opinnäytetyölle syntyi toimeksiantajan ehdotuksesta. Organisaatiossa oli havaittu osakeyhtiön varojenjakoan liittyvän osaamisen keskittyminen vain muutamille kirjanpitäjille. Sen vuoksi yhtiön kirjanpitäjille laadittiin apuvälineeksi aiheeseen liittyvä opas, jota voidaan hyödyntää ongelmallisissakin tilanteissa. Näin ollen kirjanpitäjä voi selvittää tilanteeseen soveltuvan toimintatavan mahdollisesti itsenäisesti. Kirjanpitäjille tehtiin kysely, jota hyödynnettiin oppaan laatimisessa. Kyselystä kuitenkin ilmeni, että organisaation kirjanpitäjät kokivat osaavansa osakeyhtiön varojenjakoan liittyvät asiat yleisesti ottaen hyvin. Luotettavamman tuloksen saamiseksi vastausprosentin olisi pitänyt olla suurempi.

Yhtiön kirjanpitäjät käsittelevät tavanomaisesta poikkeavaa varojenjakoan työssään vain harvoin, joten monelta työntekijältä puuttuu tällaisessa tilanteessa käytännön osaaminen, jonka vuoksi on turvauduttava osaavaan kolleegaan. Tämän vuoksi oppaasta voi olla kirjanpitäjälle apua, sillä siinä esitellään esimerkkitapauksia ja käsitellään perinteisen varojenjaon ohella myös hieman harvinaisempia tilanteita. Kirjanpitäjät itse pitivät ideaa oppaasta oikein hyvänä ja sen uskottiin olevan hyödyllinen.

Opinnäytetyön aihe on rajattu koskemaan lähinnä luonnolliselle henkilölle tapahtuvaa varojenjakoan kotimaisesta listaamattomasta osakeyhtiöstä, sillä toimeksiantajatilitoimiston asiakkaat ovat pääsääntöisesti tällaisia yhtiöitä. Eroja listattuun osakeyhtiöön on kuitenkin tuotu esille, mutta työssä esitetyt esimerkkitapaukset koskevat listaamattomia osakeyhtiöitä. Opinnäytetyössä varojenjaon saajana on luonnollinen henkilö eli yhtiön yrittäjä/osakas, eikä työssä käsitellä yhtiön saamia varoja. Verotuksellisessa tarkastelussa on kuitenkin huomioitu myös yhtiön veroseuraamuksia, sillä on pyritty esittämään jonkin toimenpiteen aiheuttama kokonaisverorasitus. Työssä ei myöskään huomioida konsernimuotoisen yhtiön erityispiirteitä.

Aihetta voitaisiin tutkia lisää selvittämällä, milloin olisi järkevää perustaa sijoitus- eli holding-yhtiö. Holding-yhtiö on osakeyhtiö, joka omistaa passiivisesti vähintään yhtä, toista osakeyhtiötä. Sen avulla voidaan saavuttaa huomattavaa verohyötyä minimoimalla verotuksen aiheuttamat kulut.

LÄHTEET

- Accountor. 2020. Osinkojen verotus ja maksaminen osakeyhtiössä. [Verkkosivu]. [Viitattu 27.2.2020]. Saatavana: <https://go.accountor.fi/osingonjako-osakeyhtio/>
- Ahtimaa, T. & Karinkanta, J. 2014. Osinkoverotuksen muutos 2014: Osingonjako-opas. [Verkkójulkaisu]. Oulu: Oulun ammattikorkeakoulu. Liiketalouden koulutusohjelma, taloushallinnon suuntautumisvaihtoehto. Opinnäytetyö [Viitattu 5.4.2020]. Saatavana: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/86468/Ahtimaa_Tuomas_Karinkanta_Jonne.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Blomqvist, A. & Malmivaara, T. 2016. Osakeyhtiön varojenjako ja verotus. Helsinki: Alma Talent.
- Hautamäki, P. 2019. Peitelty osinko ei ole aina välttämättä tahallista. [Verkkosivu]. Espoo: Accountor. [Viitattu 6.3.2020]. Saatavana: <https://www.accountor.com/fi/finland/blogi/peitelty-osinko-ei-ole-aina-valttamatta-tahallista>
- Heikkilä, T. 2014. Kvantitatiivinen tutkimus: tilastollinen tutkimus. [Verkkomateriaali]. Helsinki: Edita Publishing Oy. [Viitattu 2.4.2020]. Saatavana: <http://www.tilastollinentutkimus.fi/1.TUTKIMUSTUKI/KvantitatiivinenTutkimus.pdf>
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uud. p. Helsinki: Tammi.
- Hoffström, T. 2018. Vapaan oman pääoman rahaston käsittely verotuksessa. Helsinki: Tuokko. [Viitattu 18.2.2020] Saatavana: <https://www.tuokko.fi/vapaan-oman-paaoman-rahaston-kasittely-verotuksessa/>
- Kaisanlahti, T. & Leppiniemi, J. 2017. Ratkaisuja tilinpäätäjän ongelmiin. Helsinki: Alma Talent.
- Kantola, E. 2018. Varojenjako SVOP-rahastosta vero- ja yhtiöoikeuden rajapinnassa: pääomasijoitus ja luovutuksena verotettava pääomanpalautus. [Verkkójulkaisu]. Turku: Turun yliopisto. Oikeustieteellinen tiedekunta, oikeustiede. Pro Gradu – tutkielma. [Viitattu 2.4.2020]. Vaatii käyttöoikeuden.
- L 30.12.1995/1535. Tuloverolaki.
- L 18.12.1995/1558. Laki verotusmenettelystä.
- L 15.8.2003/728. Laki velan vanhentumisesta.

L 20.2.2004/120. Konkurssilaki.

L 21.7.2006/624. Osakeyhtiölaki.

Laaka Oy. 2019. Osakeyhtiölain mukainen laitton varojenjako. [Verkkosivu]. Helsinki. [Viitattu 6.3.2020]. Saatavana: <https://laaka.fi/osakeyhtiolain-mukainen-laitton-varojenjako/>

Lahtinen, M. 2018. Erilajiset osakkeet osakeyhtiössä. [Verkkosivu]. Helsinki: Helsingin Seudun Kauppakamari. [Viitattu 9.3.2020]. Saatavana: <https://helsinki.chamber.fi/erilajiset-osakkeet-osakeyhtiossa/>

Leppiniemi, J. 2011. Osakeyhtiön varojenjaon perustana oleva tilinpäätös. [Verkkokaartikkeli] Tilisanomat. [Viitattu 29.5.2020]. Vaatii käyttöoikeuden.

Lindblad. 2017. Lunastuslauseke osakeyhtiön yhtiöjärjestyksessä. [Verkkosivu]. Helsinki. [Viitattu 29.2.2020]. Saatavana: <https://lindblad.fi/lunastuslauseke/>

Lipsanen, U. & Niittylahti, A. Varojen nosto osakeyhtiöstä: pienen ja keski-suuren osakeyhtiön osakkaan näkökulma. [Verkkojulkaisu]. Mikkeli: Mikkelin ammattikorkeakoulu. Liiketalouden koulutusohjelma. Opinnäytetyö. [Viitattu 2.4.2020]. Saatavana: <https://core.ac.uk/download/pdf/38008848.pdf>

Mähönen, J. 2014. Varojenjako osakeyhtiössä ja liiketaloudellinen peruste. [Verkkokaartikkeli]. Tilisanomat. [Viitattu 31.5.2020]. Vaatii käyttöoikeuden.

Nikkanen, J. & Siitonen, M. Ei päiväystä. Peitellyn osingon riski verosuunnittelussa. [Verkkojulkaisu]. Yrittäjät Etelä-Karjala. [Viitattu 6.3.2020]. Saatavana: https://www.yrittajat.fi/sites/default/files/peitellyn_osingon_riski_verosuunnittelussa_0.pdf

PwC. 2014a. Lähipiirilainat ja -vakuudet osakeyhtiössä. [Verkkosivu]. Helsinki. [Viitattu 10.2.2020] Saatavana: <https://uutishuone.pwc.fi/lahipiirilainat-ja-vakuudet-osakeyhtiossa/>

PwC. 2014b. Osinkovelan vanhentuminen. [Verkkosivu]. Helsinki. [Viitattu 7.2.2020]. Saatavana: <https://uutishuone.pwc.fi/osingonjakovelan-vanhentuminen/>

PwC. 2015. Osakeyhtiön hallituksen rooli osingonjaosta päätettäessä. [Verkkosivu]. Helsinki. [Viitattu 29.5.2020]. Saatavana: <https://uutishuone.pwc.fi/osakeyhtion-hallituksen-rooli-osingonjaosta-paatettaessa/>

Salkun Rakentaja. 2013. Sijoittaja, hyödynnä hankintameno-olettama myyntivoitoissa. [Verkkosivu]. [Viitattu 9.3.2020]. Saatavana:

<https://www.salkunrakentaja.fi/2013/09/nin-hydynnt-hankintameno-olettamaa-myyntivoitoissa/>

Talous Suomi. 2020. Osinkoverotus 2019. [Verkkosivu]. Salo. [Viitattu 25.2.2020]. Saatavana: <https://www.taloussuomi.fi/sijoitus/osinkoverotus-2019>

Tilin Takojat. 2019. Palkkaa vai osinkoa. [Kuvio]. Oulu. [Viitattu 27.2.2020]. Saatavana: <https://www.tilintakojat.fi/blogi/palkkaa-vai-osinkoa.html>

Tuokko, T. Ei päiväystä. Omien osakkeiden hankinta ja lunastus, käsittely yhtiöoikeudessa ja tilinpäätöksessä. [Verkkosivu]. Helsinki: Tuokko. [Viitattu 29.2.2020]. Saatavana: <https://www.tuokko.fi/omien-osakkeiden-hankinta-ja-lunastus/>

Welling, N. 2016. Yhtiön varojenjaossa on otettava huomioon myös yhtiön maksukyky. [Blogi]. Fondia. [Viitattu 9.3.2020]. Saatavana: <https://fondia.com/fi/blogsandnews/yhtion-varojenjaossa-on-otettava-huomioon-myo-yhtion-maksukyky>

Verohallinto. 2017. Osingot listaamattomasta yhtiöstä. [Verkkosivu]. Helsinki. [Viitattu 7.2.2020]. Saatavana: https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/omaisuus/sijoitukset/osakkeet_ja_osingot/osingot_listaamattomasta_yhtiost/

Verohallinto. 2018. Osinkotulojen verotus. [Verkkosivu] Helsinki. [Viitattu 7.2.2020]. Saatavana: <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/47901/osinkotulojen-verotus/>

Verohallinto. 2020. Luonnollisen henkilön osakeyhtiöstä nostaman osakaslainan verotus [Verkkosivu]. Helsinki. [Viitattu 7.2.2020]. Saatavana: <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48739/luonnollisen-henkil%C3%B6n-osakeyhti%C3%B6st%C3%A4-nostaman-osakaslainan-verotus/>

Veronmaksajat. 2020. Osinkojen verotus pörssiyhtiöstä ja listaamattomasta yhtiöstä. [Verkkosivu]. Helsinki. [Viitattu 7.2.2020]. Saatavana: <https://www.veronmaksajat.fi/Sijoittaminen/Osinkojen-verotus/#8bfa8aef>

Viitala, T. 2018. Osakeyhtiön voitonjaon verotus: Perusteet ja suunnittelu. Helsinki: Kauppakamari.

Vilen, O. 2007. Uuden osakeyhtiölain vaikutukset osakeyhtiön pääomarakenteeseen, varojenjakoön ja verotukseen. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Lappeenrannan teknillinen yliopisto. Talouden ja yritys juridiikan laitos, laskentatoimi. Pro Gradu – tutkielma. [Viitattu 2.4.2020]. Saatavana: <https://lutpub.lut.fi/bitstream/handle/10024/30714/TMP.objres.690.pdf?sequence=1>

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. [Verkkokirja]. Jyväskylä: PS-kustannus. [Viitattu 2.4.2020]. Saatavana Ellibs-e-kirjakokoelmasta. Vaatii käyttöoikeuden.

Yrittäjät. Ei päiväystä. Osakeyhtiön vähimmäispääomavaatimus poistuu. [Verkkosivu]. Helsinki. [Viitattu 21.2.2020]. Saatavana: <https://www.yrittajat.fi/osakeyhtion-vahimmaispaomavaatimus-poistuu-608723>

Yrityksen perustaminen.net. Ei päiväystä. Yrityksen nettovarallisuus. [Verkkosivu]. [Viitattu 20.2.2020] Saatavana: <https://yrityksen-perustaminen.net/nettovarallisuus/>

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake

Liite 2. Osakeyhtiön varojenjako -opas

Liite 1. Kyselylomake

Kysely toimeksiantajaorganisaation kirjanpitäjille

1. Minkälainen on koulutustaustasi ja kuinka kauan olet työskennellyt kirjanpitäjänä?
2. Kuvaile rooliasi työyhteisössäsi (Onko sinulla esimerkiksi erityisiä vastuualueita?).
3. Kuinka paljon käsittelet työssäsi osakeyhtiön varojen jakamista?
4. Koetko, että hallitset hyvin osakeyhtiön varojenjakoan liittyvät asiat? Jos et, onko työyhteisössä kollegoita, jotka osaavat auttaa sinua?
5. Oletko kohdannut työssäsi haasteita liittyen osakeyhtiön varojenjakoan? Jos olet, minkälaisia haasteita?
6. Missä osakeyhtiön varojenjakoan liittyvässä asiassa haluaisit vielä kehittyä?
7. Kuinka hyödylliseksi koet sen, että osakeyhtiön varojenjaon haasteista laaditaan opas organisaation kirjanpitäjille?
8. Mitä toivoisit oppaan sisältävän

OSAKEYHTIÖN VAROJENJAKO

Kirjanpitäjän opas

Sisällysluettelo

1	OSAKEYHTIÖN VAROJENJAKO YLEISESTI	4
1.1	OSAKEYHTIÖN SALLIMAT VAROJENJAKOTAVAT	4
1.2	MAKSUKYKYTESTI	4
1.3	TASETESTI.....	4
1.4	PÄÄTÖKSENTEKO	5
2	OSINGONJAKO	6
2.1	PÄÄTÖKSENTEKO	7
2.2	OSINGONJAON VAATIMUKSET	7
2.3	VEROTUS.....	8
2.3.1	NETTOVARALLISUUS.....	9
2.3.2	OSAKKEEN MATEMAATTINEN ARVO	10
2.3.3	ENNAKONPIDÄTYS.....	15
2.4	VUOSI-ILMOITUS OSINGOISTA	16
2.5	VÄHEMMISTÖOSINKO	17
2.6	OSINKO IN NATURA	17
2.7	OSINGONJAKOVELAN SYNTYMINEN JA VANHENTUMINEN	18
2.8	OSINGONJAKOPÄÄTÖKSEN PERUUTTAMINEN	19
2.9	OSINGON KIRJAAMISESTA	19
3	PALKKAA VAI OSINKOA?.....	20
4	VAROJENJAKO VAPAAN OMAN PÄÄOMAN RAHASTOSTA.....	27
4.1	PÄÄTÖKSENTEKO	27
4.2	VEROTUS OSINKONA.....	28
4.3	VEROTUS LUOVUTUKSENA	28
5	LUOVUTUSVOITTOVEROTUKSEN PIIRIIN KUULUVAT TAPAHTUMAT	31
5.1	HANKINTAMENO-OLETTAMA	31
5.2	OSAKEPÄÄOMAN ALENTAMINEN	32
5.2.1	OSAKEPÄÄOMAN KÄYTTÄMISTAVAT	32
5.2.2	PÄÄTÖKSENTEKO	33
5.2.3	VELKOJENSUOJAMENETTELY	33
5.3	OMIEN OSAKKEIDEN HANKKIMINEN JA LUNASTAMINEN	34
5.3.1	PÄÄTÖKSENTEKO	34
5.3.2	YHTIÖN OMAT OSAKKEET	35
5.3.3	SUUNNATTU HANKKIMINEN JA LUNASTAMINEN	35
5.3.4	LUNASTUS- JA SUOSTUMUSLAUSEKE.....	36

5.4	YHTIÖN PURKAMINEN JA REKISTERISTÄ POISTAMINEN	37
5.4.1	YHTIÖN VAPAAEHTOINEN PURKAMINEN: SELVITYSMENETTELY	37
5.4.2	PURKAUTUMINEN SULAUTUMISEN/JAKAUTUMISEN MYÖTÄ	38
5.4.3	PURKAUTUMINEN KONKURSSIMENETTELYN SEURAUKSENA	39
5.4.4	PÄÄTÖKSENTEKO	39
5.4.5	VEROTUS	40
6	LAITON VAROJENJAKO	42
6.1	LAITTOAMAN VAROJENJAON SEURAAMUKSET	42
7	OSAKAS- JA LÄHIPIIRILAINAT	44
7.1	VEROTUS	44
7.2	KORKO	45
7.3	LÄHIPIIRI	45
7.4	OSAKASLAINAN ILMOITTAMINEN	46
8	PEITELTY OSINKO	47
8.1	VEROTUS	47
	VEROSUUNNITTELUN MUISTILISTA	49
	LÄHTEET	51

Esimerkit

Esimerkki 1.	Osingon verotus	11
Esimerkki 2.	Ennakonpidätyksen laskeminen	16
Esimerkki 3.	Voitonjaon verotuksen edullisuuden vertailu	22
Esimerkki 4.	Pääomasijoituksen palautus ilman veroseuraamuksia	29
Esimerkki 5.	Onko palautuksen nostaja sama kuin sijoittaja?	29
Esimerkki 6.	Useampi osakas on tehnyt SVOP-sijoituksen	30
Esimerkki 7.	Hankintameno vai hankintameno-olettama?	31
Esimerkki 8.	Omien osakkaiden hankkimisen verotus	36
Esimerkki 9.	Arvonnousun ja jako-osan verotus	40
Esimerkki 10.	Takaisin maksetun osakaslainan vähennyskelpoisuus verotuksessa	44
Esimerkki 11.	Osakaslainan verotus	45
Esimerkki 12.	Osakkaan yksityismenot peiteltynä osinkona	48

LUKIJALLE

Tämä opas on laadittu tilitoimistoon kirjanpitäjän avuksi osakeyhtiön varojenjakoön liittyviin tilanteisiin. Opas voi toimia apuvälineenä aloittelevalle kirjanpitäjälle, sillä siinä on käsitelty varojenjakoön liittyviä perusasioita. Oppaan tarkoituksena on auttaa kokeneempaakin kirjanpitäjää, minkä vuoksi siinä on tuotu esiin myös varojenjakoön liittyviä haasteita.

Oppaassa käsitellään varojenjakoä osakeyhtiölain ja verolainsäädännön näkökulmista. Aihe on rajattu koskemaan erityisesti luonnolliselle henkilölle tapahtuvaa varojenjakoä kotimaisesta listaamattomasta osakeyhtiöstä. Erilaisia varojenjakoätilanteita kuvataan oppaassa esimerkkitapausten avulla.

Tämä opas on liite liiketalouden opintoihin kuuluvaan opinnäytetyöhön, joka toteutettiin yhteistyössä Seinäjoen ammattikorkeakoulun ja toimeksiantajaorganisaation kanssa. Oppaassa on hyödynnetty opinnäytetyön teoriaosuutta, joten opinnäytetyössä esitetystä lähdeluettelosta löytyy kattavammin oppaassa käytettyjä lähdemateriaaleja.

Mari Jäntti

Seinäjoen ammattikorkeakoulu

1 OSAKEYHTIÖN VAROJEN JAKO YLEISESTI

1.1 OSAKEYHTIÖN SALLIMAT VAROJEN JAKOTAVAT

Osakeyhtiön varojen jakamista sääntelevät sekä osakeyhtiö- että verolainsäädäntö.

Osakeyhtiön sallitut varojenjakotavat määritellään osakeyhtiölaissa seuraavasti:

- voiton jakaminen osinkona ja varojen jakaminen vapaan oman pääoman rahastosta
- osakepääoman alentaminen
- omien osakkeiden hankkiminen ja lunastaminen
- yhtiön purkaminen ja rekisteristä poistaminen

Kaikkien osakkeenomistajien suostumuksella vapaata omaa pääomaa voidaan jakaa myös muulla tavalla tai toisin kuin osakkeenomistuksen suhteessa, ellei yhtiöjärjestyksessä toisin määrätä.

1.2 MAKSUKYKYTESTI

Osakeyhtiölain mukaan varoja ei saa jakaa, mikäli päätöksentekohetkellä tiedetään tai pitäisi tietää, että yhtiö on maksukyvytön tai jako aiheuttaa yhtiön maksukyvyttömyyden. Tällä niin sanotulla maksukykytestillä varmistetaan, että yhtiö kykenee suoriutumaan velvoitteistaan varojenjaon jälkeenkin. Sen tehtävänä on myös suojella velkojia, sillä he ovat maksunsaantijärjestyksessä osakkeenomistajien edellä.

1.3 TASETESTI

Osakeyhtiölain mukaan yhtiö saa jakaa vapaan oman pääoman, josta on vähennetty yhtiöjärjestyksessä määrätyt jakamatta jätettävät varat. Lisäksi mahdolliset kehittämis- ja tutkimusmenoina taseeseen merkityt varat pitää jättää jakamatta.

I.4 PÄÄTÖKSENTEKO

Varojenjakamisesta päätetään yrityksen kotipaikassa järjestettävässä yhtiökokouksessa, jossa osakkeenomistajat käyttävät päätösvaltaansa. Yhtiökokouksen koollekutsumisesta vastaa hallitus. Listaamattomassa yhtiössä kokouskutsu pitää toimittaa kirjallisena aikaisintaan kaksi kuukautta ja viimeistään viikkoa ennen yhtiökokousta, kokouksen ilmoittautumispäivää tai arvo-osuusjärjestelmään liittyneitä yhtiöitä koskevaa täsmäytyspäivää. Julkisessa osakeyhtiössä kutsuaika on aikaisintaan kolme kuukautta ennen kyseistä päivää. Kokouskutsussa pitää mainita yhtiön nimi, kokouspaikka ja -aika sekä käsiteltävät asiat.

Varojenjako koskevat päätökset tehdään pääsääntöisesti yksinkertaisella ääntenemmistöllä, eli kun yli puolet annetuista äänistä kannattaa päätösehdotusta. Osa päätöksistä vaatii kuitenkin määräenemmistön eli vähintään kaksi kolmasosaa äänistä. Jollei yhtiöjärjestyksessä toisin määrätä, yksi osake tuottaa jokaisessa yhtiökokouksessa käsiteltävässä asiassa yhden äänen. Osakkeiden yhtäläisyys pätee myös yhtiön varojenjaossa, eli kaikki osakkeet tuottavat samat oikeudet esimerkiksi osingonjaossa. Erilajisia osakkeita ovat osakkeet, jotka poikkeavat toisistaan oikeuksiltaan tai velvollisuuksiltaan. Varojenjakopäätöksestä pitää ilmetä mikä on jaon määrä sekä mitä varoja jaossa käytetään.

2 OSINGONJAKO

Osinkoa jaetaan yhtiön tekemästä voitosta. Yleisimmin osinko jaetaan tilinpäätöksen valmistuttua eli kerran vuodessa. Osingonjako puolivuositain, kvartaaleittain sekä kuukausittain on myös mahdollista. Tällöin osingon jakaminen perustuu osatilikauden tilinpäätökseen eli välitilinpäätökseen. Yrityksen jakokelpoiset varat, eli vapaa oma pääoma, selviävät tilinpäätöksestä. Vapaaseen omaan pääomaan kuuluvia varoja ovat voittovarot, SVOP-rahasto sekä muut vapaan oman pääoman rahastot. Voittoa on siis mahdollista jakaa esimerkiksi jakamattomista edellisten tilikausien voittovaroista, vaikka viimeksi vahvistettu tilikausi olisikin ollut tappiollinen.

Sidottu oma pääoma (=jakokelvotonta)

- Osakepääoma
- Arvonkorotusrahasto
- Uudelleenarvostusrahasto
- Käyvän arvon rahasto
- Ylikurssirahasto
- Vararahasto

Vapaa oma pääoma (=jakokelpoista)

- Voittovarot
- SVOP-rahasto
- Muut rahastot, jotka eivät kuulu sidottuun omaan pääomaan

Vapaa oma pääoma, josta on vähennetty yhtiöjärjestyksessä määrätyt jakamatta jätettävät varat ja määrä, joka on merkitty kirjanpitolain mukaisesti taseeseen kehitysmenona, on jakokelpoista.

Osake on oltava omistuksessa viimeistään yhtiökokouspäivänä klo 00:00, jotta osinkoa voi saada. Osinko jaetaan osakkeenomistajille omistussuhteiden mukaan.

2.1 PÄÄTÖKSENTEKO

Yhtiökokous päättää yksinkertaisella enemmistöllä osingon jakamisesta hallituksen ehdotukseen perustuen. Päätös perustuu hallituksen ehdottamaan varojenjaon määrään. Mikäli osakkeenomistajat vaativat ehdotettua määrää suurempaa osinkoa ennen yhtiökokousta tai yhtiökokouksen aikana, voi päätösvaltainen hallitus antaa erillisellä päätöksellään hyväksyntänsä ehdotettua suuremmalle osingonjaolle. Hallituksen ehdottamaa tai hyväksymää määrää ylittävää osinkoa saadaan jakaa vain, jos yhtiökokous on vähemmistöosinkoa koskevan säännöksen tai yhtiöjärjestyksen mukaan siihen velvollinen. Yksinkertaisella ääntenenemmistöllä yhtiökokous voi valtuuttaa hallituksen päättämään osingonjaosta tai varojen jakamisesta vapaan oman pääoman rahastosta. Sekä yhtiökokouksen varojenjako koskevassa päätöksessä että valtuutuksen nojalla tehtävässä päätöksessä on ilmoitettava jaettava määrä sekä mitä varoja jaossa käytetään.

Oppaan lopussa on esimerkit osingonjakopäätöstä koskevista hallituksen ja yhtiökokouksen pöytäkirjoista.

2.2 OSINGONJAON VAATIMUKSET

Osingonjako perustuu aina viimeksi vahvistettuun tilinpäätökseen. Varoja voidaan jakaa myös kesken tilikauden tilikaudella ansaitusta voitosta, jolloin varojenjaon perustana on tilikautta lyhyemmältä ajanjaksolta laadittu ja vahvistettu välitilinpäätös. Välitilinpäätös sisältää samat osat kuin tilikauden tilinpäätös, mutta sitä ei tarvitse rekisteröidä. Osatilikauden tilinpäätökseen perustuva varojenjako pitää ilmoittaa tilikauden tilinpäätöksessä liitetietona. Mikäli kyseessä on tilintarkastuksen kohteena oleva yhtiö, pitää tilinpäätös olla tilintarkastettu. Osinkoa ei saada jakaa, mikäli päätöksentekohetkellä tiedetään tai pitäisi tietää, että yhtiö on maksukyvytön tai jako aiheuttaa yhtiön maksukyvyttömyyden. Osinkoa ei voida myöskään jakaa silloin, jos yhtiötä ei ole vielä rekisteröity kaupparekisteriin. Osinkoa voidaan jakaa ensimmäisen kerran ensimmäisen tilikauden päätyttyä, mikäli yhtiö on tuottanut tilikaudella voittoa.

2.3 VEROTUS

L 30.12.1992/1535

Listatusta yhtiöstä:

- 85 % veronalaista pääomatuloa
- 15 % verovapaata tuloa

Listaamattomasta yhtiöstä:

150 000 euroon asti osingon ollessa korkeintaan 8 % osakkeen matemaattisesta arvosta:

- 25 % veronalaista pääomatuloa
- 75 % verovapaata tuloa

150 000 euroa ylittävästä osuudesta:

- 85 % veronalaista pääomatuloa
- 15 % verovapaata tuloa

Osingon ylittäessä 8 % osakkeen matemaattisesta arvosta, ylittävästä osuudesta:

- 75 % veronalaista ansiotuloa
- 25 % verovapaata tuloa

Pääomatuloveroa maksetaan 30 % 30 000 euroon asti, ja sen ylittävästä osuudesta 34 %. Ansiotulon verotus koostuu progressiivisesta valtion ansiotuloverosta sekä kunnallis- ja kirkollisverosta.

Osinko verotetaan sen vuoden tulona, jolloin osinko on ollut nostettavissa. Todellisella nostoajankohdalla ei ole merkitystä. Mikäli osingonjakopäätöksessä ei mainita milloin osinko on nostettavissa, katsotaan sen olevan nostettavissa heti yhtiökokouksen jälkeen.

2.3.1 NETTOVARALLISUUS

L 30.12.1992/1535

L 1142/2005

Yhtiön nettovarallisuus vaikuttaa listaamattoman yhtiön osingonjaon verotukseen, sillä se määrittää, kuinka paljon yhtiö voi jakaa voittovarojaan verohuojennettuna. Nettovarallisuus lasketaan vähentämällä yhtiön varoista sen velat. Osakeyhtiön nettovarallisuuden laskennassa huomioidaan kaikkien tulonlähteiden varat ja velat.

Varat:

Varoiksi katsotaan käyttö-, vaihto-, rahoitus- ja sijoitusomaisuus sekä muu omaisuus.

Omaisuserät	Esimerkkejä varoista	Nettovarallisuusarvot pelkistetyksi
Käyttöomaisuus	kiinteistöt, koneet ja kalusto	verotuksessa poistamaton hankintameno
Vaihto-omaisuus	raaka-aineet, kauppatavarat ja polttoaineet	hankintameno, josta vähennetty epäkuranttiusvähennys
Rahoitusomaisuus	käteisvarat, saamiset ja pankkitalletukset	saamisen arvo nimellisarvo, muun rahoitusomaisuuden arvo hankintameno, joista tehty arvonalentumisvähennykset
Sijoitusomaisuus	vain raha-, vakuutus- ja eläkelaitosten varojen sijoittamiseksi / sijoitusten turvaamiseksi hankittua omaisuutta kuten arvopapereita ja kiinteistöjä	arvonkorotuksen yhteismäärä, josta tehty arvonalentumisvähennys
Muu omaisuus	omaisuus, jolla on varallisuusarvoa ja pitkävaikutteiset menot, joille voidaan laskea varallisuusarvoa	verotuksessa poistamaton hankintameno

Nettovarallisuuslaskelmassa varojen arvona pidetään pääsääntöisesti sitä tuloverotuksen hankintamenon jäännöstä, joka on verotuksessa hyväksytyjen poistojen ja arvonalennusten jälkeen jäljellä tilikauden päättyessä. Mikäli osakkeiden ja kiinteistöjen vertailuarvot ovat tasearvoja korkeampia, käytetään laskelmassa tällöin niitä. Näin ollen laskelmassa käytettävät arvot voivat poiketa tilinpäätöksen arvoista.

Velat:

Velkoihin lukeutuu sellaiset erät, jotka on merkitty taseen vastattaviin vieraaseen pääomaan. Laskelmassa ei huomioida laskennallisia verosaamisia ja -velkoja eikä pitkävaikutteisia menoja, joilla ei ole varallisuusarvoa. Nettovarallisuuslaskelmassa otetaan huomioon elinkeinotoiminnan tulonlähteen lisäksi myös mahdolliset maatalouden tulonlähteet sekä henkilökohtaiset tulonlähteet.

Minkä vuoden taseesta lasketaan?

Nettovarallisuus lasketaan verovuotta edeltävän vuoden yhtiön tilinpäätöksen mukaisen tarkistetun nettovarallisuuden perusteella. Jos yhtiöllä on murrettu tilikausi ja osinko on nostettavissa saman kalenterivuoden sisällä tilinpäätöksestä, lasketaan nettovarallisuus edellisen kalenterivuoden taseen perusteella. Sen sijaan, jos osinko olisi samassa tilanteessa nostettavissa vasta seuraavan vuoden puolella, käytettäisiin nettovarallisuuden laskemisessa viimeksi päättyneen tilikauden tasetta.

Yhtiön ensimmäisen tilikauden nettovarallisuus lasketaan myös poikkeavasti, mikäli osinko on ollut nostettavissa vielä saman kalenterivuoden aikana tilinpäätöksestä. Tällöin laskelman perusteena on joko osakkeen nimellisarvo tai sen puuttuessa kirjanpidollinen vasta-arvo tai sitten osakkaan vaatimuksesta osakkeen merkintähinta, jos se on toista arvoa korkeampi. Mikäli osinko on nostettavissa vasta seuraavana kalenterivuonna tilinpäätöksestä, noudatetaan normaalia säännöstä.

2.3.2 OSAKKEEN MATEMAATTINEN ARVO

Listamattomasta yhtiöstä saatu osinko voidaan verottaa pääomatulona tai ansiotulona riippuen siitä, ylittääkö jaettu osinko 8 % osakkeiden matemaattisesta arvosta. Osakkeen matemaattinen arvo lasketaan yhtiön verovuotta edeltäneen vuoden nettovarallisuudesta siten, että tilinpäätöshetken nettovarallisuus jaetaan ulkona olevien osakkeiden lukumäärällä. Laskelmassa ei huomioida yhtiön lunastamia tai toisin itselleen hankkimia osakkeita. Ennen kuin osinko jaetaan pääomatulo- ja ansiotulo-osinkoon, osakkaiden matemaattista arvoa oikaistaan vähentämällä siitä osakaskohtaiset vähennykset, kuten osakaslaina (Luku 7. *Osakas- ja lähipiirilainat*) tai osakkaan tai hänen perheensä käytössä olleen yhtiön omaisuuteen kuuluva asunnon arvo.

Esimerkki 1. Osingon verotus

Yritys Oy

TASE

VASTAAVAA	31.12.2019	31.12.2018
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Kehittämismenot	1 080	720
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	<u>1 080</u>	<u>720</u>
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	63 745	63 745
Rakennukset ja rakennelmat	81 705	87 854
Koneet ja kalusto	64 130	75 405
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	<u>209 580</u>	<u>227 004</u>
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	33 906	24 111
Vaihto-omaisuus yhteensä	<u>33 906</u>	<u>24 111</u>
Pitkäaikaiset saamiset		
Lainasaamiset	7 000	2 000
Pitkäaikaiset saamiset yhteensä	<u>7 000</u>	<u>2 000</u>
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	19 788	17 369
Lainasaamiset	5 700	0
Muut saamiset	2 420	168
Siirtosaamiset	2 286	180
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	<u>30 194</u>	<u>17 717</u>
Rahat ja pankkisaamiset	144 575	98 164
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>426 335</u>	<u>369 716</u>
VASTATTAVAA	31.12.2019	31.12.2018

OMA PÄÄOMA		
Osakepääoma	8 000	8 000
Muut rahastot		
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	4 000	0
Edellisten tilikausien voitto (tappio)	175 510	161 452
Tilikauden voitto (tappio)	49 775	29 390
Oma pääoma yhteensä	<u>237 285</u>	<u>198 842</u>
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Pääomalainat	30 000	0
Lainat rahoituslaitoksilta	100 000	120 000
Muut velat	9 325	12 500
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	<u>139 325</u>	<u>132 500</u>
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Pääomalainat	10 000	0
Lainat rahoituslaitoksilta	20 000	20 000
Ostovelat	2 271	3 846
Muut velat	8 021	2 177
Siirtovelat	9 433	12 351
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	<u>49 725</u>	<u>38 374</u>
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u><u>426 335</u></u>	<u><u>369 716</u></u>

Yritys Oy:n tilikauden 1.1.-31.12.2019 osinko on ollut nostettavissa 2.1.2020, joten osinko verotetaan vuoden 2020 tulona. Nettovarallisuus lasketaan verovuotta edeltävän vuoden yhtiön tilinpäätöksen mukaisen tarkistetun nettovarallisuuden perusteella eli vuoden 2019 pohjalta. Yritys Oy:n varoina otetaan huomioon kahta poikkeavaa erää lukuun ottamatta kaikki taseen varat ja velat. Poikkeavat erät ovat kehitysmenot sekä rakennukset ja rakennelmat. Tällöin nettovarallisuus ei ole täysin sama kuin yhtiön oma pääoma yhteensä, kuten yleensä.

Muodostetaan taseesta varojen yhteismäärä:

Kehittämismenoilla ei ole varallisuusarvoa, koska ne voidaan vähentää verotuksessa vuosikuluna, joten ne jätetään laskelmassa huomioimatta.

Kiinteistön, eli maa- ja vesialueiden sekä rakennuksien ja rakennelmien, arvoksi katsotaan laissa tarkoitettu vertailuarvo, mikäli se on poistamatonta hankintamenoa suurempi. Koska yhtiön tilikausi on päättynyt 1.1.-31.12. välisenä aikana, kiinteistön verotusarvona käytetään edellisvuoden, eli 2018 vuoden, verotusarvoa. Yhtiöllä on yksi rakennus, jonka vuoden 2018 verotusarvo on jälleenhankinta-arvosta vähennettyjen vuotuisten ikäalennuksien jälkeen 91 500 €. Koska tämä vertailuarvo on rakennuksen vuoden 2019 kirjanpitoarvoa suurempi (91 500 € > 81 705 €), käytetään nettovarallisuuslaskelmassa tätä vertailuarvoa. Maa- ja vesialueiden vertailuarvo jää poistamatonta hankintamenoa pienemmäksi, joten laskelmassa sen arvona käytetään poistamatonta hankintamenoa. Muun käyttöomaisuuden arvoksi katsotaan pääsääntöisesti poistamaton hankintameno, joten koneet ja kalusto huomioidaan laskelmassa taseessa esitetyn arvon mukaisesti.

Loput varat huomioidaan Yritys Oy:n nettovarallisuuslaskelmassa sellaisenaan kuin ne ovat taseeseen merkitty.

Velkoina huomioidaan kaikki taseen vastattaviin merkityt vieraan pääoman erät. Pääomalaina on taloudelliselta luonteeltaan vierasta pääomaa, joten sekin vähentää nettovarallisuutta.

Yritys Oy:n nettovarallisuuslaskelma:

+ Maa- ja vesialueet	63 745 €
+ Rakennukset ja rakennelmat	91 500 €
+ Koneet ja kalusto	64 130 €
+ Vaihto-omaisuus	33 906 €
+ Saamiset	37 194 €
+ Rahat ja pankkisaamiset	144 575 €
Varat yhteensä	435 050 €
- Velat	189 050 €
Nettovarallisuus	246 000 €

Kun nettovarallisuus on selvitetty, voidaan laskea osakkeen matemaattinen arvo. Osakkeen matemaattinen arvo lasketaan jakamalla nettovarallisuus yhtiön ulkona olevien osakkeiden lukumäärällä. Yritys Oy:llä on osakkeita ulkona 100 kpl. Osakas A omistaa näistä osakkeista 40 kpl ja Osakas B loput 60 kpl. Osinkoa jaetaan 100 €/osake. Osakas B:n kohdalla matemaattista arvoa pitää oikaista osakaskohtaisella vähennyksellä.

Osakkeen matemaattinen arvo:

<i>Nettovarallisuus</i>	<u>246 000 €</u>
<i>Yhtiön ulkona olevien osakkeiden määrä</i>	100 kpl = 2 460 €

Osakkaan yhteenlaskettu osakkeiden matemaattinen arvo saadaan kertomalla osakkeen matemaattinen arvo osakkaan omistamien osakkeiden lukumäärällä. Osakaskohtaisen osingon määrä saadaan kertomalla osakkaan omistamien osakkeiden lukumäärä yhdestä osakkeesta maksettavan osingon määrällä. Nettovarallisuudelle voidaan laskea vuotoinen 8 %:n tuotto kertomalla osakkaan osakkaiden matemaattinen arvo 8 %:lla.

Osakas B asuu yhtiön omistamassa asunnossa, jonka arvo on taseessa 81 705 €. Tämä arvo vähennetään Osakas B:n osakkeiden yhteenlasketusta matemaattisesta arvosta.

	Osakas A	Osakas B
Osakkeiden yhteenlaskettu matemaattinen arvo	98 400 €	147 600 €
<u>Osakaskohtaiset vähennykset</u>	-	<u>81 705 €</u>
Vähennyksen jälkeen	98 400 €	65 895 €
Osinko (osinkojen lkm x € / jaettava osinko)	4 000 €	6 000 €
Nettovarallisuudelle laskettu 8 % tuotto	7 872 €	5 272 €

Osakas A:n saama osinko ei ylitä vuotuista 8 % rajaa (4 000 € < 7 872 €) ja osinkoa nostetaan alle 150 000 €, joten koko osinko verotetaan verohuojennettuna osinkona. Osakas B:n saama osinko sen sijaan ylittää 8 % osakkeen matemaattisesta arvosta (6 000 € > 5 272 €), joten ylittävä osuus verotetaan 75-prosenttisesti ansiotulona (6 000 € – 5 272 € = 728 €). Oletetaan Osakas B:n ansiotuloveroprosentiksi 28 %.

	Osakas A	Osakas B
Verotettava osinko	4 000 €	6 000 €
Pääomatulo-osuus	4 000 €	5 272 €
75 % verovapaata tuloa	3 000 €	3 954 €
<u>25 % veronalaista pääomatuloa</u>	<u>1 000 €</u>	<u>1 318 €</u>
Pääomatulosta 30 % veroa	300 €	395 €
Ansiotulo-osuus	-	728 €
25 % verovapaata tuloa	-	183 €
<u>75 % veronalaista ansiotuloa</u>	<u>-</u>	<u>546 €</u>
Ansiotulosta 28 % veroa	-	153 €
Vero yhteensä	<u>300 €</u>	<u>548 €</u>

Osakas A:lle maksetut osingot ovat 25 % veronalaista pääomatuloa. Pääomatuloa verotetaan 30 % 30 000€ asti. Lopullinen osingosta menevän veron määrä saadaan laskettua kertomalla 30 % pääomatulon määrällä. Osakas B maksaa osingostaan sekä pääoma- että ansiotuloa. Osakkeen 8 % matemaattisen arvon ylittävistä osuudesta 75 % on veronalaista ansiotuloa, joka tässä tapauksessa verotetaan 28 % verokannan mukaan.

Näin ollen Osakas A maksaa saamastaan osingosta veroa 300 € ja Osakas B 548 €.

2.3.3 ENNAKONPIDÄTYS

Yhtiön pitää toimittaa luonnolliselle henkilölle ja kotimaiselle kuolinpesälle jakamastaan osingosta ennakonpidätys. Ennakonpidätysprosentin määrä osingosta riippuu siitä, jaetaanko varat listatusta vai listaamattomasta yhtiöstä. Listaamattomasta yhtiöstä jaettavan osingon määrä vaikuttaa myös ennakonpidätyksen suuruuteen. Ennakonpidätys lasketaan osingonsaajan koko osingon määrästä, vaikka osinko on osittain verovapaata tuloa.

Ennakonpidätys osingosta (v. 2020)
listatusta osakeyhtiöstä:

- 25,5 %

Ennakonpidätys osingosta (v. 2020)
listaamattomasta osakeyhtiöstä:

- 7,5 % 150 000 euroon asti
- 28 % 150 000 euroa ylittävästä osuudesta

Esimerkki 2. Ennakonpidätyksen laskeminen

Listaamaton yhtiö, Yritys Oy, jakaa Osakas A:lle osinkoa 200 000 € vuonna 2020.

Ennakonpidätys listaamattomasta yhtiöstä = 7,5 % x jaettavan osingon määrä (max. 150 000 €) + 28 % x jaettavan osingon määrä (150 000 € ylittävä osa)

$$7,5 \% \times 150\,000\ \text{€} + 28 \% \times (200\,000\ \text{€} - 150\,000\ \text{€}) = \underline{\underline{25\,250\ \text{€}}}$$

Osakas A:lle maksettavasta osingosta pidätetään 25 250 €.

Ennakonpidätys tehdään silloin, kun osinko on nostettavissa, joten osingon todellisella maksuhetkellä ei ole vaikutusta ennakonpidätyksen suoritusajankohtaan. Ennakonpidätyksen toimitus tapahtuu siten, että suorituksen maksaja vähentää rahana maksettavasta määrästä suorituksen yhteydessä, tai samalla kun hän merkitsee sen tilille asianomaisen hyväksi, ennakonpidätysprosentin mukaan lasketun määrän. Ennakonpidätys osingosta kuuluu oma-aloitteisiin veroihin, joten maksajan pitää laskea, ilmoittaa ja maksaa se itse.

Osingon maksajan pitää antaa Verohallinnolle veroilmoitus osingoista toimitetuista ennakonpidätyksistä sekä perityistä lähdeveroista. Veroilmoitus oma-aloitteisista veroista annetaan sähköisesti esimerkiksi Verohallinnon OmaVero-palvelussa. Osingon maksajan työnantajasuoritusten verokauden ollessa kalenterikuukausi, pitää veroilmoitus antaa ja suoritus maksaa kuukausittain edeltävän kuukauden aikana pidätetyistä veroista viimeistään kuukauden 12. päivänä. Ilmoitusjakson ollessa neljännesvuosi, määräpäivänä on kohdekautta toiseksi seuraavan kuukauden 12. päivä.

2.4 VUOSI-ILMOITUS OSINGOISTA

Vuosi-ilmoitus, jolla ilmoitetaan Verohallinnolle tietoja kalenterivuoden aikana maksetuista suorituksista, annetaan kerran vuodessa viimeistään maksuvuotta seuraavan tammikuun loppuun mennessä. Sähköisesti tehty ilmoitus annetaan vasta helmikuun 3. päivään mennessä. Vuosi-ilmoituksen antaminen myöhässä voi johtaa laiminlyöntimaksuun. Vuosi-ilmoituksella ilmoitetaan tiedot yhtiön jakamista osingoista sekä vapaan oman pääoman rahastosta tapahtuvasta, osinkona verotettavasta varojenjaosta. Ilmoituksesta pitää ilmetä verovelvollisen nostettavissa ollut osingon sekä siitä toimitetun ennakonpidätyksen määrä, vaikkei verovelvollinen olisi vielä nostonut osinkoa.

2.5 VÄHEMMISTÖOSINKO

L 21.7.2006/624

Osakkeenomistajat, jotka omistavat vähintään 1/10 kaikista yhtiön osakkeista, voivat vaatia varsinaisessa yhtiökokouksessa ainakin puolet tilikauden voitosta jaettavaksi osinkona, mikäli voiton käyttämisestä koskevaa päätöstä ei ole vielä tehty. Tilikauden voitosta on kuitenkin ensin vähennettävä yhtiöjärjestyksen määräämät jakamatta jätettävät varat. Jaettavan vähemmistöosingon määrää rajoittaa lisäksi se, että vähimmäisosinkona voidaan jakaa korkeintaan 8 % yhtiön omasta pääomasta, ja siitä pitää vähentää kuluvalle tilikaudella jo mahdollisesti jaetut osingot. Yhtiöjärjestyksessä voidaan määrätä vähemmistöosingosta myös toisin. Vähemmistöosinko lasketaan nimenomaan tilikauden voitosta, joten edellisten tilikausien voitoilla ei ole merkitystä.

Jos vähemmistöosinkoa päätetään jakaa, se jaetaan kaikille yhtiön osakkeenomistajille eikä vain vähemmistöosakkaille. Mikäli yhtiöllä ei ole voitonjakokelpoista vapaata omaa pääomaa tai jakaminen aiheuttaisi maksukyvyttömyyttä, ei vähemmistöosinkoa ole mahdollista jakaa. Aikaisempien tilikausien voittovaroja tai muuta vapaata omaa pääomaa ei oteta huomioon laskettaessa vähemmistöosingon määrää, vaan sen määrä lasketaan viimeksi päättyneen tilikauden voitosta.

2.6 OSINKO IN NATURA

Osinko jaetaan pääsääntöisesti rahana, mutta se voidaan maksaa myös muuna yhtiön omaisuutena. Tällaisia niin sanottuja in natura -osinkoja ovat esimerkiksi yhtiön omistamat arvopaperit. Osingonjako voidaan toteuttaa kokonaisuudessaan in natura -osingonjakona, mutta myös muun omaisuuden kuin rahan ja rahamaksun yhdistelmänä. Myös muissa varojenjakotilanteissa varat voidaan jakaa muuna omaisuutena kuin rahana. In natura – osinko vähentää yhtiön vapaata omaa pääomaa luovutetun omaisuuden kirjanpitoarvon verran. Tällaisessa varojenjaossa jaetut varat arvostetaan siis jaetun omaisuuden tasearvoon.

Osingonjakoa muuna kuin rahana pidetään ongelmallisena muun muassa jaettavan omaisuuden arvostuksen ja mahdollisten arvonmuutosten kannalta. Tällaisen osingon osinkotulon määrä on verotuksessa saadun omaisuuden käypä eli todellinen arvo sinä päivänä, kun osinko on nostettavissa. Osakkaan verotuksessa se verotetaan kuin rahana maksettava osinko. Osakkaiden yhdenvertaisuusehdon nojalla osinkona jaettava varallisuus pitää olla kaikille osakkaille samanarvoinen, eikä se saa esimerkiksi koostua niin suurista esineistä, että jako muodostaisi yhteisomistussuhteita osakkeenomistajien välille.

L 15.8.2003/728

2.7 OSINGONJAKOVELAN SYNTYMINEN JA VANHENTUMINEN

Osingonjakovelka tarkoittaa osinkoa jakavan yhtiön velkaa osakkaalle. Velka syntyy osingonjakopäätöksen perusteella. Mikäli yhtiökokouksessa ei mainita osingon maksuajankohdasta mitään, varat maksetaan yleensä päätöksen jälkeen. Osingonjakovelka voi muiden velkojen tapaan myös vanhentua. Velkaan sovelletaan velan vanhentumisesta annettua lakia, sillä osakeyhtiölaissa ei ole erikoissäännöksiä koskien osingonjakovelan vanhentumista.

Osingonjakovelan vanhentumisaika riippuu siitä, onko yhtiökokouksessa määrätty osingon maksulle eräpäivä vai ei. Velan vanhentumista koskevan lain mukaan yleinen velan vanhentumisaika on 3 vuotta eräpäivästä. Eli jos osingonjakopäätöksessä on määrätty tietty maksuajankohta, velka vanhenee kolmen vuoden kuluttua kyseisestä päivästä. Muissa tapauksissa velalla on osingonjakopäätöksen ajankohdasta lähtien 10 vuoden vanhentumisaika, ellei vanhentumista katkaista ennen sitä.

2.8 OSINGONJAKOPÄÄTÖKSEN PERUUTTAMINEN

Osingonjakopäätös voidaan joissain tilanteissa joutua myöhemmin peruuttamaan. Peruutus katsotaan verotuksellisesti tehokkaasti, mikäli peruuttamispäätös on tehty ennen kuin osinko on ollut nostettavissa. Sellainen osinko, jonka nostoajankohtaa ei ole osingonjakopäätöksessä yksilöity, katsotaan olevan nostettavissa heti jakopäätöksen tekemisen jälkeen. Osingonjakopäätöksen peruuttaminen voidaan hyväksyä verotuksessa, vaikka osinko olisi ollut jo nostettavissa, jos peruuttamiselle on oikeudellinen syy. Tällainen syy voi olla osakeyhtiölain säännösten vastainen osingonjako, joka esimerkiksi aiheuttaa yhtiön maksukyvyttömyyden. Sen sijaan esimerkiksi maksuvalmiuden tai tuloksen heikkeneminen ei riitä perusteeksi osingonjaon muuttamiselle.

Mikäli osingonjakopäätös myöhemmin peruutetaan osingon ollessa jo nostettavissa, eikä peruuttamiselle ole laista johtuvaa perustetta, verotetaan jaettavaksi päätetty osinko kuitenkin sen saajan tulona, sillä osinko on ollut saajan vallinnassa tämän ajan. Jos osinko on ehditty jo maksaa, joutuu osakkeenomistaja palauttamaan varat, mikäli hän tiesi tai hänen olisi pitänyt tietää jaon olevan vastoin osakeyhtiölakia tai yhtiöjärjestystä. Palautetulle määrälle maksetaan vuotuista korkoa voimassa olevan viitekoron mukaan.

2.9 OSINGON KIRJAAMISESTA

- Yhtiön hallituksen yhtiökokoukselle tekemä osingonjakoehdotus ei ole kirjanpitoon merkittävä liiketapahtuma, mutta se pitää julkaista toimintakertomuksessa tai liitetiedoissa, jos kertomusta ei laadita.
- Yhtiökokouksen osingonjakopäätös luo yhtiön ja osingonsaajien välille velkasuhteen, joka merkitään kirjanpitoon esimerkiksi Edellisten tilikausien voitto / Osingonjakovelka
- Kun yhtiö maksaa osingot osingonsaajille pankkitililtä, voidaan kirjata Osingonjakovelka/Pankkitili
- Vanhentunut osingonjakovelka on yhtiölle tuloa, joten se esitetään yleensä tuloslaskelmassa satunnaisena tuottona sekä mainitaan liitetiedoissa.
- Osinko in natura vähentää kirjanpitoarvolla yhtiön vapaata omaa pääomaa, esimerkiksi kertyneitä voittovaroja. Vastakirjauksena omaisuuserä siirretään pois yhtiön varoista osinkona taseen vastaavissa.

3 PALKKAA VAI OSINKOA?

Osakeyhtiön tulojen tulouttamisen yhteydessä tulee miettiä, mikä vaihtoehto on edullisin, kun otetaan huomioon koko kokonaisuus, eli sekä yrittäjän että yhtiön näkökulma: palkka vai osinko? Huomioitavaa on ensinnäkin se, että osakeyhtiö maksaa yhtiön tuloksesta 20 % yhteisöveroa. Toisekseen palkka, jonka yrittäjä nostaa itselleen sekä sen sivukulut, ovat yrityksen verotuksessa vähennyskelpoisia menoja, kun taas maksettavat osingot eivät ole vähennyskelpoisia. Verotuksen optimointiin ei ole yksiselitteistä vastausta, sillä muuttujia on paljon. Se, nostetaanko varoja osinkona, palkkana vai näiden yhdistelmänä, on aina laskettava tapauskohtaisesti. Verosuunnittelussa tulisi huomioida sekä yrittäjän että yhtiön maksamat verot.

Optimoinnissa kannattaa huomioida yrittäjän näkökulmasta seuraavat asiat:

- Pääomatulo-osinko on joko 85 % tai 25 % veronalaista pääomatuloa.
- Ansiotulo-osinko on 75 % veronalaista ansiotuloa, kun taas palkka on kokonaisuudessaan veronalaista ansiotuloa.
- Ansiotuloveroprosentti muodostuu kunnallis-, valtio- ja (kirkollis-)verosta sekä sairausvakuutusmaksusta.
- YEL-maksuihin ei vaikuta palkka, mutta TyEL-vakuutetun osakkaan eläketurva kertyy palkan mukaan.

Optimoinnissa kannattaa huomioida yhtiön näkökulmasta seuraavat asiat:

- Palkkaan liittyy sivukulujen suorittamisvelvollisuus, mutta osinkoon ei liity.
- Palkka sivukuluineen on verotuksessa vähennyskelpoista, kun taas osinko ei ole.
- Yhtiön on suoritettava YEL-vakuutetulle osakkaalle maksetun palkan osalta vain sosiaaliturvamaksu.
- TyEL-vakuutetun osakkaan palkasta pitää suorittaa sosiaaliturvamaksun lisäksi TyEL-maksu.

Oikean varojennostovaihtoehdon löytämiseen vaikuttaa yhtiön taloudellisen tilanteen ja varallisuuden lisäksi yrittäjän oma tavoite: *Onko tavoitteena pitkällä aikavälillä minimoida yhtiön ja osakkaan maksamat verot? Onko tarkoituksena nostaa varat yhtiöstä mahdollisimman nopeasti omaan taskuun?*

Pääsääntönä voidaan kuitenkin pitää sitä, että varoja on kannattavaa nostaa yhtiöstä palkkana, jos verotus jää alle 26 %. Kun palkkaa nostetaan korkeintaan noin 35 000 euroa vuodessa, pysyy henkilökohtainen verotus maltillisena. Osingon nostamisesta veroa menee sen sijaan aina vähintäänkin 26 %. Yhtiön edun kannalta on kannattavampaa nostaa palkkaa enemmän kuin osinkoa, sillä palkka on yhtiölle vähennyskelpoista kulua toisin kuin osinko. Lisäksi maksettu palkka vähentää yhtiön tulosta ja näin ollen myös yhtiön 20 % yhteisöveron määrää. Osinkoina on kannattavinta nostaa enintään 8 % yhtiön nettovarallisuudesta, koska se verotetaan huojennetusti. Osinkoa ei kuitenkaan kannata nostaa henkilöä kohden yli 150 000 euroa vuodessa, jottei verotus kiristy.

Yleisiä ohjenuoria eri tilanteisiin:

- Yleisimmin lähtökohtana on, että edullisin vaihtoehto syntyy palkan ja osingon yhdistelmästä (verohuojennettu osinko ja maltillinen palkka, jos varojen tarve sallii).
- Listaamattomasta yhtiöstä on yleensä kannattavaa nostaa koko verohuojennettu osinko (nostamatta jättämisestä ei hyödy seuraavana vuonna ja jos osinkoa ei tarvitse, sen voi sijoittaa takaisin yhtiöön).
- Pienissä yrityksissä, joilla ei ole juurikaan nettovarallisuutta, osinko voi olla palkan verotusta kalliimpaa.
- YEL-yrittäjälle palkka voi olla edullisin tapa, mikäli nostettavia voittoja on vähän ja varojen tarve on pieni.
- Palkan kokonaisverorasitus voi alimmillaan olla jopa alle 20 %, mikäli yrittäjällä ei ole muita tuloja.
- Veroseuraamuksia laskiessa pitää huomioida osakkaan kaikki ansiotulot sekä niistä tehtävät vähennykset.
- Jos yhtiöllä ei ole nettovarallisuutta (velat ovat suuremmat kuin varallisuus), osinko listaamattomasta yhtiöstä verotetaan 75-prosenttisesti ansiotulona.
- Pitkällä tähtäimellä kokonaisverorasitukseen vaikuttaa se, että varat, jotka on jätetty yhtiöön, kasvattavat nettovarallisuutta ja mahdollistavat tulevana vuosina aina suuremman pääomatulo-osingon.

Esimerkki 3. Voitonjaon verotuksen edullisuuden vertailu

Yritys Oy:n omistaa yksi osakas. Osakas asuu Seinäjoella ja kuuluu evankelisluterilaiseen seurakuntaan. Osakas on vuonna 1975 syntynyt YEL-yrittäjä. Yritys Oy on edellisen tilinpäätöksen mukaan tehnyt 100 000 € tuloksen. Osakkeiden yhteenlaskettu matemaattinen arvo on 800 000 €. Osakas on arvioinut YEL-tulokseen 20 000 €/vuosi. YEL-vakuutusmaksun osakas maksaa itse. Osakkaalla ei ole muita ansiotuloja eikä tulonhankkimiskuluja. Osakkaan tavoitteena on saada kaikki varat omaan taskuun nopeasti.

Osinkona:

Verotettava tulo	100 000 €
<u>Yhteisövero 20 %</u>	<u>20 000 €</u>
Voitto verojen jälkeen	80 000 €

Summasta vähennetään ensiksi 20 % yhteisövero, jonka jälkeen jaettavaksi jää 80 000 €. Koko summa päätetään jakaa yhtiön ainoalle osakkaalle, joka omistaa kaikki osakkeet.

8 % osakkeiden matemaattisesta arvosta: $800\,000\text{ €} \times 8\% = 64\,000\text{ €}$

<u>Verohuojennettu osinko</u>	<u>64 000 €</u>
Ylittävä osuus	16 000 €

Jaettava osinko on yli 8 % osakkeiden yhteenlasketusta matemaattisesta arvosta (80 000 € > 64 000 €), joten yli menevää osuutta ei veroteta verohuojennettuna osinkona.

Verohuojennettu osinko (64 000 €):

75 % verovapaata tuloa	48 000 €
<u>25 % pääomatuloa</u>	<u>16 000 €</u>
Pääomatulosta 30 % veroa	4 800 €

8 % rajan ylittävä osinko (16 000 €):

25 % verovapaata tuloa	4 000 €
75 % veronalaista ansiotuloa	12 000 €

Lasketaan ansiotuloveron määrä:

Valtion tuloveroasteikko v. 2020:

Verotettava ansiotulo, €	Vero alarajan kohdalla, €	Vero alarajan ylittävästä tulon osasta, %
18 100 – 27 200	8	6
27 200 – 44 800	554	17,25
44 800 – 78 500	3 590,00	21,25
78 500 –	10 751,25	31,25

Koska osakkaan veronalainen ansiotulo (12 000 €) jää pienemmäksi kuin tuloveroasteikon alin raja-arvo (18 100 €), ei ansiotulosta mene valtiolle suoritettavaa progressiivista tuloveroa.

Sen sijaan ansiotulosta suoritetaan verot seuraavien veroprosenttien (v. 2020) mukaan:

Kunnallisvero	21 %
<u>Kirkollisvero</u>	<u>1,65 %</u>
Veroprosentti yhteensä:	22,65 %

Ansiotuloveron määrä: $12\,000\text{ €} \times 22,65\% = 2\,718\text{ €}$

Verot osakkaalle: $2\,718\text{ €} + 4\,800\text{ €} = 7\,518\text{ €}$

Verot yhtiölle: 20 000 €

Verot yhteensä: $20\,000\text{ €} + 7\,518\text{ €} = \underline{\underline{27\,518\text{ €}}}$

Kokonaisverorasitus: $7,52\% + 20\% = \underline{\underline{27,52\%}}$

Palkkana:

Verotettava tulo ennen palkkaa	100 000 €
Palkka	98 660 €
<u>Työnantajan sava-maksu 1,34 %</u>	<u>1 340 €</u>
Verotettava tulo	0 €
Yhteisövero 20 %	0 €
Voitto verojen jälkeen	0 €

Yhtiön verotettava tulo ennen palkkaa ja veroja on 100 000 €. Palkka sivukuluineen on yhtiölle vähennyskelpoista. Jos yhtiö maksaa koko tuloksensa osakkaalle palkkana, jää verotettavaksi tuloksi sekä verojen jälkeiseksi voitoksi 0 €. Yhtiö säästää tällä tavoin yhteisöveron määrän.

Ansiotulo	98 660 €
YEL-tulo	20 000 €
<u>YEL-vakuutusmaksu 24,10 %</u>	<u>4 820 €</u>
Ansiotulo vähennyksen jälkeen	93 840 €

Osakkaan kädessä palkka verotetaan 100-prosenttisesti ansiotulona. Osakkaan ansiotulosta voidaan vähentää YEL-vakuutusmaksu (YEL-tulo 20 000 €), sillä osakas on sen itse maksanut.

Verotettavasta ansiotulosta (93 840 €) menevä valtion tulovero lasketaan asteikon mukaan seuraavasti:

Vero alarajan kohdalla	10 751,25 €
Ylittävä määrä (93 840 € – 78 500 €)	15 340 €
<u>Vero ylittävän tulon osasta 31,25 %</u>	<u>4 793,75 €</u>
Valtion tulovero yhteensä	15 545 €

Muut verot ansiotulosta: $22,65 \% \times 93\,840 \text{ €} = 21\,254,76 \text{ €}$

Verot osakkaalle: $21\,254,76 \text{ €} + 15\,545 \text{ €} = 36\,799,76 \text{ €}$

Verot yhtiölle: 0 €

Verot yhteensä: **36 799,76 €**

Kokonaisverorasitus: **36,80 %**

Yhdistelmänä:

Jos voitto nostetaan osingon ja palkan yhdistelmänä, voidaan optimaalisen vaihtoehdon valitsemisessa hyödyntää alla olevaa taulukkoa.

Suuntaa-antava taulukko varojen nostamisen optimoinnista:

Tulo €/vuosi	Tavoitteena kaikki omaan taskuun heti	Tavoitteena verojen minimointi
0 – 25 000	Nostetaan palkkana, koska vero jää alle 26 %, joka menisi osingosta	Nostetaan palkkana, koska palkasta maksettava vero jää alle yhtiön tuloksesta maksaman 20 % yhteisöveron.
25 000 - 35 000	(yhteisövero + osinkovero).	
35 000 - 185 000	Nostetaan palkkana 35 000 € ja loput verohuojennettuna osinkona veroasteen ollessa enimmillään 26,4 %.	Jätetään nostamatta, koska sekä palkan että osingon verotus ylittää 20 %.
185 000 - 250 000	Nostetaan 150 000 € verohuojennettuna osinkona ja loput palkkana, jonka verotusaste on progression vuoksi 43,1 %.	Maksetaan vain yhteisöveroa ja kerrytetään yhtiölle varallisuutta sijoittamalla nettovarallisuudesta 8 % osinko yhtiön kautta esim. osakkeisiin.
250 000 -	Nostetaan kuten edellä, mutta ylimenevä nostetaan pääomatulo-osinkona, jonka verotusaste on 43,1 %.	

Taulukon mukaan 100 000 € voitosta noin 35 000 € kannattaa nostaa palkkana.

Aluksi yhtiön verotettavasta tulosta voidaan vähentää palkan määrä.

Verotettava tulo ennen palkkaa	100 000 €
Palkka	34 531 €
<u>Työnantajan sava-maksu 1,34 %</u>	<u>469 €</u>
Verotettava tulo	65 000 €
Yhteisövero 20 %	13 000 €

Ansiotulo	34 531 €
YEL-tulo	20 000 €
<u>YEL-vakuutusmaksu 24,10 %</u>	<u>4 820 €</u>
Ansiotulo vähennyksen jälkeen	29 711 €

Osakkaan kädessä palkka verotetaan 100-prosenttisesti ansiotulona. Osakkaan ansiotulosta voidaan vähentää YEL-vakuutusmaksu (YEL-tulo 20 000 €), sillä osakas on itse maksanut sen.

Verotettavasta ansiotulosta (29 711 €) menevä valtion tulovero lasketaan asteikon mukaan seuraavasti:

Vero alarajan kohdalla	554 €
Ylittävä määrä (29 711 € – 27 200 €)	2 511 €
<u>Vero ylittävän tulon osasta 17,25 %</u>	<u>1 345,50 €</u>
Valtion tulovero yhteensä	433,15 €

Muut verot ansiotulosta: $22,65 \% \times 29\,711 \text{ €} = 6\,729,54 \text{ €}$

Ansiotulovero yhteensä: $6\,729,54 \text{ €} + 433,15 \text{ €} = 7\,162,69 \text{ €}$

Taulukon mukaan loput varat kannattaa nostaa verohuojennettuna osinkona.

$100\,000 \text{ €} - 35\,000 \text{ €} = 65\,000 \text{ €}$

Verohuojennettu osinko (65 000 €):

75 % verovapaata tuloa	48 750 €
<u>25 % pääomatuloa</u>	<u>16 250 €</u>
Pääomatulosta 30 % veroa	4 875 €

Verot osakkaalle: $4\,875 \text{ €} + 7\,162,69 \text{ €} = 12\,037,69 \text{ €}$

Verot yhtiölle: 13 000 €

Verot yhteensä: $12\,037,69 \text{ €} + 13\,000 \text{ €} = \underline{\underline{25\,037,69 \text{ €}}}$

Kokonaisverorasitus: $13 \% + 12,04 \% = \underline{\underline{25,04 \%}}$

Näin ollen voidaan todeta, että suuren voiton nostaminen on YEL-yrittäjälle edullisinta tässä tilanteessa osingon ja palkan yhdistelmänä.

4 VAROJEN JAKO VAPAAN OMAN PÄÄOMAN RAHASTOSTA

Vapaasta omasta pääomasta jaettavat varat voidaan jakaa SVOP-rahastosta eli sijoitetun vapaan oman pääoman rahastosta tai jostain toisesta, yhtiöjärjestysmääräykseen tai yhtiökokouksen päätökseen perustuvasta, vapaan oman pääoman rahastosta. Yleisimmin jako tapahtuu SVOP-rahastosta, jolloin puhutaan SVOP-rahaston palautuksesta.

SVOP-rahastoon on mahdollista merkitä varoja erilaisista lähteistä. Rahastoon on voitu merkitä se osa osakkeiden merkintähinnasta, jota ei merkitä perustamissopimuksen tai osakeantipäätöksen mukaan osakepääomaan eikä kirjanpitolain mukaan vieraaseen pääomaan. Kyseiseen rahastoon on voitu merkitä myös se määrä, jolla alennetaan osakepääomaa ja jota ei käytetä tappion kattamiseen tai varojenjako. Lisäksi rahastoon on voitu merkitä muu oman pääoman sijoitus. SVOP-rahaston sijoituksen tekijä on yleensä yhtiön osakas, mutta sijoituksen voi tehdä myös ulkopuolinen taho.

Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto on osakkeenomistajan näkökulmasta joustava tapa hallita yhtiön pääomaa. Se eroaa vieraan pääoman rahoituksesta siinä, ettei siihen kuulu takaisinmaksutarkoitus eikä korko. Rahastoon on mahdollista tehdä vastikkeettomasti oman pääoman sijoituksia, joita ei tarvitse ilmoittaa rekisteröitäväksi kaupparekisteriin. SVOP-rahastoon tehty sijoitus lisää yhtiön varallisuutta ja näin ollen myös osakkeen matemaattista arvoa.

4.1 PÄÄTÖKSENTEKO

Yhtiökokous päättää varojen jakamisesta vapaan oman pääoman rahastosta. Yksinkertaisella ääntenemmistöllä yhtiökokous voi valtuuttaa hallituksen tekemään kyseisen päätöksen. Sekä yhtiökokouksen varojenjako koskevassa päätöksessä että valtuutuksen nojalla tehtävässä päätöksessä on ilmoitettava jaettava määrä sekä mitä varoja jaossa käytetään.

4.2 VEROTUS OSINKONA

L 30.12.1992/1535

Vapaan oman pääoman rahastosta jaettavat varat verotetaan pääsäännön mukaan osinkona. Näin ollen sekä listattujen että listaamattomien yhtiöiden vapaan oman pääoman rahastosta tapahtuva varojenjako luonnollisille henkilöille verotetaan pääsääntöisesti samoin kuin osinko luvussa 2.3 Verotus.

4.3 VEROTUS LUOVUTUKSENA

Listaamattoman yhtiön varojenjako sovelletaan kuitenkin myös poikkeussäännöstä, jonka mukaan varojenjako vapaan oman pääoman rahastosta voidaan pitää veronalaisena luovutuksena. Julkisesti noteeratusta yhtiöstä jaetut varat vapaan oman pääoman rahastosta käsitellään sen sijaan aina osinkona.

Poikkeussäännön mukainen varojenjaon verotus veronalaisena luovutuksena voi toteutua vain, mikäli verovelvollinen antaa Verohallinnolle luotettavan selvityksen siitä, että:

- varoja jaetaan listaamattomasta yhtiöstä
- varoja jaettaessa (huom. ei päätettäessä) on kulunut korkeintaan kymmenen vuotta pääomasijoituksen tekemisestä
- jaettavien varojen alkuperänä on pääomasijoitus
- pääomasijoitus palautetaan sen tehneelle henkilölle

Tällaisessa tilanteessa voittoa laskettaessa varojenjaosta voidaan vähentää alkuperäisen sijoituksen poistamaton hankintameno, jolloin palautuksen saavalle yksityishenkilölle ei synny veroseuraamuksia. Tämä eroaa osingon verotukseen verrattuna siinä, että osakkeista poistamaton hankintameno vähennetään vasta silloin, kun osakas myöhemmin luovuttaa omistamansa osakkeet.

Luovutuksena verotettavassa varojenjaosta ei synny luovutustappiota, sillä hankintamenona ei voida vähentää enempää kuin luovutuksena pidettävä varojenjaon määrä. Tämä on niin sanottu 1:1-periaate (Rahastoon sijoitetaan 1 euro. Kun se palautetaan, ei luovutusvoittoa synny: $1 - 1 = 0$).

Esimerkki 4. Pääomasijoituksen palautus ilman veroseuraamuksia

Osakas on perustanut osakeyhtiön yksin, eikä toisia osakkaita ole missään vaiheessa ollut. Osakas on tehnyt SVOP-rahastoon 50 000 € pääomasijoituksen. Kun osakas päättää palauttaa nämä rahat itselleen 10 vuoden sisällä sijoituksensa tekemisestä ja esittää sijoituksen seikoista luotettavan selvityksen Verohallinnolle, ei nostamisesta tule veroseuraamuksia (50 000 € – 50 000 € = 0 €).

Mikäli osakkaita on yhtiössä useampi, mutta vain yksi tekee sijoituksen SVOP-rahastoon tai sijoituksen tekee ulkopuolinen taho, katsotaan tehty sijoitus kaikkien osakkaiden hyväksi. Täten sijoitusta ei voida niin sanotusti korvamerkitä tietylle taholle, vaan sijoituksen palautustilanteessa jako tapahtuu yhtiön osakkaille heidän osakeomistuksensa suhteessa, ellei yhtiöjärjestyksessä ole toisin määrätty tai ellei yhtiössä ole erilaisia osakkeita.

Esimerkki 5. Onko palautuksen nostaja sama kuin sijoittaja?

Yritys Oy:ssä on kaksi osakasta: Osakas A ja Osakas B. Osakkaiden omistusosuus jakautuu siten, että Osakas A omistaa yhtiön yhdenlajisista osakkeista 60 % ja Osakas B 40 %. Osakas A on tehnyt yhtiöön lisärahoituksena 100 000 € SVOP-rahaston sijoituksen. Osakkaat ovat keskenään sopineet, että sijoitus palautetaan myöhemmin kokonaisuudessaan Osakas A:lle. Kun kyseinen pääomasijoitus 10 vuoden sisällä sijoituksen tekemisestä halutaan palauttaa, se palautetaankin Verohallinnon näkemyksen mukaan osakeomistuksen suhteessa. Näin ollen SVOP-rahastoon sijoitetuista varoista osa palautuu myös Osakas B:lle. Osakas A:lle 60 000 € palautus on luovutusvoittoverotettavaa, eikä veroseuraamuksia synny. Osakas B:lle 40 000 € palautus on osinkoverotettavaa. Tapaus voidaan tulkita myös niin, että Osakas B on antanut varojenjakotilanteessa Osakas A:lle 40 000 € lahjan luopuessaan osakeomistussuhteisesta osuudestaan Osakas A:n hyväksi. Tällöin Osakas A:ta kohtaa vielä lahjaverotuskin.

Tämä verotuksellinen ongelma olisi voitu välttää, jos yhtiössä olisi ollut käytössä erilaisia osakkeita. Tällöin sijoitus olisi tehty osakevastikkeellisesti esimerkiksi siten, että vain Osakas A:lla olisi kyseessä olevan osakesarjan osakkeita. SVOP-rahaston palautuksesta olisi tällöin voitu tehdä päätös, että varoja jaetaan rahastosta vain kyseessä olevan osakesarjan osakkeille, jolloin kaikki olisi palautunut Osakas A:lle, jonka omistuksessa kaikki kyseiset osakkeet olivat

SVOP-rahastossa voi olla varojenjakohetkellä saman henkilön tekemiä pääomasijoituksia eri ajankohdilta sekä useamman henkilön tekemiä pääomasijoituksia. Mikäli varoja palautetaan, palautuu ne kullekin sijoittajalle hänen vanhimmasta sijoituksestaan lähtien.

Esimerkki 6. Useampi osakas on tehnyt SVOP-sijoituksen

Yritys Oy:ssä on kaksi osakasta: Osakas A ja Osakas B. Osakas A on tehnyt yhtiöön kaksi vastikkeetonta pääomasijoitusta SVOP-rahastoon: 5 000 € 1.10.2007 ja 5 000 € 10.2.2018. Osakas B on vastaavasti sijoittanut kerran 10 000 € 10.2.2018. Yritys Oy päättää jakaa varoja SVOP-rahastosta 1.3.2020 yhteensä 10 000 €. Molemmille osakkaille jaetaan varoja 5 000 €. Varat maksetaan 5.3.2020.

Varojenjako kohdistuu verotuksessa molempien osakkaiden vanhimpaan pääomasijoitukseen, eli Osakas A:n kohdalla 1.10.2007 tehtyyn sijoitukseen ja Osakas B:lle jaetaan hänen 10.2.2018 tekemäänsä sijoitusta. Koska Osakas A:n sijoituksesta on kulunut yli 10 vuotta, verotetaan hänen saamansa varat osinkona. Osakas B:n saamat varat sen sijaan verotetaan luovutuksena.

5 LUOVUTUSVOITTOVEROTUKSEN PIIRIIN KUULUVAT TAPAHTUMAT

L 21.7.2006/624

Luovutusvoittoverotuksen piiriin kuuluvaa varojenjako on osakepääoman alentaminen, omien osakkeiden hankkiminen ja lunastaminen, yhtiön purkautuessa tapahtuva varojenjako sekä poikkeussäännön mukaan joissain tilanteissa myös varojenjako vapaan oman pääoman rahastosta. Näistä varojenjakotavoista saatua kauppaa-, lunastus- ja luovutushintaa pidetään verotuksessa lähtökohtaisesti veronalaisena luovutuksena.

5.1 HANKINTAMENO-OLETTAMA

L 30.12.1992/1535

Luovutustilanteessa luonnollisen henkilön saamasta luovutushinnasta voidaan vähentää hankintameno-olettama, jonka määrä määräytyy sen mukaan, kuinka kauan luovutettava omaisuus on ollut osakkeenomistajan omistuksessa. Mikäli omaisuus on ollut sen luovuttajalla vähintään 10 vuotta, on hankintameno-olettama vähintään 40 % luovutushinnasta. Muutoin luovutushinnasta voidaan vähentää vain 20 %. Vaihtoehtoisesti verotuksessa voidaan vähentää osakkeen todellisen hankintamenon ja myynnistä syntyvien kulujen yhteissumma. Tämä on kannattavaa, jos tällä tavoin vähennettäväksi tuleva määrä on enemmän kuin hankintameno-olettama. Molempia tapoja ei voida käyttää yhdessä, vaan niistä on valittava toinen. Yksityishenkilön saama luovutusvoitto verotetaan pääomatulona.

Esimerkki 7. Hankintameno vai hankintameno-olettama?

Osakas on hankkinut osakkeet yli kymmenen vuotta sitten 4 000 eurolla ja myy ne nyt 20 000 eurolla. Myynnistä syntyy kuluja yhteensä 100 euroa, jolloin osakkeiden hankintamenoksi tulee 4 100 euroa. Kannattaako osakkaan vähentää myyntihinnasta ostohinta ja voiton hankkimiskulut vai hankintameno-olettama?

Jos vähennetään hankintameno:

Luovutushinta	20 000 €
<u>Hankintameno</u>	<u>4 100 €</u>
Pääomatuloa	15 900 €
Luovutusvoittovero (30 %)	<u>4 770 €</u>

Jos vähennetään hankintameno-olettama:

Koska osakkeet ovat olleet osakkaalla yli 10 vuotta, saa luovutushinnasta vähentää 40 % hankintameno-olettaman.

$$\text{Pääomatulo} = \text{Luovutushinta} - 40 \% (\text{tai } 20 \%) \times \text{luovutushinta}$$

$$20\,000 \text{ €} - 40 \% \times 20\,000 \text{ €} = 12\,000 \text{ €}$$

Pääomatuloa	12 000 €
Luovutusvoittovero (30 %)	<u>3 600 €</u>

Hankintameno-olettaman käyttäminen on osakkaalle tässä tilanteessa edullisempaa, sillä osakas maksaa veroja 1 170 € vähemmän kuin, jos käytettäisiin hankintamenoa.

5.2 OSAKEPÄÄOMAN ALENTAMINEN

Osakepääomaa alentamalla voidaan jakaa osakkeenomistajille osakepääomaa, siirtää varoja vapaan oman pääoman rahastoon tai kattaa välittömästi sellaiset tappiot, joihin vapaa oma pääoma ei riitä. Jos kyseessä on julkinen osakeyhtiö, osakepääoman pitää säilyä alentamisen jälkeen vähintään osakeyhtiölaissa määritellyn vähimmäisosakepääomaan, 80 000 euron, tasolla. Mikäli osakepääomaa alennetaan 80 000 euroa pienemmäksi, joudutaan julkinen osakeyhtiö muuttamaan yksityiseksi osakeyhtiöksi. Yksityisen osakeyhtiön osakepääoman 2 500 euron vähimmäisvaatimus poistui vuonna 2019. Tämän seurauksena ennen lakimuutosta perustetut listaamattomat osakeyhtiötkin voivat halutessaan alentaa osakepääomansa nolnaan. Yksityiset osakeyhtiöt ovat kuitenkin saaneet säilyttää yhtiötä perustettaessa maksamansa oman pääoman, jolloin osakepääoma myös pysyy yhtiön sidottuna omana pääomana, eikä sitä voida näin ollen jakaa.

5.2.1 OSAKEPÄÄOMAN KÄYTTÄMISTAVAT

Yhtiöön sijoitettuja varoja voidaan palauttaa suoraan osakkeenomistajille jakamalla osakepääoman alentamista vastaava määrä. Myös vararahasto ja ylikurssirahasto on mahdollista alentaa. Muita sidottuja pääoman eriä, kuten arvonkorotusrahaa, ei voida sen sijaan alentaa ja jakaa osakkaille. Mikäli yhtiön osakkeilla on nimellisarvo, ei

osakepääomaa saa alentaa vähemmäksi kuin mitä osakkeiden yhteenlaskettu nimellisarvo on.

Jos osakepääoman alentaminen tapahtuu varojen siirtämiseksi vapaan oman pääoman rahastoon, merkitään varat yleensä SVOP-rahastoon. Osakepääoman alentamisen käyttäminen tappioiden välittömään kattamiseen eliminoi yhtiön taseeseen sisältyvän tappion. Ensisijaisesti tappion kattamiseen käytetään vapaata omaa pääomaa ja vasta tämän jälkeen osakepääomaa siltä osin, mihin vapaa oma pääoma ei riitä. Tappion osittainenkin kattaminen on mahdollista.

5.2.2 PÄÄTÖKSENTEKO

Osakepääoman alentamisesta päättää yhtiökokous yksinkertaisella enemmistöllä. Päätöksessä ilmoitetaan alentamismäärä tai sen enimmäismäärä, sekä mihin tarkoitukseen alentamismäärä käytetään.

5.2.3 VELKOJENSUOJAMENETTELY

Velkojalla on oikeus vastustaa osakepääoman alentamista, mikäli velkojan saatava on syntynyt ennen velkojille tarkoitettua kuulutuksen antamista. Kuulutuksella, jonka PHR julkaisee Virallisessa lehdessä, pyritään tiedottamaan mahdollisia tuntemattomia velkoja heidän vastustamisoikeudestaan kolme kuukautta ennen määräpäivää. Tätä velkojien suojaamiseksi kutsuttua menettelyä ei kuitenkaan sovelleta tilanteissa, joissa alentamismäärä käytetään joko tappion kattamiseen tai alennettu määrä korvataan samanaikaisesti korottamalla osakepääomaa vähintään samalla määrällä.

Osakepääoman alentamista koskevan päätöksenteon jälkeen yhtiön on kuulutuksen hakemisen lisäksi tehtävä alentamisesta rekisteri-ilmoitus yhden kuukauden kuluessa päätöksenteosta. Mikäli velkoja ei ole kuulutuksessa ilmoitettuun viimeiseen määräpäivään mennessä vastustanut alentamista, tai alentamista vastustanut velkoja on jo saanut maksun tai turvaavan vakuuden saatavastaan, on rekisteriviranomaisen rekisteröitävä osakepääoman alentaminen. Osakepääoman alentamista koskeva päätös raukeaa kuukauden jälkeen rekisteriviranomaisen asettamasta määräpäivästä, jos velkoja vastustaa alentamista. Kuulutushakemus ja muutosilmoitus tehdään sähköisesti PRH:n ja

Verohallinnon yhteisessä YTJ-palvelussa. Kuulutuksen voi ilmoittaa hallituksen jäsen tai toimitusjohtaja, tai valtuutuksella ulkopuolinen henkilö. Kuulutusmenettelyn takia osakepääoman alentamisen käsittelyyn kannattaa varata aikaa noin neljä kuukautta.

Velkojensuojamenettelyn ja rekisteröimisen jälkeen osakkaalle syntyy oikeus jaettaviin varoihin. Osakepääoma katsotaan alennetuksi vasta osakepääoman alentamisen rekisteröimisen jälkeen. Tätä ennen yhtiö ei saa kirjata osakepääoman alentamista, jakaa alentamista vastaavaa määrää osakkaille eikä kirjata alentamista vastaavaa määrää vapaan oman pääoman rahastoon.

Osakepääoman alentamisen vaarana on se, että sitä voidaan pitää peiteltyä osinkona, mikäli on syytä epäillä, että varoja on jaettu osingosta menevän veron välttämiseksi. Tämän vuoksi osakepääoman alentamiselle tulisi olla verotuksesta riippumaton liiketaloudellinen syy, esimerkiksi muuttunut lainsäädäntö.

5.3 OMIEN OSAKKEIDEN HANKKIMINEN JA LUNASTAMINEN

Yhtiön omien osakkeiden hankkimisella tarkoitetaan tavanomaista, vapaaehtoisuuteen perustuvaa tilannetta, jossa yhtiö tarjoutuu ostamaan osakkeitaan. Lunastamisessa on sen sijaan kyse osakkeiden ottamisesta yhtiölle pakolla, joko vastikkeellisesti tai vastikkeettomasti. Kyseisiin toimintoihin on käytettävissä yhtiön viimeksi vahvistetun tilinpäätöksen osoittama jakokelpoinen vapaa oma pääoma sekä sidotun oman pääoman erät, jotka voidaan varojen jakamiseksi alentaa. Omien osakkeiden hankinta soveltuu esimerkiksi tilanteisiin, joissa tasetta halutaan niin sanotusti keventää tai muutoin muokata ennen varsinaisen omistusjärjestelyn toteuttamista sekä tilanteisiin, joissa joku yhtiön osakkaista on irtautumassa yhtiön omistuksesta.

5.3.1 PÄÄTÖKSENTEKO

Yhtiökokous tekee päätöksen yhtiön omien osakkeiden hankkimisesta ja lunastamisesta. Listatussa osakeyhtiössä päätös tehdään määräenemmistöllä. Myös osakkeiden suunnatusta hankkimisesta voidaan päättää vain määräenemmistöllä. Hallitus voidaan valtuuttaa päättämään hankkimisesta yhtiökokouksen päätöksellä, jossa ilmoitetaan valtuutuksen voimassaoloaika, hankittavien osakkeiden enimmäismäärä osakelajeittain sekä vastikkeen vähimmäis- ja enimmäismäärä.

Hankkimis- ja lunastamispäätöksessä on mainittava seuraavat asiat:

- Onko kyseessä hankkiminen vai lunastaminen.
- Hankittavien/lunastettavien osakkeiden määrä tai enimmäismäärä osakelajeittain.
- Keneltä osakkeita hankitaan/lunastetaan (sekä tarvittaessa missä järjestyksessä ja suunnatulle hankkimiselle perustelut painavasta taloudellisesta syystä).
- Aika, jonka kuluessa yhtiölle pitää tarjota hankittavat osakkeet tai osakkeiden lunastuspäivä.
- Vastike, joka osakkeista maksetaan sekä perustelut vastikkeen määrittelemiselle (sekä selvitys muun omaisuuden kuin rahan arvosta).
- Vastikkeen maksuaika.
- Esitys siitä, millainen vaikutus menettelyllä on yhtiön omaan pääomaan.

5.3.2 YHTIÖN OMAT OSAKKEET

Omien osakkeiden hallussapito ei tuota oikeuksia yhtiössä, joten ne voidaan mitätöidä tai luovuttaa edelleen. Mitätöitävät osakkeet pitää ilmoittaa rekisteröitäväksi. Omat osakkeet voidaan yleisesti ottaen myös pitää yhtiöllä. Listaamaton osakeyhtiö ei voi hankkia, eikä lunastaa kaikkia osakkeitaan, eli ainakin yhden osakkeen pitää olla jonkun muun kuin yhtiön hallussa. Listatut osakeyhtiöt sen sijaan eivät saa tehdä päätöstä koskien omia osakkeitaan siten, että yhtiöllä olisi hallussa yli 1/10 kaikista yhtiön osakkeista.

5.3.3 SUUNNATTU HANKKIMINEN JA LUNASTAMINEN

Painavan taloudellisen syyn perusteella omia osakkeita voidaan hankkia muutoin kuin osakkaiden omistusten suhteessa, eli vain tietyiltä osakkeenomistajilta. Tällöin kyseessä on suunnattu hankkiminen. Osakkaiden eriarvoiseen kohteluun liittyvän riskin välttämiseksi suunnattua hankintaa voidaan tehdä vain, mikäli siitä syntyy kaikille osakkaille suurempi hyöty, kuin mitä osakkaan yhdenvertaisuuden syrjäyttämisestä aiheutuu haittaa. Yhtiön omia osakkeita voidaan lunastaa muutoin kuin osakkaiden omistusten suhteessa vain kaikkien osakkaiden suostumuksella. Tällöin kyse on suunnatusta lunastamisesta.

5.3.4 LUNASTUS- JA SUOSTUMUSLAUSEKE

Omien osakkeiden ostaminen perustuu monesti yhtiöjärjestyksen lunastuslausekkeeseen. Lunastuslausekkeella voidaan tarvittaessa hillitä yhtiön ulkopuolisten tahojen päätösvaltaa yhtiössä. Lunastuslausekkeella määrätään, että yhtiöllä, osakkaalla tai muulla henkilöllä on oikeus lunastaa muulta omistajalta, paitsi yhtiöltä, toiselle siirtyvä osake. Lunastuslausekkeesta täytyy ilmetä, kenellä on lunastusoikeus ja kuinka useiden lunastukseen oikeutettujen keskinäinen etuoikeus määräytyy.

Toinen mahdollinen yhtiön omistusrakenteen hallintakeino on suostumuslauseke. Mikäli yhtiöjärjestyksessä on päätetty suostumuslausekkeesta, tarvitaan osakkeen hankkimiseen luovutustoimin yhtiön suostumus, jonka antamisesta päättää yhtiön hallitus.

5.3.5 VEROTUS

L 30.12.1992/1535

Yhtiön ostaessa osakkeita yrittäjältä itseltään, yrittäjää verotetaan saamastaan pääomatulosta luovutusvoittoverosäännöksiin.

Esimerkki 8. Omien osakkaiden hankkimisen verotus

Yritys Oy:ssä on kaksi osakasta, Osakas A ja Osakas B, joiden omistusoikeus jakautuu tasan. Osakkaat ovat omistaneet osakkeet yli 10 vuotta. Yhtiölle on kertynyt runsaasti vapaata omaa pääomaa. Osakkaat päättävät, että yhtiö hankkisi osakkailta omia osakkeitaan. Hankittava määrä kummaltakin osakkaalta vastaisi 20 % osakkeiden käypää arvoa. Luovutusvoittoedellytykset täyttyvät.

	Osakas A	Osakas B
Luovutushinta	100 000 €	100 000 €
<u>Hankintameno-olettama 40 %</u>	<u>40 000 €</u>	<u>40 000 €</u>
Veronalainen luovutusvoitto	60 000 €	60 000 €

Lasketaan pääomatuloveroprosenttien mukaan vero veronalaisesta luovutusvoitosta (60 000 €).

Vero 30 000 € saakka 30 %	9 000 €	9 000 €
<u>Vero 30 000 € ylittävästä 34 %</u>	<u>10 200 €</u>	<u>10 200 €</u>
Vero yhteensä	19 200 €	19 200 €
Käteen jää (100 000 € – 19 200 €)	<u>80 800 €</u>	<u>80 800 €</u>

Koska osakkeet on omistettu yli 10 vuotta, hankintameno-olettamana saadaan vähentää 40 % luovutushinnasta. Luovutusvoitto verotetaan pääomatulona. Osakkaille jää kummallekin luovutushinnasta käteen 80 800 euroa.

L 21.7.2006/624

5.4 YHTIÖN PURKAMINEN JA REKISTERISTÄ POISTAMINEN

Yhtiön purkamisen syynä on yleisimmin se, ettei yhtiötä enää tarvita. Tällainen tilanne voi syntyä esimerkiksi yrittäjän siirtyessä eläkkeelle ilman, että yritykselle löytyy jatkajaa tai siten, ettei yritystä saada myytyä eteenpäin. Varojenjaon menettelytapa yhtiön purkamisessa riippuu siitä, mikä on purkamisen peruste.

5.4.1 YHTIÖN VAPAAEHTOINEN PURKAMINEN: SELVITYSMENETTELY

Mikäli yhtiö puretaan vapaaehtoisesti, voidaan varat jakaa vasta, kun yhtiö on käynyt läpi selvitysmenettelyn, jolla selvitetään muun muassa yhtiön varallisuusasema ja realisoidaan tarpeelliset omaisuusmäärät. Yhtiön selvitystilaan asettamisesta päätetään yhtiökokouksessa määränemmistöllä, ja selvitystilän katsotaan pääsääntöisesti alkaneeksi silloin, kun kyseinen päätös on tehty. Samalla yhtiökokous valitsee vähintään yhden selvitysmiehen vastaamaan yhtiön johdon tehtävistä sekä muista yhtiön asioista selvitystilän ajaksi.

Selvitystila ja selvitysmiehet ilmoitetaan rekisteröitäväksi kaupparekisteriin. Selvitysmiehen pitää hakea rekisteriviranomaiselta velkojille julkinen haaste, jonka tarkoituksena on selvittää yhtiön velat ja velkojat. Kun kaikki tiedossa olevat velat on maksettu, voi selvitysmies jakaa yhtiön omaisuuden osakkaille. Selvitysmiehen jakamista varoista, joista on jo maksettu tiedossa olevat velat, on kuitenkin ennen jakoa laitettava sivuun

erääntymättömät, riitaiset tai sellaiset velat, joita ei muusta syystä voida maksaa. Osakkeenomistajien saama jako-osuus voidaan maksaa rahan lisäksi myös yhtiön muuna omaisuutena. Mikäli yhtiöjärjestyksessä ei toisin määrätä, on osakkaalla oikeus saada osakkeilleen tuleva osuus yhtiön netto-omaisuudesta. Joissain tilanteissa osakkeenomistajalle voidaan maksaa turvaavaa vakuutta vastaan ennakkoa hänen jako-osuudestaan eli ennakkojako-osuutta.

Varojenjaon jälkeen selvitysmiehen tehtävänä on viipymättä antaa lopputilitys, joka on kertomus selvitysmenettelystä. Kertomuksen pitää sisältää selostus omaisuuden jaosta sekä liitteenä mahdolliset selvitystilän aikaiset tilinpäätökset, toimintakertomukset ja tilintarkastuskertomukset. Mikäli yhtiö on ollut velvollinen tilintarkastajan valintaan, pitää kertomus liitteineen antaa tilintarkastajalle, jonka tehtävänä on kuukauden kuluessa laatia selvitystilän aikaista hallintoa ja lopputilitystä koskeva tilintarkastuskertomus.

Lopputilityksestä on tultava esiin kaikki olennaiset selvitystilän aikaiset toimenpiteet ja selvitystilaa koskevat seikat, jaettavat nettovarat, jako-osuudet ja maksetut ennakkojako-osuudet sekä mahdolliset erilleen laitettut varat. Yhtiökokouksessa osakkeenomistajat tarkistavat lopputilityksen. Yhtiö purkautuu, kun selvitysmies on esittänyt lopputilityksen yhtiökokouksessa. Tällöin yhtiö ei voi enää tehdä sitoumuksia eikä hankkia oikeuksia. Selvitysmies ilmoittaa purkautumisen sekä lopputilityksen rekisteröitäväksi.

5.4.2 PURKAUTUMINEN SULAUTUMISEN/JAKAUTUMISEN MYÖTÄ

Yhtiö voi purkautua osakeyhtiölain mukaisen sulautumis- tai jakautumismenettelyn myötä. Sekä sulautumisesta että jakautumisesta päättää yhtiökokous. Sulautumisessa kaksi yhtiötä yhdistyy siten, että sulautuvan yhtiön varat ja velat siirretään vastaanottavalle yhtiölle sulautuvan yhtiön osakkaiden saadessa vastaanottavan yhtiön osakkeita sulautumisvastikkeena. Sulautuminen voi tapahtua myös vähintään kahden yhtiön perustaessa uuden, yhteisen yhtiön.

Jakautuminen voi tapahtua siten, että jakautuvan yhtiön varat ja velat siirretään kahdelle tai useammalle vastaanottavalle yhtiölle, jolloin jakautuva yhtiö purkautuu. Myös osittaisjakautuminen on mahdollista. Tällöin vain osa yhtiön varoista ja veloista siirretään yhdelle tai useammalle vastaanottavalle yhtiölle. Jakautuvan yhtiön osakkaat saavat jakautumisvastikkeena vastaanottavan yhtiön osakkeita.

Sekä sulautumisesta että jakautumisesta pitää laatia suunnitelma, joka rekisteröidään kuukauden kuluttua sen allekirjoittamisesta. Molemmat yhtiön purkautumisen menettelytavat vaativat selvitysmenettelyn tavoin kuulutushakemuksen velkojille. Yhtiökokous koskien sulautumista tai jakautumista on pidettävä viimeistään neljän kuukauden kuluttua suunnitelman rekisteröimisestä, muutoin sulautuminen/jakautuminen raukeaa. Sulautumisen ja jakautumisen täytäntöönpanosta tehdään ilmoitus rekisteriviranomaiselle puolen vuoden kuluessa päätöksenteosta.

Rekisteröintihetkellä sulautuvan/jakautuvan yhtiön osakkaille syntyy oikeus suunnitelman mukaiseen sulautumis-/jakautumisvastikkeeseen, ja pääsääntöisesti uudet osakkeet tuottavat osakkeenomistajan oikeudet siitä hetkestä lähtien. Varat ja velat siirtyvät sulautuvalta/jakautuvalta yhtiöltä vastaanottavalle yhtiölle täytäntöönpanon rekisteröitymisen jälkeen ilman selvitysmenettelyä. Täytäntöönpanon jälkeen yhtiön hallituksen ja toimitusjohtajan pitää viipymättä laatia lopputilitys, eli tilinpäätös ja toimintakertomus, minkä jälkeen mahdollinen tilintarkastaja laatii tilintarkastuskertomuksen. Lopputilitys vahvistetaan yhtiökokouksessa ja ilmoitetaan rekisteröitäväksi.

5.4.3 PURKAUTUMINEN KONKURSSIMENETTELYN SEURAUKSENA

Maksukyvytön yhtiö voi purkautua konkurssilain mukaisen konkurssimenettelyn seurauksena. Tuomioistuimien päättää yhtiön konkurssiin asettamisesta joko velallisen tai velkojan hakemuksesta. Konkurssin myötä velallisen omaisuus siirtyy velkojan määräysvaltaan ja pesänhoitaja huolehtii, että omaisuus käytetään konkurssisaatavien maksuun. Mikäli konkurssin päättyessä yhtiöllä ei ole omaisuutta jäljellä tai konkurssissa on määrätty sen käytöstä, katsotaan konkurssiin asetettu yhtiö purkautuneeksi.

5.4.4 PÄÄTÖKSENTEKO

Yhtiökokous päättää yhtiön asettamisesta selvitystilaan ja selvitystilan lopettamisesta määräenemmistöllä. Yhtiökokous tekee myös sulautumis- ja jakautumispäätöksen määräenemmistöllä.

5.4.5 VEROTUS

L 30.12.1992/1535

Yhtiön purkautuminen voi aiheuttaa veroseuraamuksia niin purkautuvalle yhtiölle kuin sen osakkaille. Vaikka purkautuvan yhtiön viimeinen tilinpäätös päättyy purkuun, siitä maksetaan silti normaalisti tulovero. Lisäksi yhtiölle syntyy veronalaista tuloa realisoimattomista arvonnousuista, mikä tarkoittaa sitä, että koko taseen varallisuus pitää arvostaa käypään arvoonsa. Yritys maksaa viimeisestä verovuodestaan tuloveron lisäksi veroa myös tästä arvonnoususta. Jäljelle jäävä omaisuus eli jako-osa syntyy käypiin arvoihin arvostettujen varojen ja velkojen erotuksena. Osakas vaihtaa purkautuvan yhtiön osakkeet tätä jako-osuutta vastaa, jolloin voi syntyä luovutusvoittoa (tai –tappiota), joka verotetaan osakkaan kädessä luovutusvoittoverosäännöksiin.

Esimerkki 9. Arvonnousun ja jako-osan verotus

Yritys Oy:n taseen käypä arvo on 50 000 € korkeampi kuin verotuksessa poistamaton arvo. Osakas on omistanut yhtiön osakekannan yhtiön perustamisesta asti. Yli 10 vuoden liiketoiminnan pyörittämisen jälkeen osakas päättää purkaa yhtiön. Viimeisen tilinpäätöksen mukaan verotettavaa voittoa on 70 000 €.

Purkautuvan Yritys Oy:n viimeinen tase:

Vastaavaa	Tasearvo	Käypä arvo	Realisoituu verotuksessa
Pysyvät vastaavat			
Rakennukset	90 000 €	110 000 € ➡	20 000 €
Koneet ja kalusto	50 000 €	50 000 €	
Osakkeet	30 000 €	50 000 € ➡	20 000 €
Vaihtuvat vastaavat			
Tavarat	20 000 €	30 000 € ➡	10 000 €
Saamiset	15 000 €	15 000 €	
Rahat ja pankkisaamiset	40 000 €	40 000 €	
Yhteensä	245 000 €	295 000 €	50 000 €

Koneet ja kalusto, saamiset sekä rahat ja pankkisaamiset ovat taseessa jo käyvässä arvossaan. Sen sijaan rakennusten, osakkeiden ja tavaroiden käyvät arvot eroavat tasearvoista. Verotuksessa realisoituu yhteensä 50 000 € verotettavaa tuloa.

Voitto	70 000 €	20 %	➡ 14 000 €
Arvonnousu	50 000 €	20 %	➡ 10 000 €
Yhtiön verot yhteensä			24 000 €

Yritys Oy maksaa verotettavasta tulostaan, eli 70 000 € voitostaan, tuloveroa 20 %. Lisäksi yhtiö maksaa myös tästä 50 000 € arvonnoususta veroa niin ikään 20 %. Yritys Oy maksaa veroa yhteensä 24 000 €.

Oletetaan, että yhtiön velkojen määrä, johon sisältyy edellä laskettu yhtiön 24 000 € verovelka, on yhteensä 110 000 €.

$$\text{Jako-osa} = \text{varojen käypä arvo} - \text{velkojen käypä arvo}$$

$$295\,000\text{ €} - 110\,000\text{ €} = \mathbf{185\,000\text{ €}}$$

Kun lasketaan käypään arvoon arvostettujen varojen ja velkojen erotus, saadaan jako-osaksi 185 000 €. Tästä jako-osasta saadaan vähentää hankintameno-olettama, jonka jälkeen jäävästä summasta osakas maksaa luovutusvoittoveron.

Jako-osa	185 000 €
<u>Hankintameno-olettama 40 %</u>	<u>74 000 €</u>
Veronalainen luovutusvoitto	111 000 €

Oletetaan, ettei osakkaalla ole muita pääomatuloja. Lasketaan pääomatuloveroprosenttien mukaan vero veronalaisesta luovutusvoitosta (111 000 €).

Vero 30 000 € saakka 30 %	9 000 €
<u>Vero 30 000 € ylittävästä 34 %</u>	<u>27 540 €</u>
Vero yhteensä	36 540 €

$$\text{Käteen jää (185 000 € - 36 540 €)} \mathbf{148\,540\text{ €}}$$

Purkautumisesta syntyvät kustannukset, esimerkiksi selvitysmiehen palkkio, ovat vähennyskelpoisia menoja siltä osin kuin ne ovat aiheutuneet yhtiön tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä eikä niitä katsota osakkaiden menoiksi.

Vahvistetut tappiot sekä vähentämättä olevat luovutustappiot eivät siirry jako-osan saajalle, vaikka tämä jatkaisi purkautuvassa yhtiössä aikaisemmin harjoitettua toimintaa.

6 LAITON VAROJENJAKO

Laitonta varojenjakoja ovat liiketapahtumat, jotka vähentävät yhtiön varoja tai lisäävät sen velkoja ilman liiketaloudellista perustetta, eikä niitä katsota osakeyhtiölain määrittelemiksi sallituiksi varojenjaketavoiksi. Liiketaloudellinen peruste tarkoittaa sitä, että toimitaan yhtiön tarkoituksen mukaisesti. Jollei yhtiöjärjestyksessä toisin määrätä, yhtiön toiminnan tarkoituksena on tuottaa voittoa osakkailleen.

Käytännössä laittomaksi varojenjaoksi voidaan tulkita tilanteet, joissa yhtiö on ottanut velkaa liian korkealla tai alhaisella korolla markkinoiden tilanteeseen nähden, yhtiön omaisuutta myydään alihintaan tai ostetaan ylihintaan sekä palkkaa maksetaan perusteettomasti tai kohtuuttomasti tehtyyn työhön nähden. Sallittujakaan varojenjaketapoja ei katsota laillisiksi, mikäli ne laiminlyövät maksukykykriteeriä, osakkeenomistajien yhdenvertaisuutta tai ovat muutoin vastoin osakeyhtiölain yleisiä periaatteita tai yhtiöjärjestystä. Esimerkiksi varojen jakaminen ilman hallituksen esitystä tai hyväksymistä jälkikäteen katsotaan laittomaksi.

Yhtiöoikeudellisesti laitton varojenjako, joka kuitenkin perustuu yhtiökokouksen osingonjakopäätökseen, verotetaan pääsääntöisesti tuloverolain osingonsaajaa ja yhtiötä koskevin säännöksiin. Laitoin varojenjako voidaan katsoa verotuksessa kuitenkin peitellyksi osingoksi esimerkiksi, jos osakas nostaa yhtiöstä varoja poikkeavalla hinnoittelulla tai vastikkeetta.

6.1 LAITTOAMAN VAROJENJAON SEURAAMUKSET

Jos yhtiössä havaitaan laitonta varojenjakoja, pitää tilanne pyrkiä palauttamaan ennalleen eli tilaan ennen merkitsevää toimea. Vastoin osakeyhtiölakia tai yhtiöjärjestystä saadut varat pitää palauttaa yhtiölle, mikäli varojen saaja oli tietoinen tai hänen olisi pitänyt tietää varojen jakamisen tapahtuneen vastoin edellä mainittujen määräyksiä. Tähän pätee siis niin sanottu vilpittömän mielen suoja. Varojen saaja joutuu maksamaan palautettavalle määrälle vuotuista korkolain mukaista korkoa.

Laitonta varojenjakoja koskevassa päätöksenteossa mukana olleet tai sen täytäntöönpanoon osallistuneet yhtiön toimielimiin kuuluvat henkilöt katsotaan vastuullisiksi laittomasta varojenjaosta. Seuraamukset laittomasta varojenjaosta voivat olla saatujen varojen ja korkojen palautuksen lisäksi vahingonkorvausvastuu sekä rikosoikeudelliset seuraamukset.

7 OSAKAS- JA LÄHIPIIRILAINAT

Osakaslaina on osakkaan tai hänen perheenjäsenensä yhtiöstä nostama rahalaina. Tuloverolain mukaan verovuonna nostettu osakaslaina, joka on saman verovuoden päättyessä vielä maksamatta, katsotaan luonnollisen henkilön veronalaiseksi pääomatuloksi, mikäli verovelvollinen, hänen perheenjäsenensä tai he yhdessä omistavat, suoraan tai välillisesti, vähintään 10 % osakeyhtiön osakkeista tai heillä on vastaava osuus yhtiön osakkeiden tuottamasta äänimäärästä. Omistusosuus lasketaan kalenterivuoden viimeisen päivän mukaisen tilanteen mukaan. Veronalaiseksi pääomatuloksi laskettava osakaslaina ei synny pelkän lainapäätöksen perusteella, vaan pääomatuloksi lasketaan vain verovuonna nostetut rahalainat.

7.1 VEROTUS

Osakaslaina verotetaan lainansaajan pääomatulona lainan nostovuoden verotuksessa. Lainansaaja on oikeutettu vähentämään pääomatulona verotetun takaisin maksamansa osakaslainan muista pääomatuloistaan tulonhankkimismenona, kunhan takaisinmaksu on suoritettu viiden vuoden kuluessa lainan nostamisvuoden jälkeen. Takaisin maksettu laina saadaan vähentää pääomatuloista, vaikkei omistus- tai äänivaltaosuusedellytys enää takaisinmaksuvuonna täytyisi. Mikäli tehtävät vähennykset ovat enemmän kuin pääomatulot, syntyy alijäämä, jonka perusteella on mahdollista saada alijäämähyvitys. Osakaslaina, joka on olemassa tilinpäätöshetkellä, pienentää osakkaan nettovarallisuusosuutta ja näin ollen myös verohuojennettua osinkoa.

Esimerkki 10. Takaisin maksetun osakslainan vähennyskelpoisuus verotuksessa

Osakas on nostanut kokonaan itse omistamastaan Yritys Oy:stä 20 000 € osakslainan vuonna 2013. Osakslaina verotettiin osakkaan pääomatulona vuoden 2013 verotuksessa. Osakas on maksanut osakslainaa takaisin Yritys Oy:lle 12 000 € vuonna 2018. Osakas sai vähentää tämän määrän pääomatuloistaan verovuonna 2018. Loput 8 000 € osakslainasta osakas maksoi vuonna 2019. Tätä lainan loppuosuutta osakas ei enää voinut vähentää vuoden 2019 verotuksessa, sillä sitä ei maksettu lainan nostamisvuodesta laskettuna viimeistään viidentenä verovuotena.

Esimerkki 11. Osakaslainan verotus

Osakas on ottanut yhtiöstään 10 000 € osakaslainan vuonna 2019. Osakas maksaa lainan takaisin vuonna 2020. Koska vuodenvaihde on pääomatuloverotuksen rajapyykki, vuoden aikana nostettu osakaslaina, joka on vielä maksamatta vuoden vaihtuessa, verotetaan pääomatulona. Pääomatuloverotuksen mukaan osakas maksaa lainastaan veroa 3 000 €.

7.2 KORKO

Osakaslainasta ei pääsääntöisesti tarvitse periä korkoa. Korkoa on kuitenkin perittävä, mikäli 10 % omistusosuus ei täyty tai, jos laina on nostettu ja maksettu takaisin saman verovuoden aikana. Osakaslainalle kohtuullinen korko on valtiovarainministeriön vahvistama peruskorko ja sen vähennysoikeutta koskevat samat säännökset kuin muita korkomenoja. Peruskoron ollessa negatiivinen tai nolla, ei korkoa tarvitse edellä mainituissa tilanteissa periä.

7.3 LÄHIPIIRI

L 21.7.2006/624

Osakeyhtiö voi antaa lainaa myös lähipiiriin kuuluvalla taholla. Osakeyhtiölaki määrittelee listaamattoman yhtiön lähipiiriin kuuluvat tahot seuraavasti:

1. Yhtiön emoyhtiö tai henkilö, jolla on enemmän kuin 50 % yhtiön kaikkien osakkeiden tuottamista äänistä tai kirjanpitolain mukainen määräysvalta yhtiössä
2. Yhtiön hallituksen ja hallintoneuvoston toimitusjohtaja, tämän sijainen, jäsen ja varajäsen
3. Kohdissa 1. ja 2. mainittujen henkilöiden aviopuoliso, avopuoliso, lapsi, puolison lapsi, lapsenlapsi, vanhempi ja isovanhempi
4. Oikeushenkilö, jossa jokin kohdissa 1.-3. mainituista henkilöistä on hallituksen tai hallintoneuvoston toimitusjohtaja, tämän sijainen, jäsen, varajäsen tai vastaavassa asemassa
5. Oikeushenkilö, jossa hallituksen jäsenellä tai muulla kohdissa 1.-3. mainituista henkilöistä on joko yksin tai yhdessä toisten mainittujen kanssa enemmän kuin 50 % yhteisön kaikkien osakkaiden tai osuuksien tuottamista äänistä tai kirjanpitolain mukainen määräysvalta

6. Oikeushenkilö, jossa 1. kohdassa tarkoitetulla taholla on 20-50 % oikeushenkilön kaikkien osakkeiden tai osuuksien tuottamista äänistä tai taho voi muutoin käyttää huomattavaa vaikutusvaltaa oikeushenkilön liiketoimintaa ja taloutta koskevassa päätöksenteossa.

Osakeyhtiölaissa pörssiyhtiön lähipiirillä tarkoitetaan lähipiiriä sellaisena kuin se on määritelty kansainvälisissä tilinpäätösstandardeissa.

7.4 OSAKASLAINAN ILMOITTAMINEN

Yhtiöstä nostetut osakaslainat sekä niiden ehdot pitää ilmoittaa yhtiön toimintakertomuksessa, mikäli niiden yhteismäärä on yli 20 000 € tai 5 % taseen omasta pääomasta. Lisäksi kaikista tilikauden lopussa takaisinmaksamatta olevista osakaslainoista pitää ilmoittaa lainaa nostaneen osakkaan tai hänen perheenjäsenensä tiedot lainansaajakohtaisesti osakeyhtiön veroilmoituksella (sähköinen lomake 6B).

Pääomatuloksi laskettavista osakaslainoista on annettava vuosi-ilmoitus lainan nostoajankohdasta katsottuna seuraavan vuoden helmikuun loppupuolella. Vuosi-ilmoituksella ilmoitetaan osakaslainoihin liittyvät tiedot. Ilmoitus pitää antaa myös niistä pääomatuloksi laskettavien osakaslainojen takaisinmaksuista, jotka ovat tulonhankkimismenona vähennyskelpoisia. Lisäksi on ilmoitettava, minkä nostovuoden lainaan tämä takaisinmaksu kohdistuu.

8 PEITELTY OSINKO

Peitelty osinko on osakeyhtiön osakkaalle tai tämän lähipiirille antama rahanarvoinen etuus, joka poikkeaa tavanomaisesta varojanjaosta olennaisesti sen hinnoittelun johdosta tai vastikkeettomuudesta. Yhtiön ja osakkaan välinen kaupankäynti pitää aina tapahtua käypään arvoon arvostetuina hinnoin.

Käytännön esimerkkejä peittelystä osingosta:

- Yhtiön kirjanpitoon on kirjattu osakkaan yksityismenoja, joita ei ole käsitelty osinkona, palkkana tai osakaslainana.
- Osakkaan käyttöön on annettu yhtiön omaisuutta vastikkeetta tai alihintaan, esim. auto.
- Yhtiö on maksanut osakkaalle käypää arvoa korkeampaa vuokraa, esim. toimitilavuokraa, tai osakas on vuokrannut yhtiöstään omaisuutta alihintaan.
- Yhtiö on maksanut osakkaalle käypää arvoa korkeamman kauppahinnan osakkaalta hankitusta omaisuudesta, esim. kiinteistöstä, tai osakas on ostanut yhtiöstään omaisuutta alihintaan.
- Yhtiö on maksanut osakkaalle palkkaa, vaikkei työtä yhtiön hyväksi ole todellisuudessa tehty tai yhtiö maksaa tehdystä työstä kohtuuttoman suuren korvauksen.
- Osakkaalle on annettu osakaslaina ilman takaisinmaksutarkoitusta.

8.1 VEROTUS

Mikäli yhtiön verotarkastuksissa havaitaan, että käteiskassa on ylisuuri tai negatiivinen, tai kirjanpidosta puuttuu yhtiön tuloja, voidaan rahavarojen olettaa olevan osakkaan käytössä. Osakeyhtiöstä ei saa tehdä yksityisottoja, joten selvittämättömät nostot yhtiön kassasta tai pankkitililtä voidaan tulkita peiteltyksi osingoksi. Yhtiön antaessa poikkeavalla hinnoittelulla tai vastikkeettomasti rahanarvoista etuutta osakkaalle osakkuusasemaan perustuen, yhtiön verotuksessa menetellään kuin olisi käytetty käypää hintaa ja osakkaan veronalaiseksi tuloksi katsotaan käyvän ja käytetyn hinnan erotus.

Peiteltyä osinkoa on myös omien osakkeiden hankkiminen ja lunastaminen sekä osakepääoman, vararahaston ja ylikurssirahaston alentaminen silloin, kun kyseessä on pyrkimys välttää osingosta menevä vero. Tällaisessa tapauksessa jaetut varat katsotaan osakkaan veronalaiseksi tuloksi. Tuloverolain mukaan 75 % peitellystä osingosta on ansiotuloa ja 25 % verovapaata tuloa. Koska säännöksen soveltaminen ei edellytä tahallisuutta, voi peitellyn osingon verotus kohdistua myös tahattomasti tehtyyn toimenpiteeseen. Peitellystä osingosta kohdistuu veroseuraamuksia sekä osakkaalle että yhtiölle. Peitelty osinko ei ole verotuksessa, ei tulo- eikä arvonlisäverotuksessa, vähennyskelpoista. Koska peitelty osinko huomataan usein vasta verotarkastuksissa, voi siihen tulla esimerkiksi parilta vuodelta myöhässä maksettujen verojen sanktiot ja veronkorotukset.

Esimerkki 12. Osakkaan yksityismenot peiteltynä osinkona

Yritys Oy:n yrittäjä on maksanut yhtiön tililtä omia yksityisiä ostojaan, kuten lapselleen polkupyörän ja itselleen aurinkolasit, yhteensä arvonlisäveroineen (24 %) 6 200 € edestä. Verottaja ei ole hyväksynyt kyseisiä ostoja. Nämä ostot katsotaan siis peitellyksi osingoksi, josta yrittäjä maksaa veroa 75-prosenttisesti ansiotulona.

Yrittäjän ansiotulona verotettava määrä: $6\,200\text{ €} \times 75\% = 4\,650\text{ €}$

Yrittäjän verotettavaan ansiotuloon lisätään tämä 4 650 €. Yhtiön tuloon sen sijaan lisätään koko 6 200 € määrä ja arvonlisäveron vähennysoikeus evätään.

VEROSUUNNITTELUN MUISTILISTA

Verosuunnittelun lähtökohdat

- Verotuksen optimointi edellyttää toimenpiteiden vaikutuksen arvioinnin sekä yhtiön että yrittäjän näkökulmasta.
- Verosuunnittelussa tulee tiedostaa laillisen suunnittelun rajat ja huomioida peitellyn osingon riski.
- Verotuksen optimointia tulee arvioida aina tapauskohtaisesti.

Nettovarallisuus

- Nettovarallisuus määrittää paljonko listaamattomasta yhtiöstä voidaan nostaa osinkoa verovapaasti ja verohuojennettuna, joten yhtiön kannattaa tavoitella mahdollisimman suurta nettovarallisuutta.
 - ⇒ Verotuksessa tehdyillä ratkaisuilla voi olla nettovarallisuutta pienentävä vaikutus (esim. poistot).

Osinkoa vai palkkaa?

- Palkka pienentää yhtiön verotettavaa tuloa toisin kuin osinko.
- Usein palkan ja osingon yhdistelmä on edullisin vaihtoehto nostaa yhtiöstä varoja.
- Ansiotuloverotus on pääomatuloverotusta kevyempää maltillisilla tuloilla.

Muuta

- Verotuksessa kannattaa vähentää hankintamenon ja myynnistä syntyvien kulujen yhteissumma vain, jos niiden määrä on enemmän kuin hankintameno-olettama.
- SVOP-palautus tapahtuu osakeomistuksen suhteessa kaikille osakkaille.
- Osakaslaina on kallista rahaa, jollei vastaavia pääomatuloja tule seuraavan viiden vuoden aikana.

LÄHTEET

Accountor. 2020. Osinkojen verotus ja maksaminen osakeyhtiössä. [Verkkosivu]. [Viitattu 5.4.2020]. Saatavana: <https://go.accountor.fi/osingonjako-osakeyhtio/>

Alhola, K. 2018. SVOP-rahaston ongelmalliset kysymykset. [Verkkoartikkeli]. Tilisanomat. [Viitattu 24.4.2020]. Vaatii käyttöoikeuden.

Alhola, K. 2019. Eduhouse-videot. LinkedIn.

Kyläkallio, K. 2016. Osakeyhtiön vapaaehtoinen purkaminen. [Verkkoartikkeli]. Tilisanomat. [Viitattu 30.4.2020]. Vaatii käyttöoikeuden.

L 1142/2005. Laki varojen arvostamisesta verotuksessa.

L 21.7.2006/624. Osakeyhtiölaki.

L 30.12.1992/1535. Tuloverolaki.

Leppiniemi, J. 2014. Voitonjako kirjanpidossa. [Verkkoartikkeli]. Tilisanomat. [Viitattu 29.4.2020]. Vaatii käyttöoikeuden.

Tikkanen, T. 2018. In natura -osinko yhtiöoikeudessa, kirjanpidossa ja verotuksessa. [Verkkoartikkeli]. Tilisanomat. [Viitattu 30.4.2020]. Vaatii käyttöoikeuden.

Verohallinto. 2020. Ennakkonpidätys osingosta ja Verohallinnolle annettavat ilmoitukset. [Verkkosivu]. Helsinki. [Viitattu 18.4.2020]. Saatavana: <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48467/ennakonpid%C3%A4tys-osingosta-ja-verohallinnolle-annettavat-ilmoitukset2/>

Verohallinto. 2020. Vapaan oman pääoman rahaston varojenjako verotuksessa. [Verkkosivu]. Helsinki. [Viitattu 15.4.2020]. Saatavana: <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/60520/vapaan-oman-p%C3%A4%C3%A4oman-rahaston-varojenjako-verotuksessa2/>

Viitala, T. 2018. Osakeyhtiön voitonjaon verotus: Perusteet ja suunnittelu. Helsinki: Kauppakamari.

Lisää lähteitä lueteltu opinnäytetyössä.

HALLITUKSEN KOKOUS

Aika 30.4.2020
Paikka Yhtiön toimitilat, Seinäjoki
Läsnä Osakas A, varsinainen jäsen

- 1 **Kokouksen avaus**
Hallituksen ainoana jäsenenä Osakas A avasi kokouksen.
- 2 **Kokouksen päätösvaltaisuus**
Kokous todettiin lailliseksi ja päätösvaltaiseksi
- 3 **Kokouksen järjestäytyminen**
Sovittiin, että kokouksen pöytäkirjan kirjoittaa ja allekirjoittaa Osakas A.
- 4 **Tilinpäätöksen käsittely**
Käsiteltiin tilikauden 1.1.-31.12.2019 tuloslaskelma ja tase sekä liitetiedot. Hyväksyttiin ja allekirjoitettiin tilinpäätös.

Päätettiin esittää yhtiökokoukselle, että tilikauden osinkona jaetaan tilikauden voitosta 20,00 euroa osakkeelta, eli yhteensä 40.000,00 euroa.
- 5 **Kokouksen päättäminen**
Koska muita asioita ei ollut, kokous päätettiin.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Osakas A

Osakas A
Hallituksen varsinainen jäsen

VARSINAINEN YHTIÖKOKOUS

Aika 30.6.2020
Paikka Yhtiön toimitilat, Seinäjoki
Läsnä Osakas A 1.000 osaketta
Osakas B 500 osaketta

- 1 **Kokouksen avaus**
Kokouksen puheenjohtaja toimi Osakas A.
- 2 **Kokouksen päätösvaltaisuus**
Kokous todettiin lailliseksi ja päätösvaltaiseksi
- 3 **Kokouksen järjestäytyminen**
Sovittiin, että kokouksen pöytäkirjan laatii Osakas A ja allekirjoittaa kaikki kokoukseen osallistujat.
- 4 **Tilinpäätöksen 1.1.-31.12.2019**
Käsiteltiin tilinpäätös ja tilintarkastuskertomus yhtiön tilikaudelta 1.1.-31.12.2019.
Yhtiökokous vahvisti tilinpäätöksen.
- 5 **Eesitys voitonjaosta ja päätös**
Päätettiin hallituksen esityksen mukaisesti jakaa osinkoa yhteensä 40.000,00 euroa eli 20e/osake. Osinko on nostettavissa heti yhtiökokouksen jälkeen.
Loppuosa tilikauden voitosta kirjataan edellisten tilikausien voitto/tappio tilille.
- 6 **Vastuuvapauden myöntäminen hallitukselle ja toimitusjohtajalle**
Yhtiökokous myönsi vastuuvapauden hallitukselle ja toimitusjohtajalle tilikaudelta 1.1.-31.12.2019.
- 7 **Hallituksen ja tilintarkastajien valinta**
Päätettiin, että hallituksessa puheenjohtajana jatkaa Osakas A. Hallituksen varajäsenenä jatkaa Osakas B. Varsinaisena tilintarkastajana jatkaa HT Tilintarkastaja A.

Päätettiin esittää yhtiökokoukselle, että tilikauden osinkona jaetaan tilikauden voitosta 20,00 euroa osakkeelta, eli yhteensä 40.000,00 euroa.
- 8 **Kokouksen päättäminen**
Todettiin, että kaikki päätökset tehtiin yksimielisesti ja kokouksen puheenjohtaja päätti kokouksen.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Osakas A

Osakas A
Kokouksen puheenjohtaja

Osakas B

Osakas B